

Deuchden-schole ofte spiegel der jonghe-dochteren

<https://hdl.handle.net/1874/31743>

DEVCHDENSCHOLE

ofte

Spiegel der jonghe-dochteren.

Waer inne verthoont wort het verscheel ende d'uyt-
komfte van de deuchdige, zedige ende wankelba-
re wulpsche Dochters, Speelsche-
wijse in Rijn gestelt.

Door

ZACHARIAS HEYNS.

TOT ROTTERDAM
By Pieter van VVaesberghe,
Anno 1625.

Aen de Over-yffelsche Maegden.

IONC-VROUVEN belgt u niet, mits ic geen Sinne-belt
V tot een onderwijs, heb in miin boec gestelt,
Daer doch in haer gedicht d'wtmuntentste Poëten
Elck een in siin gewest, de Maechden niet vergeten,
d'Holland'sche Dochterkens siinde over al vereert
Met een soet vloeyend dicht, seer treff'liick en geleert,
Waer in sy haer doorgaens verlusten en vermeyden
By *Daniele Heyns*, d'eer van't beroemde Leyden.
De Zeeusche me bedocht en stichteliick verlicht
By d'hoog-geleerde Catz, in syne Maechden-plicht.
Doch onder het bescherm van Anna Roemers handen,
Die wel te recht men roemt de Musa deser landen.
De Vriessche Starter geeft te lesen vande min,
Doch voegter hier en daer al vry wat leerfaems in
Soude ic al d'ander me te samen hier verhalen,
Die van dit soet geslacht den plicht met vreucht bepalen,
Den tiit viel my te kort: Schept moet ende u verbliit
Ghy Overyffelsche niet min als d'and're siit.
Daer is noch wat bewaert, daer med' ic wil vereeren
De gene die met vlijt van ons wat vwillen leeren.
Dies eygen ic u toe, ò vvaerde lieve jeucht,
Hun aengename School, een prickel tot de deucht,
Voor die in zedicheyt haer soecken te begeven,
Om in dit dal geruft en Christeliic te leven,
Daer inne stellen vvy, als in een spiegel schoon,
De deuchdige, daer by de Wulpsche maecht ten thoon,
Het leven, het bedrijf van beyde de partyen,
Ooc hoe d'een in de vreucht en d'ander komt in't lyen.

Dit speelsche wijs geschiet, neemt dan' liic miin gedicht,
T'hoort aengenaem te siin al wat met vreuchden sticht.
Ick weet de meestendeel, dit hebbende doorlesen,
Sal liever *Johanna* siin, als *Galilea* wesen,
En schouwen ledicheyt, wellust en hoovaerdy,
En stellen achterclap en wulps heyt aen d'een sy,
Soeckende Godt voor al en d'ouders te behagen,
So dat s'haer eyndeliic niet hebben te beklagen:
Maer dat der eeren krans haer worden mach gemeen,
Waer toe d'almachtich God u siin genaed verleen.

Z. H.

G. S. du Bartas in synen 2. dach der scheppinge.

Doorgaens doch 'twesen soet van d'eerelicke maegt,
Wien geen blancketsel in haer cierende behaegt,
Maer siinde wel geruyst in't maecsel van haer leden,
En met haer eygen verw' des aengesichts te vreden:
Meer eeren waerdich is, als 'tlockende oogen-dwanc,
Het schoon gemaect gelaet, den lichten fraeyen ganc,
'Tvals hulsel opgepronct, de root geveruwde kaken,
Waer me de lichte maecht haer schoonder soect te maken.

Const-

Voor-Reden.

Const-lievende, Conste, Laster konst,

T'Gerucht van schildery tot stichting hier te togben,
Soo ic nu mercken kan heeft my niet al bedrogben,
Hier is al vvat te doen, als't blijkt by dit thoneel.
Salm' hier verthoonen (secht vriendinne) een tafereel
Om leeren met vermaeck? laet (bidde ic) my dat hooren,
C. Ia, niet voor d'oogen doch, vriendinne, maer voor d'ooren.
L. C. Dit een verkeertheyt is, hoe sullen d'ooren sien?
C. L. U vvoorden, beste vrouvv', vvalt my doch bet bedien,
'Tsyn raedfelen. C. men sal hier metter tongen schild'ren,
'De tong 't pinceel sal syn. L. C. Ba soo, men sal vervvild'ren,
En stellen in ver vver natuerelijcke daet,
Een kint van seven jaer bet selve vvel verstaet,
VWant sullen d'ooren nu sichtbarelyc aenschouvvren
'Tgeen m' hier voorstellen sal, soo moeten ooc in trouvvren
Ong oogen me verstaen al vvat men seggen sal.
Dees Geesten dom en d'vvaes, ja dul syn ende mal,
Sy vwillen met gevvelt bet bovenste onder trecken,
En't volc met tijt verlies bespotten en begecken,
C. L. Mischien m'ontdecken sal door een Poët's vermaen
Vvat heylsaems voor dit volc, 't vvelc (soo sy dat verstaen)
Voor d'ooren malen is. Ist niet alsoo vriendinne?
C. Ghy hebt dat vvel gevat, ja na den rechten sinne
C. L. Segt my dan voorder noch vvat nu de vervvren syn.
L. C. 'Tsyn droomen, leuren, logens niet dan vvaen en schijn
Merct ghy noch niet dat ghy spreekt met een guygelerse
C. Geen spotster ben ic noch bedriegend buygelerse,

Voor-Reden.

D'eygene voordeden reyn, uytbeeldende alle ding,
Ons goede vervven syn, daer op dan sonderling
En veel te letten staet. C. L. Nu vult dan vviijders seggen,
Wat voor panneelen syn't daer ghy die op vult leggen
En schilderen het geen ghy hier verthoonen sult?
L. C. Voelt ghy niet dat de kap u voort met hoy gevult?
O kind'ren gecken och? licht-geloovige sotten,
Ghy dame laet ghy u soo plompelijc bespotten?
C. L. Dees onse reden tot den eynde breken vvil.
C. Haer schimpen niet en acht ic svviijge daer op stil,
Seer qualyc canmen doch der dvasen tongen dvingen
Om'tant voordeden dan op u vrage vvat voor dingen
Panneelen sullen syn tot dese schildery,
Tsyn d'berten die alhier leergierichlyc en bly
Tot hun verbetering, om hooren haer versamen;
L. C. Soo geestkens soosnijt vry op alle dees Lichamen,
Maelt ende tast dan met pinceelen op haer hert,
Sullen sy blijven ooc in't leven by dees smert?
Jst hier al gecken vverc, koec, honich ende vveggen?
Bey dees geckinne can soo geckelijx niet seggen
Oft d'ander geckerstracx neemt aen al'tgeen sy seyt,
Gelijc een gier'gevvin door gecke vreckicheyt,
Geckelie, Geckelie, vvie vvil geckinnen koopen?
Vuy hebben die alhier in o' veruloet met hoopen,
Geck-lie geckelie, loop aen, loop aen, loop aen.
C. L. Voor u en niet voor haer mijn ooren open staen
Ic achte gans niet op haer Klappen ofte dichten
Vvat salmer malen? C. T. Vvee verscheyden aengesichten

Voor-Reden.

*Van dochters, d'eene kuyfch, soo heerelyck, soo schoon
En d'andre leelyc soo oneerlyck ten thoon,
Dat d'eene baren sal een minnelijck begheeren,
En d'andere met haet een fchouwelyck afweeren.
C.L. Waer toe doch en waer af. L.C. tot fotheyt en van wuyfheyt
Want ongefchietelijck daer in der fotten prijs leyt:
C. Neen, dit verthoonen maect tot dencht en eere lustich
Van sonden fchricken af en van de fchande onrnflich.
D'een tot de kuyfheyt loft, tot weldaet dencht en eer,
En d'ander fchouwen doet de boofheyt ende oneer,
Een lieflyc voorbeeldt is d'een om daer na te leven,
Een grouwvel d'ander is, om hatichte begheven.
Daer hebt ghy nu den fin van onse fchilderij.
C.L. Gelyc dan 't fchild' ren is stomme Poeterij,
Soo fchijnt ooc dese me een spreeckende te wesen.
L.C. 'T is malle fotticheyt, als ic u feyd' voor defen
C. Dees is verdwaelt, maer ghy hebt 't felve wel ber aemt.
C. L. Seght my dan wijders hoe 't gemoet te fijn betaemt,
'Twelc dese fchilderij met wreuchden wil befchouwen.
C. 'T moet om te vlieden 't quaet wilvaer d'ichlyc fchouwen,
Ende om 'taenkleven tgeen voor 't goede wordt verftaen,
Dat's sonde laten eer de dencht recht wort ghedaen.
Hy leert wel die om doen meer trachtet als te weten.
Sy voorderen ter dencht die 'swoorts werc niet vergheten,
Wien 't doen ter herten gaet licht 's Leeraers les betracht.
C. L. Daer vvil ic met Godts hulp aenleeggen al mijn macht:
Maer my beswaert noch seer een t wuyfelyck gewichte
Dat's vuat ick heb te doen na 'thooren van 't gefichte.*

Voor - Reden

C. Hoë geerne hoor ic Lief u twyfelijc besvvaer,
Met vvenscbing datmen u den gront daer van verklaer.
Ghy sult 'tgeboord gesicht bevvaeren in u herte,
De vveelde hatende als een dootelijcke smerte,
Aenklevende de Liefde en Kuysheyt voorgestelt,
Daer uyt dan mercken sult de straf die met gevvelt
Valt op de gene die t'vlees volgen int verlusten,
Daer by den goeden loon der gener die haer lusten
Ter deucht. aensiet met vlyt hier op haer beyder ent,
Op d'eere van de geen die haer tot kuysheyt vvent,
En d'oneer van de geen die geyle onkuysheyt plegen
Want sulc eene eyndelijc bespot vvoort aller vvegen.
Siet op der deuchden glans en ondeuchts leelijcheyt,
Op deuchdes trou, en hoe d'ondeucht altijt bereyt
Tot boos-daet is, ghy sult deucht minnen en t'quaet laten
De deucht hanteren en d'ondeuchdich sonden haten,
En doende blijven soo getrouwelijc in't vvoort,
T'vvelc ghy begeerlijc sult sien in des stems accoort,
De sulcke ooc Gods genaed sal rijckelijc bedouven.
C. L. O dat is een recht soet ende innerlijc erkouven,
Een soete soeticheyt van vvarbeyts vvoor den soet.
L. C. Siet doch hoe d'een geckin een ander maect onvroet
Vvat dunst u hoeftmen hier gec kinnen meer te saeyen?
C. Ver-verde hout eens op vervverringe te crayen,
Siet ghy niet datmen hier alreede t'vverc begint.
En ghy o vrienden al die deucht en eer bemint,
Vvien deucht te stichten lust en sonden te vernielen,
Doet d'oogen op van u begeerlijcke sielen,

Voor - Reden

Door d'ooren sal ic hier aenschouwen doen 'tgemoot,
Alzulcke saken die soo oprecht syn en goet
Dat sy verlossen sullen wyt des drux benouwen
De geen die metter daet sal soecken t'onderhouwen
De deucht die m'hier sal sien in eene maget reyn,
En vluchten voor het quaet van eene beel vileyn:
Die ic nu beyde vvil gaen stellen voor u oogen.
Ghy lieden doch bidt Godt dat hy naer ons vertoogen,
U leven alsoo tafereelende vereeldt,
Dat het mach eygentlyc gelycken 'tgoet voorbeelt,
Soo dat het doode beeldt in u verlicht mach leven
Dat vvil den goeden Godt des levens elc een geven.
Dit cort verclaren neemt tot een voor-reden aen,
En tot 'tsichtbaer gehoor vvilt met stisvvijgen gaen.

Deuchden - Schole.

Eerste Handelinghe, Eerste uyt-
comen,

Philosophia Evangelica. Iobanna. Galilea.

Ph. V Ouders hebben u ter scholen hier gesonden,
O waerde lieve jeucht, dewiile sy bevonden
De deuchtsaemheyt in my, beneven het verstant,
Om t'onderwijfen die my nemen by de handt.

Voor.

Voorwaer die deuchtsaem is, deylt mild'lic met verlangen
 Siin gaven aen de geen de selve geern ontfangen,
 En die verstandich is geeft altiit goeden raet,
 Want hy recht spreken sal van 'tgene hy verstaet,
 Nu denc ic met verstandich onderwijs te thoonen
 Dat uwe ouders, die by my u laten woonen,
 Geensins bedrogen siin : want elc een hebben mach
 Van my, 'tgeen hy behoeft. besorcht vry door den dach
 Met naerstich leeren slechts dat u dierbare tijden
 En uwe kosten niet vergevens u ontglijden.
 Te meer sult ghy dit doen als u verstandt bemerct,
 Wat m'in dees schole leert, wat m'in dees schole werct
 Te weten niet alleen wel spreken, maer daer neven
 In alles wel te doen : een konste van wel leven,
 Die siinen oorsprong neemt en voort komt onbeschroemt
 Vyt d'heyl'ge rijcke maecht verstandenis genoemt,
 Een ed'le dochter van de rechte vrees des Heeren,
 Die haer navolgers doet ter salicheyt in keeren,
 Dewil die haer bemint en hert'lic naer haer haect
 Sy door een rechte vrees Gode onderdanich maect,
 Door goet doen na ons macht en 'tquaet doorgaens te delvẽ
 'Twelc anders niet is dan versaking van ons selven,
 Met alle lusten en begeerlicheden t'saem,
 Die onsen over-heer geensins siin aengenaem,
 End' een sachtmoedige navolginge des Heeren,
 Die ons verduldicheyt end' ootmoet sal doen leeren.
 Om nu dit quade dan te laten, moet altiit
 Het quaet geselschap van de quade siin vermijjt,

Deuchden-Schole.

Die't teere jonge volc altijt ten quaden rocken,
Voor eerst *Optio per versa* sal u locken
Ten quaden, want sy veel waenwijse dwalen doet,
Dewiil si't goet noemt quaet, en 'tquaet daer tegens goet
En volgens dien alsulc verkeerden oordeel geuet
Datmen voor 'tgoede vliet, ja ancxsteliicken beuet,
En daer en tegens 'tquaet seer vrolijk dan begeert,
Dit snoode hoerken doch voor alle van u weert,
En haer geselschap vliet gelic de boose slangen,
Met al haer speelgenoots, ic seg die haer aenhangen,
Als eerst *Superbia* een vuyl-neus die door pracht
Haer selven alleen prijst ende alle mensch veracht,
Soo dat sy stinckend' is voor Godt en voor de menschen,
Om by haer susters ooc te komen wilt niet wenschen,
Genaemt *Despectio parentum*, die voorvaer
Niet een haer beter is, want sy doet sonder vaer
Den jongen al den raet der ouderen verachten,
En naer haer eygen lust lichtvaerdeliicken trachten,
Met dese hout geen spraec, noch geensins ooc genaect
De luy *Desidia*, die doch den mensche maect
Tot een gemackelic oorkuffen van den quaden:
Want dees u boven al kan merckeliicken schaden.
Sooghy haer kennen wilt, op haer geselschap let,
'Twelc twee hellinnen siin in g'liicken staet getet:
Als *Curiositas* die selfs haer eygen dingen
Versuymt, om op het scherpst voort aen den dach te bringen
'Tgeen ander lieden roert, ia schadeliicken valt,
Daer by *Detractio*, die mede doorgaens kalt,

En

En lust is scheppende in alle mans gebreken,
 Ia tot naemschendinge der vromen, quaet sal spreken.
 O dees is een vervloecte schadelicke deern,
 Maer hier en boven noch voordachtelic moet g'u keern
 Van d'aentreckelicke huysverraetstre, by namen
Carnalis Voluptas, die sonder haer te schamen
 de Maechdekens bederft, dewijl sy onder schijn
 Van hunger ende dorst, tot lekker kost en wijn
 de satte magen loct: welcker vervulling t'samen
 Walging' en siekten brengt, tot krenctē der lichamen,
 En d'ijde herten soo perst plaget ende quelt,
 Dat sy door wroeginge gestadich sijn onstelt;
 dees snoode deernen dan wilt vlieden ende mijden
 Op dat ghy niet geraect in tegenspoet en lijden:
 Want sy bedrieglic sijn en vol van yd'le waen
 Bederflicke ende vol van logens, laetse gaen,
 Maer wel benaersticht doch in al u doen en laten,
 Het goed' en minnelic geselschap aen te vaten
 Van *Veritas* getrou tot aller tijt en stont,
 Van *Taciturnitas*, heus ende stil van mondt,
 Van *Diligentia*, die wacker is in't wesen,
 Oock van *Humilitas*, wiens nedr'heyt wort gepresen,
 En *Continentia*: want dit sijn alle gaer
 dochters en nichten van de Goddelicke aer
Virtus, dies wilt u dan aen dit geselschap houwen,
 En d'ander hatelicke Deerens altijt schouwen.
 Alsdan soo sult ghy sijn door Gods genaed' bevrijt
 Van alle quaden die ons quellen door den tijt,

Deuchden - Schole.

En'tgoet sal by u syn. voor't eerste dan wilt leeren
Veygen onverstandt verstaen en van u keeren :
Om mijne lessen soo begeerlijc met verstant
T'aenhooren, en mijn leer te nemen by de handt :
Vliedende volgens dien al u onwijse lusten
Dits 'tquaet dat ic u raed' te laten, t'uwer rusten.
En tvoorbeeld, Christus, die in synen lessen noot
Ons aller vader was gehoorsam tot der door
Ist goede, dat ic u altijd te volgen rade.
Dees dan mijn eerste les u komen sal te stade,
Soo ghy die vlijtich leert, en dat sy u beklyft
In't herte metter daet, als synd' u ingelyft,
En niet van buyten in de wetentheyt der sinnen.
Dit laten ende doen, wilt dan met lust beginnen.
wilt ghy dat van dees les (die noodich is en kort)
Breeder verklaring u te dienst gegeven wordt,
Dit boecxken *Christi Evangelium*, beschreven,
Om vlijteliic dat na te volgen in ons leven,
Lceest, ende dencket na, neemt op de woorden acht,
Hier in scheidt uwen lust en vreucht ia dach en nacht,
Hebt Godt tot aller tijt voor oogen, wilt u pijnen
Meer goet te wesen, als om 'tselven alleen te schijnen,
Houdend' u selven kleyn, houdend' u herte reyn,
Volgt geen klappeye naer, maer liever blyft alleyn,
Hier mede waerde jeucht mijn lesse wil ick enden,
Begint aendachtelyck u sinnen doch te wenden,
Om die te leeren doen, verlaet dan Christum niet,
Maer leert (als ick u seg,) dat ghy u selven vliet,

So sult ghy dan tot Godt door Christum komen t'samen,
Die u genadelic dit gonnen wil. segt Amen.

*Eerste handelinghe, tweede verschoo-
ninghe.*

Johanna. Galilea:

MYn moeder vvetende ic mijn sinnen soude vventen
Nae 'tquaet meer als nae 'tgoet, devvyl ic geene kenden
Om leeren my hier sond. ooc als ic my beproef,
Bevinde dat ic doch de kennisse behoef,
Soo ic dan niet en vvil verdoemelijcken dolen,
Dit maect my eenen lust tot 'geen my noch verholen
Van dese kennis is, te vveten de vvijsheyt,
Die alleen komt van Godt, die alleen is bereyt
Den genen die daer met een oprecht vast betrouvven
Die te vervverven meent, en daer alleen op bouwven.
Daeromme bidde ic u gaefrijcke Heere milt
Dat ghy my sulcke kennisse verleenen vvilt,
Van mijne quaetheyt, ooc van uve goetheyt mede
Dat ic myselven laet, u soeckend' in de vrede
T'aenkleven lieve Heer, u dienaerse vvilt hooren,
Haer ootmoedich gebet laet komen tot u ooren.
Gal. vvat sal ic seggen nu Johanna, dat ghy vvort
Een Claris een Bagijn, oft een schijndeucht, int kort
Komt ghy hier om de konst Hyporisy te leeren?
Segt doorken? vvat meynt ghy dat aese school des Heeren

Kercke

Deuchden - Schole.

Kercke oft Tempel sy? voorvvaer ghy syt verdvvaelt
Jo. Neen ic, maer door het geen ons meesterff heeft verhaelt
Versta dat my gebreeet 't geen niet en can ontberen,
De kennis mijns gebrec d'et my daerom begeren
Het gene my gebreeet, van God voor alle vverc,
Die my alhier soo vvel verhoort als in de Kerc.
Gal. dat loo. hen ic geen sins, maer beter sout ghy svvijgen
Tis quaet doch dat ghy vvilt. Io: de vvijsheyt te verkrjgen
Acht ghy dat dan voor quaet? Gal. indien dat het verlies
Van vvellust, vvreucht, genucht, die ic voor al verkies,
Quaet is, gelijc ic 't hou, soo moet voorvvaer mit s desen
De svvaermoeidige strenge vvijsheyt me quaet vvesen.
Io. dat seght ghy maer dit boec (dat ghy niet cont vveerleggen)
Seyt anders, ende dit geloof ic voor u seggen.
Gal. Syt ghy alree volleert, boe spreeet ghy doch soo stout?
Lieve laet hooren doch vvat dit boec inne hout.
Io. siet vvat daer staet, hoort toe, ic salt u vore lesen,
De vvijsheyt vvreedsaem is, Cuysch, zedich vvaert gepresen,
VVant sy barmhertich is vol goede vruchten vvis:
Noch staet hier mede dat de vvijsheyt beter is
Dan alle schatten en daer by dat sy den menschen
Bevrijdend' is want quaet, en 't goet daer sy na vvenschen
Beneven haer mebrengt, vvat dunct u doch hier van?
Mach sulcken dierbaer schat verkrjgen, quaet syn dan?
Gal. vvaer? Curiofitas, een van onse gespeelen,
Hier by ons, sy soud' u vry vvel vvat anders quelen,
Job. haer geselschap vvont ons van ons meesterff verboden
Sy dient met al de haer voor alle vverc ontvloden,

*Ic geef haer geen gehoor, myn lesse leeren vvil
Om klappen kome ic niet, dus bidde svvijcht doch stil,*

Eerste Handeling, derde Verschooning.

Galilea, Curiositas, Iohanna, humilitas.

Aer duyvel wort vermaent daer is hy garen by,
Gespele ic sprac van u, ghy komt hier rechts ten ty.
Cur. mijn lichaë wese moet daer ic miin herte vinde,

Miin herte heeft u lief, daeromme miin beminde
Miin lijf moet by u siin, wat leert ghy hier soo sterck?
Gal. dit boec. *Cur.* wat nu ist dus hier al geckinnen werck?
Dit suffe boec dat doch geen van d' onse oyt behaegden
Dient dat nu voor alfulcke jonge weeld'ge maechden?
Wat leeret anders doch dan wil'ge elendicheyt,
Streng armoed, treur'gen rou, daer by't ons noch bereyt
Veel lijdens, end' al wat verdriet ons kan gebeuren,
Wech met dees fabulen en swaergeestige leuren
Achter de banck daer med' oft wel in eenen hoec
Laet oude quenen doch studeren in dit boeck.
Sout ghy in sulc gequel, suchten en duchten leven?
V soete bloey'nde jeucht in treuricheyt begeven?
Dat raed ic niet by lo. siet dit boec lese ic meest
Dat kan my dageliex verheugen miinen geest.
Gal. laet doch gespele sien, wat boec hebt ghy bevonden.
Cur. Siet daer, daer isser twee, doch siin by een gebonden.

Deuchden - Schole.

D'een *lustige ende schoon' vertellingen* genoemt ,

En d'ander, *spiegel die van veel gebreken roemt.*

Gal. Wat houdense doch in ? *Cur.* d'een is Histori-rijcke

In houdende *Amadis, Floris* en diergeliicke,

En d'ander dat verhaelt 'tquaet dencken ende 'tdoen

Van alle menschen schier, ia vele daden koen

Dienoyt gedacht en siin. sulcx kanmen hier inlesen

Geen beter tiit verdrijf en mach ter werelt wesen

Die dese boecken leest, siin gaffen menichmael

Verheugen kan met een genuchelic verhael.

Maer wat doch leertmen uyt dit treur-boec, dat om hooren

Gans onaengenaem is in Ian allemans ooren.

Gal. Voorwaer ghy secht al recht, hoort wat het eerste was.

Dat in dit schoone boec ic desen morgen las ,

Siet daer staet *Salich syn de gene die rou dragen.*

Wat dunct u doch hier van ? ic hoorde miine dagen

Geen grooter loogen : want onsalich siin sy g'acht ,

Dit stont my weynich aen als ic't wel overdacht ,

En nu behaget my veel min dan oyt te voren ,

Daer leget, wien nu lust te treuren met de doren

Die mach het nemen op. ic heb al meer behagen

In uwe boecken, seght waer salic daer na vragen.

Cur. *Mendacium* heeft die te coope 'tis een man

Die op de bree-straet woont en wel stofferen kan.

Gal. dien man ken ic seer vvel, ic wil daer heenen loopen

En dese boecken t'saem alsoo gebonden koopen.

Cur. Gespele spaert die moeyt, neemt desen schenc ic u.

Gal. Ic neem hem danckelic aen, maer hoe vergelde ict nu.

Cur.

Cur. Veel meer fyt ghy my waert, ic mocht voorwaer wel lijden
 Dat I'hanna uwes fins waer ic schonck haer met verblijden
 Ooc wel alfulcken een, die soud' haer brenghen lust
 In t'lesen, daer fy nu moet wesen ongeruft,
 Doort dolliseren in dees sinneloose wercken,
 Daer in men niet en kan dan twist en werring mercken
 Seght dochter waert u niet veel nutter ghy den sin
 Vermaecte, met wat fraits te lesen, als hier in
 Dit ketter-boec u hoeft te breken alle dagen?

Io. Ic hou dit boeck voor goet, geen kan my bet behagen:

Cur. waer uyt spruyt anders dan de valsche kettery?

Io. Die, uyt het groot mis bruyc des menschen komt s'ons by,

Gelijck ooc d'ongesonde dronckenheyt sal komen

Niet uyt den goeden wijn, maer meer synde ingenomen

Alst wel behoort, sal fy uyt het mis bruycken rijfen.

Cur. wat nut mach doch dit boec tot welvaert ons aenwijfen,

Io. Sels kennisse. *Cur.* de menschen siin te samen quaet,

wat lust brengt doch het quaet te kennen metter daet?

Immers siin eygen quaet, sijnde wt het hert geresen?

Doet het niet t'aller tijt droevich en treurich wesen?

Dit miin boec kennen leert de schoone werelt ront,

Daer by eens anders leet, gebreck, quaet ende sond,

D'eerste verlusticht ons door haer cierlijcke schoonte,

En d'ander neemt ons weg den onlust, door gewoonte

Te sien eens anders quaet, twelc t'ons te boven gaet,

En hier beneven komt het ons vernuft te baet

Int onderfoecken van veel treffellicke saken,

Als om te weten hoe dat Godt den al kon maken,

Deuchden - Schole.

Wat vrucht van app'len op den boom des wetens st
Oftmer Rabauwen op oft Guldelingen vont,
Oft Adam een Rib min als Evam was gegeven,
Wat voor een tale doch 'tserpent sprac siinde in't leven,
By wat woldrachtich dier ons Ouder was geraect,
Daer hy siin eerste roc oft kleet heeft van gemaect,
En oft de huyden ooc te samen genaeyt waren,
Wie die dan hadt genaeyt, met wat syde oft garen,
Wie dat gesponnen hadt, van waer de naelde quam,
En wie de meester was die s'eerst in handen nam,
En and're duyfent meer die lustich siin en aerdich,
Ia seer vermakeliic, ooc vryliick wetens waerdich
Wat nu aengaet den nut (behalven de genucht)
Die ider een die wil mach scheppen onbeducht
In sulc na speuringe van alle mans gebreken,
Is meer dan al te groot : al waert maer (soo te spreken)
Dat die niet anders bracht dan wetenschap by wien
Wy t'onser nut en lust ons neder moeten vlien,
Wat voor gefelschap ons dient by de handt genomen
En wat voor lieden vvy daer tegens sullen schromen.
En boven dat maect sy ons al veel heyl'ger me
Voor ons selfs oogen, siet devvije vvy in ste
Van d'onse alle mans gebreken siin besinde,
Dies ick te recht dit boeck zeer nut en lustich vinde,

Meest

Meest al de vverelt ooc het selve seer vvel vveet ,
 Ia toonet metter daet , nu vvat meest elc een seet
 Dat is gemeynliic vvaer. dus lieve laet doch varen
 Dees lessen die den moet der dochteren besvaren ,
 Dees neus vvijse svvaerhoofdige Philosophy ,
 Leeft dit boec volgt ons naer en maect u selven vry.
 Soo ghy veel vvijser vvilt als al de vverelt vvesen ,
 Soo vvort ghy doch veracht, en dese hooch gepresen,
Hu. 'tvvaer een vermetele vervvaenthey miin gespeel
 Te hooren naer alsulceen onbekent gequeel ,
 En meer gelooven dees als moeder oft Meestresse
 Ia meer als Godes vvoordt, d'Evangelische lesse.
 Io. Het selve my verbiedt 'tgemeyne pat te gaen ,
 En tuycht my dat het hier met ons is kort gedaen ,
 Dat svverelts droef heyt ons in d'eevv'ge vreucht sal leyen
 Dan sullen siin verheugt de gene die nu schreyen :
 daer tegens die sic hier verheugt in 'taersche dal
 Met knerseltanden dan eeuwvelic schreyen sal.
Hu. Gespele dat is vvaer, daeromme stopt u ooren
 Voor dese vremde stem, dees deerne vvil niet hooren
 Geloofsegeensins niet : maer vvel volgt metter daet
 V vvaerde moeders sin, en u meesterffen raet.
 V Ioncheyt sal alsdan (die onvvuis is) genieten
 Haer oud voorsichticheyt, 'tvvelc u niet sal verdrieten ,

Deuchden - Schole.

Voor alle dolinge wort ghy daer door behoet.
Gal. geē roofē doch meer stroyt voor verckens wat ghy doet
Gespele dees geckin laet in haer geckernye
Laet haer thoofst breken vry in dese sufferye,
Ic late haer daer in en wil my tot u keeren,
V raedick volgen wil, u boecken vvil ic leeren,
Ga vvy vvat vvandelen, *Cur.* Gespele ic ben bereet.

*Eerste handelinghe, vierde verschoo-
ninghe.*

Philosophia Evangelica, Jobanna, Humilitas.

A Ltijt verschellen haer te samen lief en leet,
Al vvaer dat doen lief is, het laten leet moet vvesen.
U doen hertslieve kint voort in mijn hert gepresen,
Maer 't laten van d'onvvijse Galilea, doet
My met leetvvesen nu veranderen myn gemoet
Die D'eerne my verlaet en gaet al om misprijsen,
Met Curiositas mijn salich ondervvijsen.
Hier door vvert sy eylas in grooten noot gebracht
Sy volgt den boosen lust, den goeden raed veracht,
D'elende doch sal haer navolgen ende aenklijven,
En langer (als sy me ynt) met quellinge by blijven.
Seer vveynich sy bedenct dat vvie syn Ouders laeet
In haren ouderdom tot een verachting raet:
Maer vvat hoef ic my dus in haer quaet doen te quellen
Daer ic my in u doen gerust behoort te stellen,

Uwe gehoorsaemheyt, u oyt moet, uwen vlijt,
Die ghy doorgaens bethoont, te rechte my verblijt,
Maer secht my hebt ghy nu u less. ooc overvvegen?

Jo. Ia ic mijn vrou, gelijc de leereelingen plegen,
Want ic alleen maer heb twee letteren gevat.

P. Cond ghy die beyde vvel? Io. mijn vrouvv ic achte dat
Ghy beter als ic selfs daer van sult oordeel geven,

P. Wat syn't voor lettr'en dan daer ghy sijt by gebleven

Io. Sy dienen tot de les die ghy hebt voorgestelt,

Van selfs versakinge, en 'tgene hebt vermeld

Van de navolginge des Heeren Christi mede,

Gelijc d' Apostel dat verbaelt met soete zede.

D'een is om vvijs te syn soo moetmen vworden sot

En d'ander vvaer den schat des menschen is in't slot

Daer is syn herte me. Ph. hier in is mijn vernoegeen,

Maer seght hoe vuilt ghy die vvel tot de lesse voegen?

En om van d'eerste eerst te hooren, vraeg ic dan,

Oft sotheyt leeren ooc vvijsheyt by brengen kan.

Jo. Ia vrouvv en 't schijnt daer toe seer woudich me te vvesen,

Want vvijsheyt is Gods gaef, die syn mildheyt gepresen

Niemanden uyt en deelt dan die syn herte set

Om bidden, ende stort begeerich syn gebedt.

Daeromme seyt de Heer, bid end' u vwort gegeven,

Nu die sich selven oyt heeft vvijsheyt toegeschreven,

Begeerlic niet en bid om 'tgeen te hebben vvaent,

Die syn sotheyt niet kent vvaent vvijs syn. doch vermaent

d' Apostel dat alsulc niet vweet vvat hy moet vveten,

Tot soo danige seyt de Heer, vvaert ghy geseten

1. Cor. 3

13.

Mat. 6.

21.

1. Cor 8

2, lo. 8.

41.

Deuchden - Schole.

In blintheyt (dats soo ghy vvaert voor u selven blindt)
Soo vvaert ghy sonder sond: maer nu men by u vindt
Dat ghy meynt vvel te sien, soo blijft ghy in de sonde.
Soo blijft de sotheyt ooc in sulc die t' allen stonde
Hem vvijs te vvesen vvaent, dus ic vannoo de hou
Datmen de sotheyt ken om vvijs te vworden vrou,
Te meer devvij elck een seer geerne vvil verlaten
Het geen hem schaed'lic is, die door 't verstant dan waten
De blinde dolinge van hare sotheyt, recht,
Bemercken vvel dat sy is schadelic ghebecht
In s' menschen sinlycheyt: en sullen die licht laten
Aenstende dat die niet ter salicheyt kan baten.
En soo de duysternis men niet verlaten kan
Ten sy men't licht vervverft: alsoo ooc die daer van
Sijn sotheyt niet en vvijs, gheen vvijsheyt can verkrijghen
Om hoogher als by is ter salicheyt te stijghen.
Selfs sotheyt kennen dan voor eerst men vvel beboeft,
En vwie mit s desen noot van herten is bedroeft,
Beboeftich een ghebedt seer nerstich stuert tot Gode
Als een crachtich heraut, een volmachtighe bode.
Daer om, S. Iacob seyt, soo iemandts onder u
De vvijsheyt heeft van doen begheertse van Godt, nu
En t' allen tijden me, vwie can ooc niet vvel mercken
Dat ons hier meest ghebreect de vvijsheyt in ons vvercken
Doch ider mensche dit ghebrec niet vvel en kent,
Daerom vwort haer gebedt tot Gode niet ghevvent:
Maer al die hun behoef in haer verstandt bevatten
Die bidden in den geest om dees hemelsche schatten.

Dees d'arm van geeste syn daer Christus van beroemt,
 Want hy haer eygenaers van Godes rijke noemt,
 Alsulck' arm geestige behoefte met eenen
 Geloovige die haer altijd voor Godt vercleenen,
 Verkrigen haer begeert, en daer die voort vervult,
 Daer voort de siel met lust ter salicheyt ghebult.
 P. Dees letter hebt ghy veel en vrylijc by ggebracht
 Maer vat hebt ghy nu doch op d' andere bedacht,
 Te vveten waer den schat des menschen is ist Herte,
 Soo dat hy dien niet kan verlaten sonder smerte,
 Wat meynt ghy met d' en schat daer ghy verhael van doet?
 Io. Daer meyn ic me mijn vrou' des menschen lieffte goet
 Dat is het uysterst eynd van alle sijn begeeren,
 Het veelc sijn herte niet een ure kan ontbeeren,
 verlatende de rest: gelijc de gierigaert
 Om gelts vvil syn gemoet gestadichlijc besvvaert,
 D'eersuchtige om den lof, de vryer om de vryster,
 De staetsuchtige ooc om de mogentheyt te bijster,
 De buyrelingen om den Hemel in te gaen.
 Christi liefhebbers, om voor Christo te bestaen,
 De deucht, gerechticheyt en svvacheyt soo aenkleven,
 Dat sy derhalven al verlaten lijfen leven:
 Want elc een d' uysterst eynd sijnder begeerten acht
 verd boven alle tgeen hy hebben mach oft vvaecht,
 En lichtlijc daer om sal verlaten tmin ghevvaende,
 waer op soo lichtelijc sijn oogen niet is slaende.
 Nu soo is Christus selfs de Tresorier vermaert,
 Ia die schat-kamer me die themels goet bevvaert,
 d

Deuchden - Schole.

Alsoo dat hy alleen de Goddelijcke schatten
Des wijsheyt en verstands besluyt in syn omvatten
Van veelcker volheyt, als uyt eenen overvloet,
Al Gods beyligen oyt ontfangen s' Hemels goet.
Soo nu de mensche dan die sijne soetheyt kende,
En sijn gebed tot Goet behoefstelijcken vende,
Eynd'lic de wijsheyt kreech Van God de Heere mit,
En voor sijn beste goet, ooc Christum houden vult,
Dat is voor sinen schat, verborgen in sijn acker,
Ende als syn eenich een, moet dan sijn hert niet vvacker
Syn by dit Hemels goet? daer doch 't gemoet na tracht,
En sijn begeerlijcheyt soo dorstichlic na jacht
Alst hert naer een Fonteyn? soo houde ic dan mijn vrouwe
Dat het seer noodich is men dese lettre onthouwe,
Als die tot tveede lidt van mijne lesse dient,
Op dat men Christum volg. Ph. ghy seght seer veel mijn kint
O hoe genadichlic vvil Gods geest by u vvesen,
In uwe naersticheyt verblijd' ic my mids desen.
Gaet vry soo voort altijt, aendachtelijcken let
Op vvoot en letter die u vvorden voorgestelt,
En die u dienstich sijn, als dese tvee voornaemlic
Die tot versaking van u selven sijn betaemlic,
En om te trachten na des Heeren Christi pad,
Tot suyveringe door sijn dierbaer bloedich bad.
Soo lange ghy aldus u hout alhier ter scholen,
En by den vvoorde blijft, soo kont ghy nimmer dolen,
Dat's soo ghy metter daet u selven laten leert,
Ende int navolgen u gemoet tot Christum keert.

Als sine jongerſſe ſin vvaerheyt ſult belijden
 Die u ſal t' aller tijt beſchermen en bevrijden
 Van alle logent ael, doling en booſe luſt,
 VVaer door de menſchen al meeſt leven ongeruſt.
 Voor al hout deſen voet vvilt niet te vele leſen,
 Maer vveynich Godes vvoor d met doen betracht vvil vveſen,
 Nu op dat ghy volherd in dit u goet begin,
 Stelt Galileam gans uyt u gemoet en ſin.
 Schout haer geſelſchap vvant ſy u bederven konnen,
 Soo ſy u ſpreken aen vvilt haer geen antvvoort gonnen,
 Oft ſpreekt haer vveynich toe, hout u ſtil binnens huys,
 Veel by 't volc op de ſtraet te comen is een cruys
 Ten brengt geen ſtichting by, die vvilt van my onthouven
 Dat 't ſpreken dicvvils meer als 't ſvvijgen is berouven,
 Die vvee lett'ren ghy nu vvil redelic verſtaet,
 Beleefſe dadelic, daer na te doen beſtaet,
 Ghy hebſe vvil in't hooft brengt die nu ooc in't herte
 Op dat het laten u hier namaels niet en ſmerte.
 Ic ga, blijft naerſtick, ſchout de geen ic heb geſeyt.

Eerſte Handeling, vijfde verſchooning.

Opinio perverſa, Humilitas, Iohanna.

ICk heb te recht gehoort van uwe naerſticheyt
 Iohanna, want ic nu het ſelve zoo bevind
 En dat verluſticht my, maer my bedroeft miin kind,
 d 2 Dat

Deuchden - Schole.

Dat ghy die Ed'le gaef mis bruyct tot allen stonden.

Hu. Haer naerstigheyt by u vvel grooter vvort gevonden,

Devvijle menich mensch geheel in traegheyt leeft,

Iohanna vveet doch vvel dat sy meer traegheys heeft,

En minder naerstigheyt alst vvel den jongen-lieden

Behoort, devvile sy het quaet doen leeren vlieden.

Jo. dat dit vvaeraghtich is gevoel ic seker vvel,

Maer om den vvaen, die ghy van my hebt, niet en stel

Voor 'tgeen ic van my selfs moet vasteliicken vveten.

Maer vvat ghy vant mis bruyc segt can ic niet afmeten.

Op. Ist geen mis bruyc, dat m'aen het gene van aenvang,

Menschadeliic bevint, de goede gaven hang?

Io. Het schijnt vvel soo. *Op.* 'tis soo, vvaer toe dan dese seden

En groote naerstigheyt? vvilt ghy die niet besteden,

Om u selfs (die nu seyt geluckich ende riic)

Te brengen in elend, in onheyl te geliick?

Dat's om moetvillighlic de vreucht van u te vveeren:

Als leckre spijsen en den soeten dranc t'ontbeeren,

Het silver ende gout, het kosteliic gevvaet

Van klederen geciert met Peerlen na u staet:

Om aen te nemen een verdrietich mager vasten,

En een Kloc-susters slecht svvart kleecken aen te tasten,

Sond're een'ge pronckerij oft fraeyheyt: die ghy doch

Genoech bekomen kond. is dat niet schaedlyc? och!

Het is een groot mis bruyc, ia seer moetvillich mede.

Vraegt men u dan vvaerom ghy sulcx doet, sal u rede

Wel (soo icachte) siin, om 'tquaet, dat in my is

T'ontvvorden end' het goed' in my mach leven vvis

Ist niet ſoo? *Io.* trouwen jaet. daer na is al mijn trachten,
 Miin voornemen en 'twit daer ic meeft op wil achten.
Op. Dat ghy dan ooc by dit ontworden van het quaet,
 En by't goet worden me, wat anders wel verſtaet
 Als de gemeyne doen, is my ooc onverholen :
 Want meeftendeel des volcx hout dat wy doorgaens dolen,
 En al ons leven door ſiin ſondich ende quaet,
 Ia nimmermeer oprecht : maer dat God metter daet.
 Het quaet dat in ons is, en blijft tot allen tijden,
 Om Chriſti wille 'hun (die ſiinen naem beliiden)
 Niet toe en reket : recht oft dat in ons niet waer,
 En volgens dien het goet, dat ons om doen valt ſwaer,
 Ia in ons niet en is, toerekent t'onſer eeren.

Is dat niet in't gemeen 'tgevoelen ende 'tleeren?

Io. By 'tmeeftendeel des volcx die meyning vind ick nu,

Op. is dan de ſelve me warachteliic by u?

Io. Ten deele, want alſulcx ſal waerliic wedervaren,

In den bekerden en boetvaerdige ſondaren

Soo lange ſy ſwac ſiin en ſterven in de jeucht,

Soo g'in den moorder en meer and're mercken meucht :

Maer daer beneven ooc ſoo moet ic wel belijden,

Dat daer wel konnen ſiin ſulc mans die door haer ſtrijden

Verwonnen hebbende haer vlees ende haer luſt,

Niet meer ſelfs leven maer dat Chriſtus in haer ruſt

En leven, ſo dat ſy geen ſonde doen en mogen,

Op. Daer komt ghy my te recht dit immers is gelogen,

Want 'tis onmogeliic, tis daer om dat ick ſprack

Ghy uwve naerſticheyt miſ bruyct in ongemack :

Deuchden - Schole.

Als die verkrijgen wilt onmogelijke saken.

Io. 'tgeen ghy onmog'lijk acht, kan ic wel mog'lijk maken,
wt Godes woort, 'twelc ick geloove voor den mensch.

Op. Tuycht de schrifture niet u tegen na mijn wensch,
Dat alle menschen doch sondaren sijn met eenen?

Io. Ia, maer verblijven sy sondaren, naer u meenen?

Oft tuycht de heyl'ge schrift van geen rechtvaerd'ge dan?

VWat anders ist gefondicht t'hebben, en daer van

Sich t'ontslaen: als altijd te blyven in de sonden,

Op. Siet alle menschen syn (na des Propheet's vermonden)

Quaet, altijd doende quaet, ia niemandt doeter goet

Io. Seer qualijc hebt ghy dat gevat in u gemoer,

Daer staet niet alle mensch, maer dese spreucke seyt

Van alle sotten en Godloose niet beschreyt,

Die Gode loochenen end' in haer hert begecken,

Mach m' ooc alsulcke spreuc op alle menschen trecken.

Of seggen alle die gelooven mede in't hert

Datter geen God en is noch geen gevonden wert?

O neen sy vryelijc, van ander aert en wesen

Sijn sy, geliemen in den selven psalm mach lesen,

Dat sy sijn Godes volc, dat sy sijn vrienden sijn,

En van't Godloos gesin met smerten ende pijn

verflonden worden: siet oft ghy met recht u seggen

Op alle menschen trect, ende op elc een moogt leggen

Het geen bescheydelijc, met een goet onderscheyt,

Alleenlijc van een soort van menschen wort geseyt

Als namentliicken van de sotte Goddeloose,

want sonder twijfel die sijn alle quad' en boose

Maer soo dan Godes volc oock is van sulcken aert

Soo mosten sy meed' als verflinders sijn vermaert,

Op. Secht vry al wat u lust onmogelijc ic houde

Dat sonder sondigen imants voorts leven soude.

Io. onmogelijc te syn, den Heyl'gen Geest vermond

Dat wie uyt God de Heer geboren is, in sond

Sou vallen : seght nu dat geen mensch hier op aerden
 En kan herboren sijn. ic wil doch wel aenvaerden
 Dat sulc onmog'lic is, wel na des menschen macht,
 Maer 'tis by Gode licht 'tgeen men onmog'lic acht,
 Dies alle dingen ooc mog'lic bevonden werden,
 Voor die geloovich sijn, en in 't geloof volherden.
 God den geloovigen, beloften heeft gedaen
 Dat sy haer leven lang door sijn doen sullen gaen
 In heylicheyt, en in gerechticheyt daer neven.
 V Wat nu den trouwen Godt gelooft dat wil hy geven
 En dat geloov' ic ooc wijt voor u seggen heel,
 Of ickt schoon niet verkreech, soo sal ic doch een deel
 Daer van door sijn genaed en miltheyt wel verkrijgen.
 V Wie daer met lust wilt naer een gulden wagen stijnen
 Krijgt daer ten minsten af een nagel oft een as,
 wat schaed daer na te staen? *Op*, waer toekomt doch te pas.
 Tverlies van wellust en genucht' aen alle zijden?
 Dat ghy dat selfs bevint moet ghy met recht belijden.
 Nochtans miin seggen ghy gans geen gehoor en geeft,
 wijt buyten u besteck ghy in den arbeyt leeft,
 Om dingen te verstaen die u gans niet en ruren,
 Als namentliicken sijn d'eygenschap der natueren
 van d'onlustige deugt, van d'onsichtbare eer,
 En ander onbegrijpeliicke dingen meer.
 Ic raed' u dat ghy doch dit leven latet varen,
 Trachtend' het sieneliic en tasteliic te naren:
 Ic meyne die gemackeliicke soete rust,
 De tijdeliicke vreucht, al uwes lichaems lust,
 Dit men-gevoelen kan, dit kan men sien en smaken
 Giert ende pronct u op, laet u schoon kleed'ren maken.
 Op dat u schoon aenschijn, soet ende schoonder laet
 Door dat by komen van alsulcke schoon gewaet.
 Soo sal 'tgemeyne volc u eeren sonderlingen,
 En sult verkrijgen gonst by alle jongelingen,

Deuchden - Schole.

Dit kont ghy lichte doen en 'tis meed' uwen staet
Dewiile ghy rijc sijt, en daer toe hebt te baet
Vw's moeders rijcdom noch, om al u sinlijcheden
Te bruycken na den eyfch : en foo u gelt besteden
In frayheyt, klederen, juwelen spijs en dranck,
Ist niet een dwaef heyt groot, een rafernije kranck.
Dat ghy u selven maect armgeestich ende elendich,
Dus quellend' u gemoet wtwendich en inwendich :
Daer nu foo rijckeliic de Heere heeft versien.

Job. Wie deuchdlic leven wil die moet siin lusten vlien.
Wie den behoeftigen wil helpen moet ooc derven
Veel overvloets, de vvare Liefde menich vverven
Sal vasten voor een gast, en met een slecht gevvaet
Sy vvel te vreden is en haer genoeg en laet,
Om na nootdrusticheyt den naecten te bedecken,
V raden my mis haecht, u redenen die strecken
Tot ontucht ghy onsticht, u by siin my onteert,
Ghy dient my niet, men heeft al anders my geleert
Daer by dat ic alfulc geselschap soude mijden,
Het vvelcke ick oock vvil doen, en ga daer ic by tijden
Wat anders heb te doen : vaert vvel en goeden dach.

Eerste Handelinghe, sefte verschooninghe.

Opinio perversa, Galilea.

Die vinck is wech daer komt een ander op den slach,
Die ooc sal anders doen, heb ic dan een verlooren,
Soo heb ic wederom daer wore dees verkooren.

Gespele willecom u komste my verblijdt,

Vwant ic om u went wil hier kome nu ter tijt,

Te hope immers niet dat ghy soo sijt verbolghen

Dat ghy de dwaef heyt van Iohanna wilt navolgen,

In't minnen van alsulc die naer u g' luc niet vraecht

Haet'lijc ontvluchtende die voor u sorge draecht.

Gal. Dat's ver van my, ic min de gene die my mint,

Op. Soo moet ghy ooc tot my u minnerst' sijn gesint.

Die u seer minnelijc ten besten kome raden,

Gal. Seght my waer inne doch? Op. waer in? in sleuens paden,

Gal. Van wat wegen spreekt ghy? Op. van d'enge en wijde straet

In welcker beyder keur een groot verscheel onstaet

Gal. Hoedanich zijn die doch? Op. dat sal ic u verclaren,

Maer seght my eerst wat ghy veel liever hebt t'erwaren,

Het geen u goet kan doen, oft t'geen u quaet sou sijn?

G. Het geen my goet doen kan. Op. wat acht ghy goet en sijn?

De droef heyt oft de vreucht? G. vreucht. O. wellust ofte smerten?

G. Wellust. Op. Armoede, schand, verdruckinge des Herten

Oft rijcdom eer en macht? Gal. dit al is om te wraghen

Niet waerdich, wie schept doch niet alle zijn behagen

In rijcdom eer en macht, twaer wel een slechten bloedt

Die al dees dingen niet en hiel voor t'beste goet.

Op. ghy antwoordt my seer vvel, maer meer moet ghy noch seggen,

Antwoord op dese vraech, hoe sount ghy t'overleggen

Soo van tweem d' een vvat goets u beloofde gereet,

En d' ander mede wat, doch met alsulc bescheet

Deuchden - Schole.

Dat ghy daer eenich tijt van iaren na moest wachten !
Gal. Na'e't tegenwoordige sou'd' ic voor alle trachten ,
Dat is ic name voor 'tonseker 'tseker aen ,
Alwaert vry meerder, want ic licht lijc kan verstaen,
Dattet veel beter is een musken in de handen ,
Als gansen in de locht oft Reygers in de landen.
Op. Ghy antwoordt wijselijc, 'tis seer wel overdocht
Wie had soo goet verstandt in sulcke teucht gesocht,
Gal. Sout ghy dan meynen dat mijn ouders, mijne voetster
En Curiositas (die my is een behoester)
Gans hadden niet geleert ? dees dingen ic verstonde
Al van mijn kintsheyt af: want sy my in den mond.
Met mijne pappe sijn gegeven tot mijn eten ,
Doch ic beken dat u goet onderricht mijn weten
Bevesticht en versterct. Op. seg is u ooc bekennt
Valdermeeste quaet ? Gal. iaet, tgeen de ioncheyt schendt ,
Dat is een droevich, arm verachten bedruet leven ,
T'welc pijnelysker dan de doot ons blijft beneven.
Daer om ist boven al te vlieden immermeer ,
(Alst onlust gelden sou) ia met verlies van eer .
Op. Wat seght ghy dan van die alsulcke leven minnen ?
Gelyck Iohanna doet. G. dat sy sijn sonder sinnen,
Ic ben met dit arm wicht in lyden en bedroeft ,
Dewyl sy dees neuswijse sooverije proeft.
Op. Dat hebt ghy waerlijc recht: maer merct ghy wel de trecken
Van't momgesicht daer me dat sy haer schorst bedecken,
G. Welc sijn sy ? O. men seyt haer dat vrolycke gewissen
De vrencht des salicheyts geensins en comen missen :
En dat de smerten die wy hier op aerden lyden
Verand'ren sullen in een eeuwige verblijden.
Gal. O dwaesheyt overgroot, o vvat een sotte klap,
Soude ic dan geven dus mijn vaste wetenschap
Voor 'twanen ? soude ic soo het sekere verlaten ,
Om het onsekere daer voren aen te vaten ?

Wy weten wat wy sijn en wat wy hebben al,
 Maer wie weet waer hy komt, oft wat hy hebben sal
 Dies boven' thopen ic dat hebben moete prisen.
 Op. Ghy raect den nag'l op thoost, ghy spreect daer als den wijzen
 De schoon klappende Philosophie voortaan
 V licht' lijc niet en sal betoovren, soo ic waen.
 Gal. Dats sonder sorch, waer ic van have slechts soo rijcke
 Als dese dwase macht, daer waer geen mijns gelycke.
 Men soude my het mijn soo niet ontguyg' len, dat
 Daer ymand leven sou van miin goet gel. oft schat,
 Endic ontbeeren soo miin lusten en ciraten.
 Neen neen ter weerelt sou my geenen mensch verlaten,
 Want ic sou lustich sijn, en t' aller tiit bereet
 Tot leck're spijs en dranc, en soude gaen, gekleedt
 Soo datmen mocht te recht van Galileam spreken,
 Want my geen weelde sou ontvluchten noch gebreken,
 Ic hiel dan Gastery ic noode vriend en maech,
 Ic danste, song en sprong ia speelden alle daech,
 En als een Apoteec van soete perfumaden
 Waer ic quaem soude ic die soetgeurige versaden,
 Ten schort my vrylic niet aent willen: maer de macht
 My dus te rugge hout, daer sy niet op en acht.
 Op. Die niet ryc is kan noch aen rijcdom wel geraken,
 Oft ic nu middel vrist u haest eens rijck te maken?
 Gal. Mocht dat gheschieden doch, maer hoe my hangt geen goet
 Meer over' thoost, geliic het andere vvel doet,
 Ic doe geen koopmanschap, daer ick op staen sou dorven
 Hans schens van milderhuys is ooc al lang gestorven.
 Van waer doch sou my dan den Rijcdom komen aen?
 Op. Door een rijc houwveliic daer moeten wy na staen
 Ic wvete raet daer toe, eer lange sal m' u vrien
 Laet ons te samen nu' tgemoeft hier in verblijen,
 Gal. O ! ghy belooft my veel. Op. noch meer sal ic u doen.
 Siet daer miin trouwve hand, G. met vrcuchden ic u soen

Deuchden - Schole.

*Op. Het sal seer kortſ geschien, ſoo ghy't my wvilt betrouwen,
Gal. Ic ſpeur u groot verſtant, dies wvil ic op u bouwen.*

*Tweede Handlinge, eeſte Verthooinge.
Philosophia Evangelica, Iohanna, Humilitas,*

Hoe ſeldſaem leyder! wort mijn ſchool met luſt verſocht,
Hoe ſeldſaem wort mijn leer gevolgt en nagedocht,
Het volc heeft ſulcken luſt tot ſotheyt ende logen,
(Hoe wel dat menich menſch daer door zeer wort bedrogen)

Dat

Dat het die liever koopt, ia veel daer ane hangt,
 Dan dat het wijfheyt en waerheyt om niet ontfangt
 Hoe lange sult ghy noch ò kleyne, kintfheyt minnen?
 De sotten, die daer sijn berooft van hare sinnen,
 Begeeren dingen die haer schadelijcken sijn.
 Komt coopen sonder waer oft silver, melc en wijn:
 V Vaer om geeft ghy u gelt om 't gene niet en spijset?
 En arbeydt om het geen u geen versading wijset?
 Aenhoorende hoort my, het goede u voorgeset
 Eet, ende u ziele sal verlustigen in't vet.
 V Vel aen die niet begeert noch wil sal niet becomen.
 Nu *Galilea* heeft met moettwil voorgenomen
 (Volgens den meesten hoop) t'ontseggen miinen raet,
 En mijn vermaen en straff niet t'achten metter daet,
 Daeromme sal ic haer belachen in haer sucht en,
 Ia haer bespotten als sy raken sal in't duchten.
 Maer ghy Iohanna lief, die op mijn raden bout,
 En mijn geboden na vermogen onderhout,
 Sult met de goede schaer, Gods uytverkoren vriden,
 Lang leven en by hem genaed' en vrede vinden.
 De mensche salich is die wijfheyt vinden kan:
 V Vant sulc verkrijgen is veel kosteliicker dan
 De handelinghe van het silver ofte goude.
 Ic vinde dat u my t'aenhooren noyt en roude:
 Maer dat ghy wijfheyt soect, en acht neemt op miin leer,
 Dat ghy denct op den Heer, daer neven t'uwer eer
 In u goet duncken niet, maer in hem u betrouwen
 Bevesticht: dies en sal miin arbeyt niet verflouwen.
 V Vin ic u slechts alleen, soo dat miin onderwijs,
 V doet geraken tot der zielen heyl'ge spijs,
 Is miinen arbeyt noch vergeves niet begonnen,
 In't leeren vind ick dat ghy vele hebt gewonnen,
 Mits dat ghy naerstich sijt en niet veel stille staet,
 Maer (als de kloecke doet) seer naerstichliick voortgaet

Deuchden-Schole.

En denck derhalven ghy wat voordr siit gekomen,
Seght doch lief dochterken wat hebt ghy voorgenomen?
V Wat hebt ghy meer geleert? laet hooren segget my.
Io. Twee and're lettren vrou. *Ph.* welc siin sy? spreekt doch vry
Io. D'een dat het bitter is den Heere te verlaten.
En d'ander, *Christi ioc is goet*, tot onser baten.
Ph. V Wat wilt ghy nu by dees twee letteren verstaen?
Io. Dat alle sond haer eygen boet sal brengen aen,
En ooc dat alle deuchd' sal brengen daer beneven
Haer eygen loon, ia selfs in t tijdelicke leven.
Ph. waer by merct ghy dat sond' haer eygen boete brengt?
Io. Is God niet goet? *Ph.* ia wisgans mer geen quaet vermengt,
Ia boven dat (segh ic) 'twarachtich goet alleene
Io. Ghy seght warachtich vrou, daer mede (soo ic meene)
Verstaet ghy datter is een valsch goet dat me werct.
P. Ick meyne dat daer by seer kloeck'lijc ghy dat merct,
Io. Ist geen warachtich goet, het welc dien, diet verkrijgen
warachtelic goet maect? *Ph.* dat kanmen niet verfwijgen
Geliic'twarachtich vier al'igeen daer't by geraect
Ooc doorgaens door siin hit, heet ende vierich maect:
Io. Het valsch goet is het geen den mensch wel goet sal schijnen
Nochtans niet goet en is, en die haer daer toe pijnen,
Verblijven in haer quaet. *Ph.* Soo ist, geliic het vier
Dat maer geschildert is, vals is, daer by geen dier
Hoe na gelegen kan verwormen siine koude.
Io. Het selv' ick waerde vrou alsoo te wesen houde
Nu salicheyt ist niet een blijfchap ofte vreucht,
Die onverand'lic is? *Ph.* Te recht ghy't seggen meucht
Io. Mach salicheyt en vreucht gescheyden wesen kunnen
Ph. Geen fins, soo weynich als de claerhey van der sonnen
Io. VVie salicheyt bekomt verkrijgt dan blijfchap mede
Die stadichliicken duert, en blijft met rust in vrede.
Ph. Soo doet hy. *Io.* kan't ooc syn dat ware salicheyt
Sich vande goetheyt eens afsondert ofte scheidt?

Ph. Soo weynich als de vreucht van salicheyt kan wesen,
Io. Noch goetheyt ooc van God, gelic wy 't selve lesen,
Ph. Geensins. *Io.* wie goetheyt heeft, heeft God dan soo ic waen.
Ph. Dat is ontwijfeliic men moet dat soo verstaen.
Io. wie God heeft die heeft ooc de salicheyt verworven.
Ph. Dat is ooc soo, wie sou daer tegen seggen dorven?
Io. wt dese dingen dan noot sac'liic volgen moet
 Dat wie God heeft ooc heeft het alderbelte goet,
 De ware goetheyt, vreucht en salicheyt te samen.
P. wie daer ooc tegen seyt, die mach hem vry wel schamen
Io. wat scheid de mensch van God? ist niet sond' en afkeer?
Ph. Niet anders, de schriftuer betuyget in de leer.
Io. Hier wt besluyte ic dan, als voren, dat de sonde
 Haer eygen boet ooc is, en me brengt t' allen stonde,
 Dat sy den mensch elendich ende onsalich maect,
 Soo dat hy tot de ware blijfchap niet geraect.
Ph. Hier van ooc de schriftuer getuygenisse geeft,
 Daer by dat de Godloose geenen vreed' en heeft,
 Dat sijnen worm niet sterft en sware wegen wandelt.
 Hier wt blijct nu dat ghy het geen hier is gehandelt
 wel grondeliic verstaet: doch schiet my in den sin
 Dat hier wel vallen mocht noch een bedencken in:
 V Vant ymant mocht u wel toelaten dat de Heere
 verlaten bitter is, navolgens dese leere,
 En daer benevens noch wel mogen schijnen waer
 Dat het verlaten van den Heere soet is, daer
 'Twerc van verlaten selfs men wel wil overleggen.
 wat dunct u dochterken wat sout ghy hier toe seggen?
Io. dat het kan valscheliic soet schijnen door den dach,
 Maer niet warachteliic soet syn noch schijnen mach:
 Afscheyden dat is doch ververren in't afgeven,
 En waermen af ververt oft wijder af wil sweven,
 Geniet men min als men te voren daer van de,
 En't tegendeel daer van soo veel te meer in ste:

T' verver

Deuchden - Schole.

T'ververren dan van Godt (dient soet is) doet me derven
T'genieten van het soet en 'tbittere verwerven,
Ph. In dit ververren doch van Gode, soo geniet
Het lichaem een gevoel van wellust soomen siet.
Jo. Een vluchtige wellust, die doorgaens doort vervaren
Een langdurige smert in s'm enschen hert sal baren,
Vermindring me van lust, door mindring van 't verstandt
waer door't misbruycken wordt genomen by de handt.
Dit in de gulstgaers en dronckaerts men kan mercken,
Die eer den honger oft den dorst in't lichaem wercken,
Steeds nutten spijs en dranck:want sy met minder loft
Sijn nuttend' haren dranc en lekkerheyt van kost,
Als wel een matich man, die op sijn maeg sal achten,
En synen honger soo met siinen dorst verwachten,
Die heeft in spijsse smaec, hoe slecht die ooc kan syn
T'dun bier hem meer verheucht als haer den koelen wijn
waer over datmen seyt den honger wel kan maken
Dat rouwe boonen ons soet ende lekker smaken,
Ond'r een alsulcken lust die maer een lust en schijnt
De bitt'rheyt des gemoets ons prickelt quelt en pijn
Door't sondige bedrieff:wat lust soud' eenen mensche
In't eten hebben doch, al hadd' hyt al na wensche,
Ia alle leckerny, sijn suycker en bancket,
Daer by den Ypocrasen malvesey gefet,
Soo hem de tandpijn queld, daer hy mede is verlegen?
Is dan des lichaems pijn tiid'licke wellust tegen,
Soo dat sy die verdriift: wat sal vermogen dan
Het wroegen des gemoets in eenich vrou oft man;
want even als de siel voor 't lichaem is verheven,
De wellust en 'tyerdriet haer meerder is gegeven
Dan't wel den lichaem is, wat lust schept dan een hert
(Dat daer in droefheyt en benaut bevonden werdt)

In s'Lichaems wellust doch ? gelic een die verslagen ,
 Siin alderliefftes doot in't lijchuyt sal beklagen ,
 Geen lust schiept int gefang, soo kan des lichaems lust
 Het sondich droef gemoet niet leveren gerust.
 Maer brengt selfs droef heyt by. P. Sout ghy't bewijfen konnen ?
 Io, Ick acht wel ia miin vrou, so ghy my tijt wilt gonnen ,
 VVant het ontbeeren van het geen met geeren heeft ,
 Nootsaeclic d'oorfaec is van 't gene droef heyt geeft :
 Des lichaems wellust kan noch mach niet lange duren,
 So moetmen die ooc lang ontbeeren t'elcker uren :
 Dit moet dan immers lang bedroeven sulcken een
 Die wellust soeckend' is voor 't lichaem int gemeen.
 Voorwaer so lang als duert den honger dorst oft koude,
 So lange machmen lust genieten, soo ic houde,
 In't eten drincken ende wermen, langer niet,
 VVant alle lieffelicke wellust dier geschiet
 Alleenelic bestaet, in slijfs nootdrufs genieten:
 Die dan ooc snelliic ruymt, vervlieget en beswijct,
 So haest, dorst, honger, koud, dat is den nootdruft wijct ,
 Nu alle sondaer is onwijs, en geen onwijse
 De mate houden kan, het welc in haer misprijsse :
 VVant al onmaticheyt quetft drucket ende quelt ,
 'Twelc alle gulsige, en andre meed onstelt ,
 Als sy der tongen smaec, navolgende, veel langer
 Dan wel de maegh met lust wil wesen een ontfangen,
 Haer dermen vullen op, met spijzen ofte dranck ,
 En maken de natuer door't overladen kranck ,
 De sondaers dan die soo in sulcke lusten woelen ,
 Voor weynich vreuchts een strenge siect en pijn gevoelen,
 Mebrengende mits dien een dubbelde verdriet,
 VVant sy den waren lust ontweeren soomen siect,
 En voor den valschen lust, een weynich tijts genoten,
 Syn lydende de pijn en smert daer uyt gesproten,
 wie mits den honger, die des lichaems voetsel hoeft ,
 Natuereliicken lust oprecht'lic heeft beproeft :

Deuchden - Schole.

Moet in't sat eten ooc nootfakeliicken speuren.
Dat hem den soeten lust niet langer mach gebeuren,
Nu so begeert hy dien, ja boven alle ding,
Dat dit begeeren dan geen droefheyt by een bring
Kan niemant houden staen, ooc onder'tschijn genutten
Des wellufts. *P.* dat hebt ghy seer wel, ic help het stutten.
Maer laet my hooren nu van d'ander letter wat,
Het ioc Christi soet is. Io. miin vrouwe so ic schar
D een wt het ander kan men lichteliic afmeten,
VVant het jock Christi niet dan deuchd is, so wy weten,
Het rechte tegendeel van sonde, die ons scheyt
Van God de Heer'. en so recht ten verderve leyt:
Nu alle deuchd bestaet in alle maticheden,
Geen ding misbruyckende, seer suyver in haer zeden,
VVant de voornaemste deuchd is wijfheyd die het endt,
Aert ende mate me van alle dingen kent,
En die altijd na'tbest van alle ding sal trachten.
P. Soo is'tjock Christi niet dan deuchde naer u achten?
T'is immers syne wet, en die verbied so wel,
De sond' als sy de deuchd gebiedet in't voorstel.
Io. Tis ooc een deuchd de sond' te laten en t ontvlieden,
Dats God gehoorfaem sijn, dit is Christi gebieden
Als hy de sond' verbied. *P.* seght wat verbied hy doch?
Io. Hy wil geen sonde vrou, dronckenschap, gier'gheyt noch
Nydicheyt toornicheyt noch diergeliicke quaden,
P. Maer alsmen met alfulcke sonden is beladen,
En valler niet wel swaer datmen die dan verlaet?
Io. Geensins maer licht en soet bevind' ic metter daet.
P. Hoe dat? *Io.* knaecht niet den nijt gestadich nyders herte?
P. Gestadich *Io.* dronckenschap ist niet een wil'ge smerte?
Een dulle sotticheyt verkortinge des levens?
P. Het is soo. *Io.* is ooc niet den toren daer benevens
Een vierig' onverdrageliicke snoode quelling?
Ia wel des herten bloeds verstorliic omwelling?

P. Niet

P. Niet anders. *Io.* nu weet elc voornameliic de vroede,
 Dat giericheyt ooc is een rijk schijnend' armoede,
 Die niet versad'lic is, steeds levend' in gebreck,
P. Dat seght ghy noch al recht. *Io.* is onder het verdeck
 Des herten knaginge, 'tverstoorelic omwellen
 Des bloedts, die therte so omstellen ende quellen,
 De dulle dronckenschap, d'onnoegen des gemoets
 Geen last en swaricheyt? **P.** veel, daer toe weynich goets.
Io. Gellie d'ophouwen van de moeyeliicke straten
 In't gaen licht valt: alsoo valt ooc soet het verlaten
 Van't gene bitter is. **P.** dat gaet ooc mede vast,
Io. Nu soo heeft Christus ons bevolen en belast
 Datmen verlaten sou, voor alle sonderlingen
 Dees sware bitter' en meer diergeliicke dingen,
 Dies immers in dit deel syn ioc valt licht en soet:
 Gellie het ooc in't geen hy gebieden doet,
 Dats in de liefde die seer vrolic is en goedich,
 De reyne maticheyt, geduldicheyt langmoedich,
 Met hare sustekens, machmen met waerheyt dan
 Niet noemen licht en soet't Ioc Christi, brengend' an
 So licht en soeten goet? **P.** Liefkind ter goeder trouwen
 Hebt ghy dees lettren wel geleert en wel onthouwen,
 Maer weet ghy nu, al wel dat sy u dienen me,
 En noodich sijn voor d'eerste les die ic u de.
VWant al waert schoon al waer, dees kennisse mits desen
 Al goet, so konden sy u nochtans niet, goet wesen,
 So sy u hinderden in uwer lessen leer,
VWant ghy also den tijt, mis bruycken soudet eer,
 Die ghy om dees u les sijn schuldich te besteden,
Io. Ick houd' se daer toe nu. **P.** laet hooren uwe reden.
Io. onmogeliic ic acht datmen het quaedt verlaet,
 Ten sy ment alst verderft vy andeliicken haet,
P. dat hebt ghy recht, *Io.* also ic ooc omoglic houde
 dat yemant 'tgoede, recht begeeren mach, oft soude

Deuchden - Schole.

Verwerven in't gebruyck, eer hy dat selve kent
warachteliic voor goet, en heylich ongeschendt,
Soo dat hyt metter daet beminrend' is van herten.
P. Dat is ooc soo ghy seght. *Io.* de misdaet nu met smerten
Baert vyandtschap, daer doch de weldaet liefde baert.
P. Dat hebt ghy noch al wel het selve wedervaert.
Io. Alsin in der waerheyt dan verstaend' is dat de sonde
Oms niet als quaet en doet, en dat de deucht noyt konde
Iets doen dan altyt goet, soo spruyt wt sulc verstand
Der sonden vyandtschap, en't nemen by de handt
De liefde tot de deuchd. *P.* Tis so. *Io.* aldus men latet
Tgeselschap van de gene die min therte hatet,
P. Al wel, *Io.* en diemen liefst oft mint men niet en mist,
want sijn geselschap' thert verquicket en verblijt,
P. Ghy hebt seer wel gefeyt, *Io.* soo ist dan ooc mijn vrouwe
Dat dees tvvee letteren die ic ons hier voorhouwe,
Te weten dat de sond haer eygen boete brengt,
De deucht haer eygen loon, ons baren onvermengt
Der sonden smaect en haet: de liefde daer beneven
Ter deucht, ist niet de les die ghy my hebt gegeven?
P. Ia dat is sy miin kint, ghy leert wel, vaert soo voort
In d'oeffening' des deuchds, doet vlijtich, s'oot behoort,
'Tgeweten goet en laet alleen 'tgeweten quade,
Dees naer stig' oeffening' sal u door gods genade
Alsoo vermeren doen der deuchden wacker pondt,
Dat in den Tresorier Christo ghy t'eenger stont
Deelachtich worden sult des Hemels rijcke schatten,
Alsdan met meerder lust de deuchden sult omvatten
want d'eynde beter dan het midden is altyt,
Daer leeren is een lust het kunnen meer verblijt,
Io. Ic wil door Godes hulp soo doen, doch moet ic vragen,
Hoe sal ic my in u afwesen mogen dragen,
Soo ic noch twijfelde van't quaed' of van het goet?
P. Daer inne ghy u stil en zedich houden moet,

geen ding wt twijfel doet, soo lange u gevvisen
Noch hebben gevvis vverc, soo kont ghy nimmer missen.

Io. Maer soo den noot my dwong iet twijfelijkx te doen?

P. Tor'tgeen u dan minst lust u eyndeliic sult spoen,

Met twijfeliic op-merc, om swaerliic niet te dolen :

Soo vverd d'onsekerheyt vvat sekens int verholen.

Adieu lief dochterken u vvoorden brengt ter daet,

Oeffent getrouvvelic het gene ghy verstaet,

Laet soo u lesse siin, tgeweten quade laten,

En het geweten goet te doen voor alle staten.

Io. Ic vvil miin beste doen en bidden God den Heer.

T vveede Handelinge, tweede Verthooringe.

Desidia, Iohanna, Humilitas.

DE Heere segen ons, Iohanna nimmermeer
Noch rust noch stilt, het waer te vele voor de mannen,
Oft meynt ghy dat den booch moet alijt syn gespannen?

Io. Neen ic, ic rust des nachts, tot dat den dach genaect,

Die tot den arbeyt is geschapen en ghemaect,

D. T'is onverdraechelijc, hoe komd ghy't doch geherden?

Io. Het doen leert doen, gelijc de handen stercker werden

Als sy veel arbeyds doen, 'tvel herder door de weeren,

Soo doet ooc de gewoont lust scheppen in het leeren,

En maect den arbeyt licht, soo dat het is als spel.

D. Dat spel en zulcken lust waer my voorwaer een het.

Io. Ic denc dewyle ghy de ledicheyt bemint.

D. Dat hebt ghy wel geseyt, daer toe ben ick gesint.

Io. By my de naersticheyt bemint wort en gepresen,

Dies ist my lustich dat u lastich schijnt te wesen.

D. Waer toe bemint ghy doch dees naersticheyt soo seer?

Io. Om een school-vron te sijn? dat is als nu geen eer,

Deuchden - Schole.

En sijt daer toe te rijck. Io. ic doet om wel te leven,
D. Ia moeyelic seght vrij. soo ghy u kond begeren
Tot sachte ledicheyt en lang slaep, die soet is,
Een ander liedeken sout ghy ons singen wis,
Io. Soo ghy de vruchtbaerheyt van 't naerstich wesen kende,
En tot de soeticheyt van korter slaep u wende,
Ghy sout veel wackerder aenwenden uwen vlijt :
Maer nu de ledicheyt maect u den snellen tijt
Onlustich, en soo lang, dat ghy doorgaens moet quelen,
Ten sy dat ghy hanteert eenich onnutte spelen,
Een roemsteec, een verkeer, en tictac oft in 't kort
Dusdanich, daer me dat den tijt verdreven wort,
Daer tegens valt hy my soo cort, dat ic moet passen
Met mijne snellicheyt sijn snelheyt te veraessen.
D. V selven te vergeefs ghy quelt in u gemoet.
Io. Ic arbeyt om de sond' i' ontvlieden end' het goet
Te volgen : op dat ick alle gequel vermijde.
D. Dat is verlooren moet, stelt sulcx vrij op een zijde,
Want sonder sondigen niemandt doch leven kan,
Die heeft de meeste lust en rust t sy vrou oft man,
Die minst in sonden valt, en wie hier op der aerden
Sich' tminste moeyen wil en tminste doen aenvaerde
Die sondicht alderminst, gelijc die tminste sprecet
Minst sondicht met de tong: de ledicheyt haer steect
Altijt in t minste doen, dies klaer genoegh can blijcken
Dat sy minst sondicht me, die meest slaept desgelijcken
Doet ooc het minste wat, dus blijet dat die meest slaept
Ooc mede sondicht minst. Io. Ghy doolt want ghy dit raep
Verkeerdelijc by een: want wie niet neemt ter handen
Die doet ooc gans geen goet, tot synder smaet en schanden :
Nu die geen goet en doet, twelc doch ons is belast,
Die sondicht in het goet niet doen, oft laten, wast:
De traecchste dan oft die meest slapen, i' allen stonden,
Doen tminste goet, en soo ooc d' aldermeeste sonden.

D. Dit doch seer qualijck luyt, want als ic slape siet
Ooc mijnen vijand slaept, ende by beweicht my niet.

End' ic en sondich niet, niet aengevochten sijnde,
Soo blijct hier wt, dat die sich tot den slaep oyt pijnde
Minst sondichde, wie mach daer tegen seggen wat!

Io. De kinderen seer wel, want elc een weet wel dat
Godt ons bevolen heeft, met herten ende sinnen

De vyand te weerstaen, te dooden en verwinnen:

Die dat meest ongedaen sal laten sondicht meest,

Die meest slaept minst verwint den vyandt in den Geest,

En laet sulcx ongedaen, hier wt moet vast lijcken volgen

Dat die meest slapen ooc meest sondigen verbolgen.

D. Ghy Konsteliseert wel, nochtans soo moet ghy doch
Bekennen dat de rust is salicheyt, en noch

T'ontbeeren van gequel sal ruste veroorsaken,

Nu alle menschen sijnde sondich als sy waken

Int wroegen des gemoets en haers gewissen sijn,

Daer door den slaep men raect in rust wt sulcke pijn.

Wat dan? u heeft by niet het alderminste wroegen.

En daerenboven ooc salicheyt en genoeghen,

Die meest en langste slaept? kont ghy dit, tegen seght.

Io. De waerheyt blijct soo naect soo ghyt wel overleght,

Dat het onnoodich is hier over meer te spreken,

Maer na dat ghy u diep wilt in dees reden steken.

Den over langen slaep, dat is de doot gheseyt,

Beter dan tleven vvaer, voorvvaer een slecht bescheyt,

Doch ic geloove niet dat ghy selfs garen tleven

Voor dese doot (die u soo salich is), sout geven:

D. Dat segg ic niet. Io. vvilt ghy dan levende noch lang

Soo salich sijn ende vvt dijner gewissen vvrang,

Slaept kan u door de hulp van Oeulsaet vvedervaren,

Epimenides slaep dat is tseventich iaren.

Immers soo vvild' ic vvel dat ghy nu rechte voort

Gemackelijc en sacht mocht slapen onghestoort,

Deuchden - Schole.

Dat soud u ende my te samen salich wesen,
V in dees u droomrust soo hooch van u gepresen,
En my om dit mijn werc te voorderen met lust,
Daer in u waken my onrustich seer ontruff.

Tweede Handelinghe. Der de. Verthooninghe.

Detractio, Iohanna, Desidia, Humilitas.

Ick dacht, dewyl de vrouww' niet hier was by de boecken,
Iohanna ledich is, ic wil haer gaen besoecken.
En spreken haer eens aen. Io. mij selven ic niet hou
In ledicheyt, en dat om daf sijn van mijn vrouww:
Maer om dees ledige, die tegens haer nature
Arbeyt, op dat sy my in ledicheydt verwure.
Det. Dat dese ledichis verwondert my gans niet,
Want dat is haren aert: maer t'is een groot verdriet,
De luyheyt aen te sien in Galileas leeren.
Tis my van herten leet, ic minse: doch dees Deeren
Soo ledich is, soo preuts, soo lekker en soo saert,
En speelt de Iouffrou soo, daer by sy niet en spaert,
Dat ider mensch van haer veel vonders vweet te spreken.
D. Dats v vaer, ia alle man vertelt van haer gebreken.
Io. Ic heb van haer geen quaet gehoort als nu dees tijt.
T' mach onvvaerachtich sijn. Det. soo vvaer als gy daer sijt.
Iohanna luyftert eens, is vvil u in u ooren
Wat anders seggen noch. Io. my lust geen quaet te hooren,
Van Imant, Det. Hoort my doch, verwondert sult ghy sijn.
Io. Ist vvat goets segget vvt, 'tquaet hooren is my pijn,
Det. Wat goets, vwie sou vvat goets van dese doch vermellen?
Ic bidd' u luyftert doch vvat ic u sal vertellen.

Io. Swijgt

Io. Swijcht doch ic biddet u? Det. verstaet doch eens de leus,
 Io. Oft ic u (merverlof) een drec hiel voor den neus,
 So wt ghy den reuc daer van aennemen met behagen?
 Det. Wat redenen sijn dat bedresen voorgedragen,
 Wie lust doch eenen drec te riecken? neen ic hou
 Dat elc een synen neus (als ic) me stoppen souwu.
 Io. Wie luster eenen pestalen sanc te vatten?
 My in der waerheyt niet, noch niemants soudic schatten.
 Met reden hou dic dan mijn ooren in bedwang,
 Voor uwen adem en naemschendelijcken sanc.
 Ic bidd' u swijgt, oft seght wat goets doch van den genen
 Die hier by ons niet is. oft lie ver gaet doch benen.
 Det. Wist ghy soo wel als ic wat leel ke stucken al
 Galilea van u daglycx in haer gekal
 Wisnatert, dat is meer als iet van and'ren hooren,
 Ghy sout u vrijelijc wel over haer verstooren,
 Quaet van haer spreken me. Io. soo sy met waerheyt iet
 Quaets van my seyt, dat by my soude sijn geschiet,
 Dat is mijn schult. maer soo met logens wt te spreken
 Sy niet myn eere maer mijn schande wil verbreyen,
 Dats qualijcken gedaen. en dan soo soud ic haer
 So weynich in het quaet doen, willen volgen naer,
 Als ic soo sy van my met vvaerheyt quaet kond seggen,
 Haer om des vvaerheys vvel soud' haten oft vveerleggen.
 Det. Hoe heyllich is alree gevonden des schijn dencht.
 Io. Dat seggende, ghy vvel de vvaerheyt seggen meucht,
 En recht doen, nimmer doch en isser recht te spreken
 Achtr' imants rugge quaet oft eenige gebreken.
 Det. Dats vvon der macher dan niet mede sijn geseet
 Daer alle mensch van kals? dat al de vverelt vweet?
 Wien ist doch niet bekennt, oft vvien ist doch verborgen,
 Dat Galilea met een vvremden, sonder sorgen
 Bancketkens houdend is? gasten van hem ontfangt,
 By nachten met hem spreekt, en naer hem soo verlangt

Deuchden - Schole.

Dat sy niet rusten kan : doch d'erschste wil ic swijgen.
Io. Ist openbaer, waer om wilt ghy haer meer betijgen ?
Wat port u doch alsulc verlooren moeyt te doen ?
Siet menich mensch om quaet te spreken hem sal spoen
Eer hijt weet, ende soo besondicht by hem selvens :
Dewijle men behoort sijns naesten sond te delven.
Det. Bey hou my dunct ghy sijt voor Galilea dan
Een voorspraec, Advocet, voorstaender oft taclmar.
Io. Neen dat en ben ic niet, maer doe haer voor u lieden
Het geen in sulcke saec ic wilde my geschieden.
Det. Hoe wijs en heylich is dit schoone praetien ; Heer !
Io. Min dan my liefis maer ghy spreekt en segt veel meer
Dan't recht is, seght my doch u bofken ist soo reyne
Van oncruyt, datter geen te vinden is ? ic meyne
Ghy hebt den balc in d'oog, worpt, hebt ghy dan tvermogen,
Den eersten steen op haer. Det. Ic spreke hier geen logen,
Spreec ic als nu van haer, men spreekt ooc wel van my.
Io. Die goet is spreekt wat goets 'tquaet stellend op een sy.
Soo vele my aengaet, ic segh dat ic ongeeren
Hoor van een ander quaet. Det. ic seg, dat mijn begeeren
Strekt om van andre quaet te spreken voor de handt,
Ic kenne mijn gebrec ghy veynst u t' uwer schandt.
Wie is de beste hier ? blijft droomen in u boecken,
Soo lang ghy wilt, ic ga al ander ooren soecken.
Des. Gespel ic gaen met u, ic vinde hier ooc niet
Dan moeyt en sufferij wat lust ons het verdriet.

Tweede Handeling, vierde Verschooning.

Curiositas, Iohanna, Humilitas.

DVs doende t'aller tijt Iohanna ? dits te prijsen,
Men vind alsulcken vlijt seer selden by den wijsen,

Te meer (foo ic bevind) studeert ghy in't gemeyn
 In't Evangelium, de suyvere Fonteyn
 Des wijfheyts. seght my doch wat les hebt ghy hier inne?
Io. Ic heb den A. B. C. ic ben noch in't beginne.
C. VVelc is die doch? *Io.* voor eerst het laten van het quaet,
 En daer beneven tgoet hanteeren met de daet.
C. Kont ghy dan 'tgoed' al wel volkomelijcken kennen?
Io. Neen ic allens kens doch so leer ic daer toe wennen,
C. Soo ghy't al doende meynt te leeren soo doolt ghy,
 VWant niemandt goet kan doen, het sy dan wie hy sy,
 Soo hy tselfs niet en kent, *Io.* die sich (als den getrouwen
 In't kleyne dat hy kent soect cereelic te houwen)
 VVort over meer gestelt. siet Ceulen en Aken
 En sachmen (foo men feyt) op eenen dach niet maken.
 Al doende leertmen doen. *C.* het doen gaet langsaem voort,
Io. Maer sekerliic. *C.* het onderfoecken daer toe hoort,
Io. Dats forgeliic. *C.* men kan geen goet doen t'eenger tijden
 In't tgeen men niet verstaet. dat moet ghy selfs belijden.
Io. Niemandt wel komen kan tot eenich nieu verstande
 Diet oude niet en doet oft nemet by de handt.
 VWant d'oeffening ist al. niet al die Heere Heere
 Daer roepen over luyt, genieten bruylofts eere,
 Maer die des vaders wil navolgen ende doen.
 Die't weten ende doen tot salicheyt sich spoen:
 Maer die dat wetende niet doen noch naer en vragen,
 Die werden na der hand gestraft met dobbel slagen.
C. Dat gaet u geenfins aen, want in de heylge schrift
 So vele saken zijn voor u noch ongesift,
 Die ghy noch niet verstaet. *Io.* daer is ooc vrij al watte
 Dat ic veel meer verstaen dan doen kan, ende datte
 VVil ic eerst leeren doen geliic my is bevolen,
 Eer ic voorts trachte na 'tgeen my noch is verholen.
H. Sout niet verwaentheyf sijn dat sy de les verliet
 Die haer meesterse vast te leeren haer gebiedt,

Deuchden - Schole.

Om leeren sulcke les die haer niet is gegeven?

Ca. Sijn dan de saken in de heylge schrift geschreven,
Van de Dryvuldicheyt, predestinatie en wil
Vergeefs? op datmen daer altijd van swijge stil?

Ja. Neen. maer sijn niet voor die ter scholen eerste komen,

Noch leerend' A. B. C. maer dienen voorgenomen

By die in hooger Clas geseten sijn als wy.

Schrifture is een zee, daer inne sy aen sy

Het schaepken waden kan en d'Eliphant verfincken,

In't Evangelium is wijn en melc te drincken,

Melck voor de kinderkens en voor de mannen wijn,

Ja daer is dat de jeucht verstaen kan sonder pijn,

En daer is dat te hoog is voor geleerde mannen,

Ick neem het melc voor my en late de wijn kannen,

Die my sijn veel te swaer, aen die den wijn vermach,

Cur. Ist niet veel lustiger te brengen voor den dach

Het geen de spreucken van de schrift doet ondersoecken,

Om soo 'tgemoeet en geeft in alles te vercloecken,

Dan soo wat slechts met moeyt te nemen by de hand?

Ja. Dat lustich laet ic voor den kloecken van verstandt,

Ic prijs nootfaeckelijcke nutbaerheyt voor al.

Hu. VVie hooge vlieden wil die doet veel herder val,

Maer wie dat neder blijft verwacht geen ledebreken,

Niemant can 'thoog verstaen die niet en weet te spreken,

Vant nedere: mach m' ooc wel lesen soo't behoort

Gans sonder kennisse van lettren eenich woordt?

Ghy arbeyt nu om haer in't lesen te gewinnen,

Daer sy de letteren noch nauwelijcx can kennen.

Ca. ist niet verloren moeyt? sout spreecwoort sijn gewis

Dat aengeboden dienst wel meest onwaerdich is;

Dus ic onwijsfelic ben worpende met poosen

De pluymen voor den wint, en voor de verkens roosen.

Io. Humilitas wy sijn in verkens nu verkeert.

H. 'Tcan wesen dat wy sijn voor Godes oog onteert

Die ons veranderen can in lammerkens te saimen

Tweede Actus. vijfde verschooninge.

*Superbia. Voluptas. Iohanna,
Humilitas.*

D It meysken sit hier noch en sust, in s'Heeren namen,
Iohanna seght my doch, wanneer comt ghy so wijt,
Dat ghy met kennisse sult weten wie ghy sijt?

Io. Daer over leer ic noch, *S.* dat sult ghy nimmer leeren

Vyt desen duyftren boec, daeromme wilt u keeren

Tot eenen claren Christalijnen spiegel schoon,

Daer in ghy stellen mencht u aengesicht ten toon,

Die sal u nutter sijn, dan sult ghy sien en weten

dat ghy sijt schoon en jonc, ja moogt u wel vermeten

Vande bevallijcste en rijcste hier ontrent.

Io. Oft al sulcx in my is, dat is my onbekent.

Maer wete wel so iet van sulcx by my mach wesen,

Dat het al gaven sijn van God de Heer gepresen.

Het hebben doch van sulcx en dient niet die dat heeft,

Als hyt niet wel gebruyct dewijle dat hy leeft,

S. Dats waer, leert dat eens doen, meynt ghy dat Godt beneven.

Den rijcdom end' het goet u schoonheyte heeft gegeven,

Om t'aller tijt te sijn een eensame Claris?

Neen vryelic, dit een openbaer misbruyc is,

End' alsoom misbruyct ghy al d'ander gaven mede,

Dit my in u mishaegt, gespele na mijn bede

Verstaet eens wie ghy sijt: u preuts en fierkens hout,

Op uwe schoonheyte steunt, op uwen rijcdom bout,

Deuchden-Schole.

Besteed die eens te recht aen rijcke schoon gewaden,
V Lichaem laet met gout en peerlen siin beladen,
'Tself uwe schoonheyt als 'tgout het geftente doet
Schoonder verschoonen, en bevallic maken moet,
V. Gespele dat is recht na volgt de soets lusten
Van uwe jeucht, wilt doch 'tjong' herte niet onrusten,
De ionge vriers wilt verblijden door u zeden,
Toont haer een bly gelaet in alle vroliheden,
Soo sult ghy dan te recht gebruycken een voor al
Het gene God u geeft en namaels geven sal:
VVant God doet niet vergeefs en geeft alsulcx ooc nergen
Om ond' een Koren maet het selve te verbergen,
S. Soo doende salmen sien dat ghy u selven kent,
Dat het onnoodich is dat m' u den spiegel wendt.
Om u te doen verstaen u schoonheyt wtgelesen,
u Riicdom, uwe ieucht end' u mannierlic wesen,
Hier van en weet ghy nu (soo't schiint) met allen niet,
Noch wat ghy noch verwacht, noch wat voor u geschichts,
Miin ionste t' uwaerts doch die doet het my vermellen,
Hooft toe, *Johanna* hoort wat ic u sal vertellen.
Alhier is in de stat een schoon iong Edelman
Die riic en machtich is wtSpanien comen an,
Eens donnen soon van staet, en van vermogen vrienden,
En boven dien ooc (geliic ghy sult bevinden)
Iong van gedaente, fris, bevallic, schoon en goet,
Die soo hy eerst te land geset had siinen voet,
u siende wert, en d'is soo in siin hert onsteken
Met uwer liefden brandt, dat het niet is om spreken,
Ia siinen hoogen stam, siin grootheyt en siin macht
vergetende, hout u altiit in siin gedacht:
waer over ons versocht, u sulcx aen souden geven,
Met desen diamant seer dierbaer, daer beneven,
Behand'gen desen brief, waer inne hy verlaert
Siin meyning rondlic wt, tis t' uwer heyl bedaert.

Dees boōtschap blijdelic te doene wy bestonden,
 De wijl wy t' uwer eer te wesen dat bevonden.
 Leest ghy nu desen brief, en neemt dit schoone stuc
 Ooc blijdeliicken aen, beneven 't groot geluc;
 So sullen wy met u verbliit siind' ons verheugen.
Hu. Sou dat het recht gebruyct van hare ieucht vermeugen
 Is het goetduncken dan, verwaentheyten hoochmoet,
 Het geen de gaven Gods te recht gebruycken doet?
 Soud' sulc een eerbaer maecht met eeren mogen voegen,
 dat sy de giften ofte brieven met genoeghen
 Van eenich vryer naem ? ia buyten wil en raet
 van haer moeder ofte vrienden ? *V.* Johanna laet
 u Dees verachte fleter dus geen sins verdoren,
 denct dat op aerden ghy soo salich siit geboren,
 verstaet wat soeter weeld' genietet door den dach
 Die met goe spijs en dranc sijn lichaem voeden mach,
 wat loffelic k' en eerelicke schoone saken
 Het sijn, door het Ciract tot een Goddin sich maken,
 Met danssen ende spel sich te verlusten meest,
 Met eenen iongen man vermaken sijn en geest,
 Ghy siit geen rots noch bloc, maer on der alle menschen
 Een maeght van vleesch en bloet, teer, soet en schoon na wenschen:
 Al dit en noch veel meer, daer andre door den dach
 Na trachten te vergeefs, u nu gebeuren mach.
 Mooght ghy alsulc geluc, sulc weeldich vrolic leven,
 En sulcken schoonen staet (die u komt toegedreven)
 Met recht slaen vande hand; neen, neen, ic dencke niet
 dat sulcke sotticheyt by sulc verstand t geschiet:
 want so ghy dit ontfeght, so sult ghy van u weeren
 Al tgene men alhier ter werelt magh begeeren,
 daer tegen neemt ghy't aen so sult ghy sijn gerust,
 En hebben allen 't geen u Herteken gelust
 Neemt daer neemt desen brief siet wat beleest e'en schriiven,
 Den Edelman verheft u boven alle wiiven.

Ghy

Deuchden - Schole.

Ghy sult dien lesende veranderen van sin.

Io. Ic lese niemants brief ic sie geenfins daer in,
Ontfang ooc niemants gift, dus wilt u hoeft niet breken,
Met my van sulcx in't minst iet inde hant te steken.

Vol. wie sou vermoeden doch by sulc schoon aengesicht
Sulc haer'lic vromde hert oft een al sulc bericht

V Waer is doch u gemoet? waer sijn doch al u sinnen?

Dat ghy de gene haet die u soo seer beminnen?

Siet desen mint u meer als ghy u selven doet,

Io. De vrijers minnen meest haer eygen lust en goet,

De maechden selden doch: de liefde soect dat d'eere,

T welvaren ende nut van het beminde meere.

Su. Soo ist met hem gestelt, hy soect niet anders dan

V tot sijn echte vrouw', en hy (so siind' u man)

u stell in grooten staet, als siine gesellinne,

Hy soect gecusfins, dat hy iet anders by u winne:

Als een getrouwe lief, leest doch op dat ghij t siet.

Io. Ic neem den brief niet aen, ick lees die gheenfins niet.

Heeft hy my lief ghy me soo gaet met dit sijn schrijven,

En laet my in mijn rust en eensaembz doch blijven.

V. Lijd dan ten minsten dat hy u gelesen wordt.

Hoort doch dewijl hy is seer bondich ende cort.

Dat de natuer haer konst te wercke heeft geleyt

(Herts alderlieffte lief) met een goet onderscheyt,

Om u schoon aengesicht seer lieflic van manieren,

Met noch veel meer schoonheys volmaecter te verciere,

weet ic ontwijfeliic: want miin getuygen sijn

Miin oogen die my niet bedriegen inden schijn.

Dees hebben in miin hert u snyverlicke wesen

Soo vasteliic gegroeft dat ic niet kan genesen

Van't brandende gequel, dat ick daer door gevoel,

Ten sy dic d'oorfaec is, dat wederom verkoel.

Dewijl de schoonheyt nu kan ware liefde baren,
 Kan my (mits ic u min) geen onneer wedervaren :
 V sout geen eer ooc siin dewijl ic u bemin
 Meer als my selven doe met hert gemoet en sin,
 Dat ghy met wederliefd' mijn liefd niet sout bedencken,
 Ist niet oprechte Liefd, dat ic my selfs wil schencken,
 Op dat mijn hert in d'uw' soo lieffeliicken hert
 Met onverscheydliick' eenheyt versmolten wert,
 V man u dienaer siin als evgen u aen hangen,
 Al mijn begeeren is, mijn hoop en mijn verlangen,
 Hier toe so seynd icu dien waerden Diamant,
 Aenncemt hem danckelie, slaet hem niet vande handt,
 Maer wilt hem, met de trou, van u trou lief aenvaerden,
 Die trou tot in de doot u wesen wil op aerden.
 Dat sal my leven doen het weigren waer miin doot,
 Laet uwen dienaer dan niet langer in den noot,
 Herts alderliefste lief miin hoop, miin troost, miin leven,
 Gond hem u liefde die al 't siin voor u wil geven.

Vwen getrouwen Minnaer,
ende ootmoedighen Dienaer,
Habitus peccatus.

h

V.D'ats

Deuchden - Schole.

V. Dat's d'inhout vanden brief, dat is siin eygen handt,
Dat is den Diamant ontfangt doch desen pandt,
Op voorwaerd deses briefs, daer me sult ghy bethoone
Dat u soet herte soect de liefd' met liefd' te loonen.
So ghy dit doet sijt ghy na alle wensch in weeld,
su. Ghy sult wijt boven al u magen siin vereeld,
Aen kleedinge noch gelt en sal het u niet schelen.
Io. VVaer dese plaetse miin, so soud' ic u bevelen
Daer wt te gaen, maer nu so scheidic selfs daer wt,
En laet v. l. hier; meynt ghy dat ic de Bruyt
In sulcker wijse wordt, dat ic aldus verbolgen
D'onkuyssche venus oft den snoden lust sou volgen?
Neen, neen dat's ver van my, en oft ic waer gesint
Tot eenen die my liefst, oft wel van herten mint,
Soud' ic siin giften ende gaven dan ontfangen?
De minne-brieven me, die hy my soude langhen?
Mijn eer verkoopen so? oft soud' ic iet bestaen
Dat buyten weten van miin moeder sou toegacn?
Daer voor behoedt my Godt: hem wil ic u bevelen,

Tweede Handelinghe, vijfde Verschooninghe.

Superbia, Voluptas, Galilea, Opinio.

S. Alsulcken preutsen dier vont ic noyt onder velen,
Hertneckich meysken gaet. *Vol.* hier komt een ander aen
Die niet stijf sinnich is, dees beter sal verstaen
Ons seggen ende doen, sijt ghy daer lieve kare?
VVy hebben u gesocht hier is een blijde mare,
G. van wien gespele seght. *Sup.* hebt ghy niet hooren spreken
van een spaensch Edelman, die over een'ge weken
Al hier gecomen is, en nu ter Herberg leyt
Op't breepat, is u dat tot noch toe niet geseyt?

G. Meynt

G. Meynt ghy dien langen schoonen jongen ende rijcken,
 diemen noemt *Habitus Peccati*, wiens geliicken
 Ic noyt mijn dagen sach. *V.* den selven, kent ghy hem?
G. Niet alleen van aensien, maer selfs ooc by siin stem,
 wt siinen eygen mondt weert ic van siin vermogen,
 Dies in miin meyninge geensins kan siin bedrogen,
 Seer minneliicken sprac hy my noch onlangs aen.
S. Ia sekerlic, so is hier 'twerc al half gedaen,
 wat dunct u van dien man. **G.** ic spreke sonder roemen,
 Men mach al sulcke vrou wel gelucfalich noemen
 die hem becomen sal. *V.* wat fout ghy seggen doch
 Oft ghy de vrou mocht siin? **G.** o daer toe ben ic noch
 Tonedel ende t'arm, dus wilt u spotten laten.
 Doch die al sulcke man sou weygren ofte haten,
 Die moest niet weten wat de weeld oft armoed waer.
S. Daer aen soo seght ghy recht, want sulc mans vrouwe haer
 verblijden mach te recht: sy sal niet konnen dencken,
 'tSal haer gebeuren me, hy sal haer alles schencken
 In overvloet, het huys stofferen over al,
 Den huysraet kosteliic en prachtich wesen sal,
 Iuweelen, silver, gout en sal daer niet ontbreken.
Vol. van geen Confiten noch sucaden machmen spreken,
 Noch geene leckernij bedencken men en mach,
 dat niet naer hare lust sal comen voor den dach.
 Elc van siin grootheyt ende rijcdom weette seggen,
O. Gedenct u niet dat ic onlangs in't overleggen
 van uwe saken, sprac van eenen rijcken staet.
G. wie doch gedenct niet lang 'tgeen hem ter herten gaet?
O. Het was van desen man, theeft aen my niet gebroken,
 Maer heb so veel gedaen en van u so gesproken,
 dat hy dees beyde heeft gegeven sulcken last
 die voor u wenschliic is, begint ghy maechden vast
 v bootschap, op dat ghy haer herte moecht verblijden.
S. Geluckiger dan ghy en was tot geender tijden

Deuchden - Schole.

Opaerd' eenige vrou, O Galilea lief,
V schoonheyd komt u nu te passe leeft dien brief,
Van desen Edelman die hy u heeft geschreven,
Hy seynt met groeteniff' u desen rinck daer neven,
G. Sule minliic schrijven ic mijn dagen noyt en las,
O ongehoopte vreucht, noyt blijder ic en was,
Mijn herte springt in't lijf, hoe soud ic my doch meugen
In eenich ander ding ter werelt meer verheugen?
Maer ist al ernst, oft ist al droomerij en spot?
S. VVy hebben alle dry gesien, dat kenne Godt?
Hem met siin eygen hand siin naem daer onder schrijven.
Is dat ooc eenen rinc om spottery te drijven?
Ic wed den Diamant vijf hondert gulden doet.
G. Ist mogliic dats soo veel als wel miin halve goet.
Hoe lustich wil ic my nu cieren ende kleeden,
Hoe kosteliicken wil ic alles laten reeden,
wat geldet ic stel nu te wercke menich mensch,
Goutsmeden, Kramers, en Kleermakers my na wensch
Nu sullen na den aert al wat ic hoeve maken,
Kocx, Backers, Cruydeniers, al 't gene wel mach smaken
My brengen sullen, siind' in sulcken staet gestelt:
want wellust en miin eer beminne boven 't gelt,
V, van avont hy voor u laet een banquet toerusten,
So delicateliic dat eenen mach gelusten,
Een landtvrou mocht daer op met eeren siin genoot,
G. Ey! soud' ic tavont dan noch proeven van siin broot?
S. Ia ghy men is alree seer besich in de koken,
De speelman meester Ian ooc med' al is besproken,
Men salder vroliic siin ia dansen met genucht,
Dies spoeyt u gaet na huys en kleed u metter vlucht.
Soo fray alst mogliic is; ghy moet daer siin ten vieren.
G. O kare gaet met my, en helpt my doch wat cieren
Ic wete dat ghy doch meesterse daer van sijt,
S. Gaet voor ic volg en sal berhoonen alle vlijt.

Derde Handelinghe, Eerste verschooninghe,

Opinio perversa, Voluptas.

G Ontdeckte meesterlyc daer u verborghen krachten,
 Aen dese sotte Deern, V. en ghy kont ooc niet wachtern
 V openbare Konst te bergen, maer hoe licht
 Sy uwe woorden vals geloof gaf, als een wicht.
 O. Dat is van heden niet noch ooc van zistren mede,
 Wie doch geloofst my niet? V. Iohanna, O. op u rede

Deuchden - Schole.

En acht sy ooc niet veel. V. hoe mach dat doch by komen?

*O. Sy heeft de waerheyt te gelooven voorgenomen,
Die my meest tegen is: en dan so heeft sy daer
Dat sekerken Humilitas altijd by haer,
Die nimmermeer toe laet dat sy iet goet sal vinden,
Ten sy met goeden raet van haer meesterff en vriden.*

V. T'ging al heel anders toe met dese dwase maecht.

*O. Die heeft geen ootmoet lief maer hoovaerdij haer plaecht,
En boven waerheyt sy geloof geeft mijne reden,
Maer hoe lichtwaerdish droech sy haer in alle zeden,
Ic schaems my selven noch. V. mijn dagen noyt en sach
Ic sulcken satucheydt noch sotheyt, het gelach,
Het kussen, lecken en 'tomhelsen ende tasten
Gheen eynd en had, ia selfs in 't aensien vande gasten.*

*O. 'Tmach wel zijn dat sy was een maget maer ic docht,
Sy kan die konst soo wel als oft zij had versocht
Deschoone Venus school, den tijt van seven iaren.*

*V. 'Tschact niet, 'tgeschiet op trou, sy sullen haer doch paren,
Maer hoe seer ongeschiet heeft sy aen elcken kant
Geslobbert en getast, seer gullich metter handt
In alle leckernij, in taerten en pasteyen.*

O. Saecht ghy wel hoe dat sy ging in dat suycker weyen?

*V. Sy heeft met handen vol ghetast en opgheboopt
Dat suycker en Bancquet in haren doeck gheknoopt.
Maer dats voorsichticheyt, want sy haer voor den morgen
Met eenen soeten beet betracht heeft te besorghen.*

Op. Fy sy der schanden groot, 'twas ooc alleen u schult

Dat sy met leckernij haer soo heeft opgevult:

En noch op eerbaerheyt noch goede seden lette.

ghy deet dat alle maet sy aen d'een sijde sette.

V. Aen tafelend' int bed de schaemte schaedlyc is:

Maer hoe locht, licht ia hoe hoerachtich ende fris

Deet ghy haer dansen op, met de beenen slingren,

Haer lichaem roeren, ia de handen ende vingren,

Was dat ooc al mijn schule? goet duncken soo ic meen

Die maect gemeynelijc den goeden dans alleen,

Sy haspeld' in de locht en alle Capriolten

(Want sy seer hooge spranc) die maecten sy ten vollen.

Soo dat het haer selfs docht dat sy ten Hemel vlooch.

O. Maer hebt ghy wel gesien dat oyt iong meijken tooch

Soo dicwils haeren mond, om lachen, daer benevens

Soo helderen geluyt int schetteren heeft gegeven.

V. neen ic, dat lachen doch, dat schetterich geschal,

In schreyen eer sij't meynt geheel verandren sal.

O. Voor dees vlschtige weeld sal sy als dan bevinden

Een groote pijnlijcheyt, 'tverlaten van haer vrinden,

In hare weelde hout sy ganschelijc geen maet,

Sou sy die houden wel in haren droeven staet?

ic achte neen, en ghy sijt oorsaac van dees quate.

V. ghy met superbia bestierdt dit altemale

Die haer riet buyten raet der vrienden aen te slaen

Een onbekenden man, die niet en kan bestaen.

O. Neen louffrou ghy deet haer door tsmaken en gevoelen

gans tegens Gods gebod na haren sinne woelen,

Ooc tegens vrienden wil: daer omme soo sal haer

Het iammerlijc verdriet haest quellen voor en naer

Door Godes schickinge gans tegen haren wille.

V. De dore open gaet sy komt daer selfs, swijgt stills.

Derde Handeling, Tweede versbooning.

Galilea, Voluptas, Opinio.

G. Vindic u beyde hier, wat dunct u miin vrindinnen?
 Siin wy niet desen nacht vrolic geweest van sinnen?
 V oorwaer my dochte dat ic in den Hemel was,
 Den nacht en scheen geen vur, den tijt verliep teras,

Deuchden - Schole.

VVa dats gedanft, gebrast, gehnppelt en gesprongen,
Ba dats geboert, gejoct, dats kouten en gefongen,
Maer ghy voluptas seght, waer om gingt ghy soo vroech?

V. Dat miinen aert als miin nature heeft genoech
Van eten, drincken oft ooc wat het noch mach wesen,
So word ic slaperich, en ruyme tspel mits desen

G. Ic mercte dat seer wel mits *Opinio* doch
So troulic by my bleef, behield ic u alfnoch.
So crachtich in mijn sin, dat my docht dat ghy mede
By my alfnoch daer na behouden had u stede.

Doch minderde terstont den lust van mijnen smacc,
Van mijn gevoelen me, 'tlichameliic vermaec,
En in u plaets began te komen het verdriet,
Opinio haer doch de Konst niet toe en liet.

Maer seght wat dunct u doch van miinen liefften vrijer?

O. Een peerl' ist van een man, wat sal ic seggen wijer,
Men weet doch siins geliic in stadt te vinden niet:
Dat wist ic wel, daerom wast dat ic daer toe riet.

G. Ic sal ooc t'sijner tijt derhalven u noch loonen,
Amy ic ben noch mat van liefde te bethoonen,
Thooft draeyt, de mage rispt, de beenen sing'len ach,
Miin oogen sluymren noch, hoe wel ic tot middach
Gerusteliicken sliiep, O. daeromme seytmen aerdich
Dat een goet spelen gaen wel is een aerflach waerdich

G. Tis kleyne swatichcyt, maer als miin oom dit hoort,
wat sal hy seggen doch? O. Hy sal wel siin gestoort
Maer watter is geschiet kan hy juyft al niet weten.

G. De maerte weet seer wel dat ic niet thuyt heb geten,
En wt gebleven ben, ic vreesse haer geclap.

V. En oft hy't schoon al wist wat roert u siin gesnap?

Hy is u vader niet ghy kont ooc siiner derven,
Dat hy bekijf de geen die't siine sullen erven,
Hy sal u van het siin ooc gansliic geven niet.

G. Tis waer daer toe so ist op trou en eer geschiet,

Vie roeret ben ic Nicht, ic ben niet siin slavinne

V. Ooc so blijft ghy niet hier, maer trect t'uwen gewinne

Met d'alderlieffte haest na Spaignen. G. Dat is waer,

Ooc wtermaten seer verlangt miin hert daer naer,

Ik wilde wel dat ic alree waer op de reys,

So hadt ic al na lust end' alles na den eys.

Maer wat dunct u sal ic miin goeyken nemen mede?

Miin alderlieffte wilde wel dat ic dat dede.

o. Hoe groot ist wel? G. ontrent 200. L. contant

V. Maer hoe krijgt ghy dat van de voochden in u hant?

G. 'Tgeluc heeft my daer toe den middel nu gegeven.

o. Hoe dat? G. het stont op renten 'tis voorgiften even

Heel end' al afgeloft in Ooms Contoir gebracht,

Die allen dagen weer een ander man verwacht

Om wt te stellen, doch het sal hem (hoop') ic missen.

o. Hoe wilt ghy't maken dan? G. dat kont ghy seifs wel giffen,

Ik sal de maerte voort gaen seynden na de merct,

De slotemaker dan (die naest ons dore werct)

Sal ic inroepen en 't Contoir doen open sluyten,

Het gelt daer nemen wt, strax brengende dat buyten,

In handen van miin lief, dewiil miin Oom is wt,

Mijn Oom mach vrij alsdan wat kaklen over luyt,

Ik achtet niet een boon, 'tis miin, waer toe het veysen,

Ik blijf dan by miin lief tot dat wy sullen reysen.

o. So als een vrouwe so toont dat g'u saec verstaet.

V. Lust u noch langer hier te staen? my dunct wel jaet

Ik ga dit mijn vermoeyt lichaem te ruste leggen.

Deuchden - Schole.

Derde Handeling, Derde verschooning.

Detraçtio, Galilea, Opinio.

TIs wonder Galile, watmen van u hoort seggen.
G. wat isser nu? *D.* ic was by meester Ian barbier
Om een kleyn plaester voor ons alderjongste dier,
Daer hoorden icker veel de monden met u spoelen,
'Tverdroot my, sweeg lang stil, daer na sprac mijn gevoelen,
En ging van daer. *G.* wat ramp klapt doch het volc van my?
D. D'een seyde Galile nu gaen sal aen de zy
Van eenen vremdeling, die sy selfs soect te trouwen.
Een ander seyde neen, sy kond haer niet onthouwen,
Sleiep ongetrouwt by hem. de derde seyde noch meer
En maect daer by, een landt looper vanden Heer,
Summa elc seydet siin. *G.* wat seyt ghy doch daer tegen?
God segen ons hoe is het volc met my verlegen,
Heeft men niet dan van my te klappen overluyt?
D. Dat selve seyde ic haer wel vrymoedeliic wt,
En voegde noch daer by, so ghy wilt immers snappen,
Praet van *Iohanna* wat, daer van valt wat te klappen,
Dedaet van Galile en is maer eens geschiet,
En dat op vaste trou, in eer en anders niet,
Dat Hoerken doch en schaemt haer schier niet alle nachten
Buyten haers moeders huys te slapen, en te trachten,
Nu na den eenen pol, dan na den andren weer,
C. lieve, 'twas wel geseyt was doen 'tgeseg te neer?
D. Neemt, want een onder hun 'tscheen een van hare vrinden
VVert toornich sach op my, oft hy my sou verflinden.
My vragend' oft ic dat wel wilde houden staen,
En wat ic daer van wist. ic sprac ten is geen waen,
Men twijfelt niet aen' tgeen men klaerliic siet voor oogen,
Meynt ghy dat droomen siin? oft wilt ghy niet gedoogen

Dat

Dat ic mach seggen 'tgeen ic selve heb gesien?
 Ic wetewaer sy gaet, ic weet ooc wel by wien.
 Ic heb *Iohannam* sien met een vuyl Coppelaerffe
 (Verkeerdeliic genaemt *Caritas*) sonder kaerffe
 By doncker sluypen wt haers moeders Huys, en sach
 Haer tot een wed'we gaen : al waermen door den dach
 Voor sloof hout, en boordeel, in 'tacht' rhuys, soo ist seggen,
 V Wat daer is omgegaen kanmen licht overleggen :
 Te meer dewijle dat de Coppelerff' altijt
 Quam met een krommen arm, noch hebbend' aen haer siit
 Een fles vol leckren wijns, gehaelt wt s' Moeders woning,
 Die (siind' een oude vrouw) van dese schoon verthooning
 Met allen niet en weet, dats waerdich soo ic hou
 Te brengen onder tvolc, soo men iet seggen wou :
 En niet dat Galile een reys maer is gecomen
 By sulcken een die haer in echt heeft aengenomen.
 G. Twas vvonder vvcl geseyt, vvat seyden sy daer op?
 D. Sy vvaren alle gaer geslagen voor den kop,
 En syvegen meest al stil, behalven haren neve,
 Die vier te spouvvven scheen, en seyde tot my ghy teve
 Daer sult ghy liegen aen, dees vvooerden overvals
 Sult ghy int openbaer noch halen door den hals.
 Doet vrij u best seyde', ic, en ging met koelen sinne
 Daer aen moocht ghy nu sien oft ic u ooc beminne.
 G. Daer tvvijfel ic niet aen, ic sal't na mijne macht
 Verschuldigen : voorvvaer de red'nen doen my sacht
 Ic schep lust in't verdriet van dese Hipocrijten,
 Hoe moeyliic sal sy siin, hoe sal haer dit nu spijten.

Deuchden - Schole.

Derde Handeling, Vierde verschooning.

Philosophia, Galilea, Detractio, Opinio.

Syt ghy hier Galile, my jammert uwer zeer,
Ghy laet dees school en my, vast nemend' uwen keer
Tot en alsulke school die elc behoort te schouwen,
Wie hadde doch van u gehadt oyt sulc betrouwen,
Hoe garen had ic dit gesien op and'ren voet,
G. wat schort u doch op my? dat ic u vragen moet,
Heb ic u niet betaelt? ben ic u schuldich bleven?
Solang ic heb geleert, heb ic u niet gegeven
Het gene u toequam? oft is u toegeseyt
Dat ic miin leven lang sou' tuwaerts siin bereyt?
P. Al deet ghy dat ten sou u geensins kunnen schaden,
Ic heb miin best gedaen om u tot goet te raden,
En nu doet ghy u selfs het quaetste dat ghy kond:
Dit lijd ic, doch ghy sult besieren uwe sond.
G. Mocht ghy niet lijdén dat wy hier wat kouten samen,
So willen wy wel gaen. P. Gaet vrij in Godes namen,
Dees plaets een leerschool is, en geen klappeyen baen,
Die hier niet leeren wil, die macher wel wigaen.
G. gespelen ga wy dan, dat dees swaerhoofdige vrouwe
Ons vanden soeten praet door hare les niet houwe.

Derde Handeling, Vijfde verschooning.

Philosophia, Iohanna, Humilitas.

DAer comter eene in die haer veel beter schick,
Dan die daer henen gaet, dees, dees, miin hert verquict:

O, Godt

O Godt hoe ongelliic van aert siin alle menschen,
 Datmer als dese veel mocht vinden vvaer te vvenschen.
 Maer vvat ding, haer gelaet is treurich, so ic merc,
 Haer oogfkens siin betaent, vvat is dit voor een vverc?
 Soud' hare moeder vvel kranc vvesen, 'kmoetet vragen,
 Seght my miin lieffte kint hoe siit ghy dus verflagen?
 Ic sien ghy droevich siit, en dat bedroeft miin hert:
 V Wat ist dat u gebreect? vvat hebt ghy pijn oft smert?
 Oft isu moeder kranc? *Io.* neen sy mijn vvaerde vrouvve,
 'Tgaet my soo qualiic doch, dat ic voor seker houvve
 Sy geerren langen tijt alsoo vvel blijven sal.
P. Hoe so miin lieve kindt; seght my doch u misval.
Io. Ic heb in miin jong hert de droef heyt boven maten.
P. Nu segget lieffte kint vvilt niet verborgen laten,
 Ghy vveet ic u bemin, schroemt niet, spreect claer vvt dan,
 Ic sal met raet en daet u helpen vvaer ic kan.
Io. Och helpen, waerde vrou, eylas! daer gaet wat omme
 Dat ic, indien ic swijg, om naem en fame komme,
 En so ic klage van mijn moeder werdt berooft,
 Heer wat ge heucht ghy my te comen over thoof.
P. wat komt u op? spreect wt het sal verholen blijven,
I. Ach leyder ten kan niet, wat is dit voor een drijven?
 Mach waer' onnosselheit dan nergens veylich sijn?
 Machmen alsoo de deucht verkeeren in fenijn?
P. Iohanna seght my doch waerom ghy u dus quellet,
Io. Niet sonder reden vrou mijn hert sich dus onstellet,
 Hoort dan, en geeft my raet, mijn saec neemt by de handt,
 Men tast my in miin eer, miin alderwaerste pandt,
 Tot noch toe onbevleect en nu vol vuyle vleckten:
 So ic nu de Clappey wil voor de Heeren trecken,
 Mijn waerde moeder salt vernemen end' ick ducht,
 Dat sy stracx sterven sal, van rou end' ongenucht,
 Swijch ic, so salmen ooc wel meynen het sy waer,
 En miinen goeden naem ter schanden blijft daer naer:

Deuchden - Schole.

Ia die is nu al schoon gefchend, doch met een logen,
VVat fal ic hier in doen? fwijgen, of fpreken mogen?

P. segt my d'omftandicheyt der faken naeſter wat.

Io. Men geeft my na dat ic, alſeen vuyl kleutergat,
Den eenen avont voor den andren na by 'tdyufter
Gaen wt mijns Moeders Huys, na koppelaerffen luyfter,
Die ic dan ſpijs en dranc med geve, en vernacht
In een oneerlic huys, daer 'tſelfs dan wort gebracht,
En met verſcheyde mans boelere t' miinder ſchanden.

P. VVie klapt doch ſulcx van u, wat hebt ghy voor vyanden?

Io. Galilea die miin mede ſholiere was,

Met haer gefelſchap ſulcx uyt ſtrooyen op dit pas,

P. VVt wat oorſake kind? geen koe en noemtmen bleſſe

Ten ſy ſeen vlexken heeft, ditsy u noch een leſſe,

Een eerbaer maegt alſo wel te vermijden ſtaet

d Oorſaec van quaden klap, als wel de ſelve daet.

Io. Nu moet ic immers wel uytſpreken (twas miin ſorgen)

Het geen ic liever had vergeten en verborgen.

Daer is een ſchamel VVen' vviens man verdranc op zee,

Met al ſiin hav' en goet in't texel op de ree,

Dees vrouwe was bevrucht, ende is alſnu gelegen

Van twee kleyn kinderens: nu is ſy ſoo genegen

Dat ſy veel liever noch vergaen wil van gebrec

Dan datmen haren noot voor alle man ontdec,

En bedele voor haer, ooc heeft ſy niet gebeden,

Alſo dat ſy in't eerſt heeft groot gebrec geleden,

Van wullen, ſpijs en dranc, ſchoon linden ende brand:

Dit al wert my geſeyt, en tſelve waer bevand,

Miin hert onſtaec tot haer, ic hadde medelijden,

Socht haer in haren noot met byſtant te verblijden.

Ik gaſt miin Moeder aen, die ooc gevveten heeft

Dat ſy Godvruchtich is, en ſpaerſaem heeft geleeft.

Ik bad verlof, op dat ic mochte ſonder toeven

Doen hulp en onderſtant, in 'tgeen ſy mocht behoeven.

Eylas,

Eylas! miin Moeder me voorfiend' hier nyt geen quaet,
 Bewilligde daer in, seer mild'lic met der daet.
 Besorgt haer, seyde sy: belastende daer neven
 dat ic niet sparelic, maer spoedelic sou geven,
 Op dat dit eerlic hert in geen beschaemtheyt viel.
 Om dit me vvel te doen voor 't nutst' en beste hiel,
 So vvel om haer gebrecals d'aelmoes te verborgen,
 dat ic by duyfter haer van alles sou besorgen,
 Geliic ic heb gedaen, en noch te doene meen,
 Ia niet alleen by haer maer vvel by elcken een :
 daer toe om alle quaet vermoeden voor te komen,
 Heb ic miin liefste kaer *Charitas* med genomen,
 die blijdlic met my ging, ia vwilliger dan ic,
 Sy vvas so vlijtich vrou, sy vvas so in haer sechie
 Met dese arme vrou en kinderkens te spijsen,
 Te vwassen, v vinden, en haer diensten te bevvijfen
 dat het te vvonder is, dit goet is aengesien
 Met quade oogen : siet dit vvillen sy bedien
 So qualiic, hier vvt comt dees snode klappernije.
 Ic sou dees logen noc hvvel stellen aen d'een siie,
 Als my tot oeffening eenichsins op geleyt
 Om Christum met gedult te volgen, als voorseyt,
 Maer duchte dat dit sal miin arme Moeder bringen
 Een droevich ongemac, 't vvelc thert haer sal doordringen.
 En sy daer over so sal comen in haer graf,
 dit is miin svvaricheyt, *P*, maect u van 't treuren af,
 Hier toe is noch al raet, *Io*, wat raet doch lieve vrouvve ?
P, Hebt ghy niet! *Io*, ia ic, doch miin joncheyt ic mistrouvve,
P, Dats vvel, so secht my eerst vvat ghy doch hebt bedacht,
Io, Het svvaerst meest vvegen moet, miins Moeders vvelvaert acht
 Ic boven sulc onneer, die my vvort overlogen,
 En dacht derhalven ooc te svviigen na vermogen,
 vvant d'eere die ic nu so 'tonrecht vvorde quit,
 Kan my de vvaertheyt vvel vveer geven t' siiner tijt,

Deuchden - Schole.

Maer sterf mijn moeder eens, quijt waer ic miin behoeders.

P. De kinderliicke liefd tot hare waerde moeders.

En u bescheydenhey in sulcke droefhey, doet

Mijn zeer hertsieve kint dat ic u prijsen moet :

Maer oft ghy nu schoon hebt te swijgen voorgenomen,

Meynt ghy ooc dat het haer niet sal te vooren komen ?

Io. Sy komt seer selden wt hout geen Commeren aen.

P. V magen sullent haer wel seggen, so ic waen,

Io. V Vel mogelliic ooc niet, wie weet oft met versuffen

Men tselve lichte niet sal kunnen wigeblussen,

Daert door verantwoording' grooter onsteken mocht,

Door swijgen vvort een saecte niete vvel gebrocht,

En oft het dan noch al quaem tot mijns moeders ooren,

So heb ic liever sy van and're dat mach hooren,

So bedroef ic haer niet : en 'tis den Heer bekent

Dat ic onschuldich vvord door achterclap geschent,

Voor quaet doen can de mensch door Gods genaed sich vvachten,

Maer voor geen achterclap : voor best dan vvil ic achten

Het svwijgen voor dees tijt. *P.* dit voornemen is goet,

Dus Dochter treurt dus niet, bedvviingt doch u gemoet,

En oft u Moeder schoon dit selfs ter ooren quame,

Sal u onnoselhey int eynde, so ic rame,

Seer vvel verstaen, nu dan, hebt in den Heer gedult,

VVel vvetende dat ghy hier toekomt sonder schult,

V Hert te vreden stelt, vvilt uvve saeck bevelen

De trouwve *Veritas*, een van uvve gespelen

Die dese logen nu gestrooyt sijnd' over al,

Al is sy snel nochtans wel achterhalen sal.

So ghy siet eenich vriend by uwe moeder komen,

De rechte waerhey hem te seggen wilt niet schromen:

Vermanende dat hy voor Moeder svvijge sij.

*Derde Handeling, Seste verschooning.**Detractio, Iohanna.*

Iohanna, sidt ghy hier in schole noch dus stil?
 'Twaer beter dat ghy u opt raet huyslietet vinden,
Io. V Wat heb ic daer te doen? *D.* gaet vraccht dat uwe vrienden,
 Tis meer dan tijt dat ghy u eere nu voorstaer,
 VVeet ghy niet watmen seyt, en watter omme gaet?
 Het gelt u naem en faem, u arme oude Moeder
 Loopt na de Cancellij, seer treurich met haer broeder,
 Om hooren watmen tuycht, gelt u dat niet een haer?
 Gaet u dat al niet aen, *Io.* ach gaet miin moeder daer,
D. Ia sy, en dat quansuys om sulcken lieven dochter,
 Haer hert is seer benaut en't uwe des te lochter,
 Het voegd' u bet dan haer, het soud u beter slagen
 Den onlust (die door u onkuysheyt komt) te dragen.
Io. Ghy spreekt qualiic dies ic u niet gelooven kan,
 Seght my wat kanmen my quaets overtuygen dan,
D. Vraccht ghy noch wat, quansuys ghy selfs en sout niet weten
 Hoe dicwils dat ghy tot de weduwe hebt geten,
 En met verscheyde mans gebanckett eert by nacht,
 VVat spijs en dranc ghy daer soo diewils hebt gebracht,
 Is u vergeten 'tgeen ghy selven hebt gedaen,
 Daer syn beneven my twee tuygen, die bestaen,
 Door welck' in't openbaer sal vvetteliicken bliicken
 Dat ghy een hoerken siit, geveynst, en vol practijcken,
 En dat u Oom die u vermeteliic stont voor,
 Niet anders vvesen kan als eenen grooten Door
 Hy vvilde my (Godt vvouts,) op't Raethuys hooch aenklagen,
 Derhalven deed' hy my stracx voor miin Heeren dagen,

Deuchden - Schole.

VVillich (foo hy seyde) dat ic die woorden vals
Voor die vierschare weer sou halen door den hals :
Maer dat heeft hem gemist , hy moest daer selver blyghen
Dewijl't bevesticht werd, met sulcke twee getuygen ,
Die't self (foo wel als ic) ooc hadden me gesien,
Vvas dat niet wijffeliic, in't aensien vande lien,
d'Eer wederom gehaelt? g'had nutter u boeleren,
u Nacht-bancketkens me, ia dat onkuyfch hoereren.
Gelaten achter weech : oft hy sijn tegenspraec.
Nu soo hebt ghy te saem een suyverlicke saec,
'Twaer nutter sulcke vuyle potten te bedecken.
Io. Ach leyder ! lieve God waer wil dit henen strecken ?
Eylas ! wat komt my doch voor mijne ooren nou,
vintmen ooc eenich mensch die sulcx getuygen sou ?
Moet ic Susannam nu in haren noot geliecken,
Laet haer verlossing' dan o Heer in my ooc bliicken.

Vierde Handeling, Eerste wtkomste,

Galilea, Curiositas, Detractio.

O Wat vrolijcker nacht heb ic gehad, mijn slapen
 Doet my nu meerder vreucht genieten ende rapen,
 Dan wel mijn wvaken plach. o geluckige maensch,
 Ic hebbe wvat ic wwil, geniete vrencht na wvensch,
 En sal noch meer en meer : mach ic in Spaignen komen.
 Myn siel al der wvaerts wliecht, wy hebben voorgenomen
 Op morgen voor den dach de reys te vangen aen,
 De paerden sijn bestelt end' alles is gedaen,

k 2

Mijn

Deuchden - Schole.

Mijn plonder is nu in mijns alderliefftes handen.
Ic heb nu ganschelijc geen vrees voor Ooms aenranden,
Hy komt eerst morgen thuis, en 't sal wel avont sijn,
Dan sijn wy wijt van hier, wyt alle angst en pijn.
Iser ooc eenich mensch geluckiger bevonden,
Op aerden, als ic ben? ic hebbe t' allen stonden
Alwat mijn hert gelust, mijn man is schoon, hy wilt
Al'tgeen ic willen mach, is machtich, rijk en mild,
Ia edel, vriendelijc, bemint my als zyn herte:
Soo dat ic seggen, mach, wech druc, onheylen smerte.
Wat staet my anders doch voor oogen nu ter tijt,
Dan dat ic zynde nu een pijnlijc leven quijt,
Een heerlijc, Cierelijc, wellustich, sal aenvangen:
Waer naer mocht yemants meer in dese tijt verlangen?
'Thert my van vreuchden springt, dies ic voor dit groot goet,
De trouw' Opinio van herten dancken moet.
Mijn vrienden haren lust, mijn wyanden haer treuren,
Nu openlijc in my sien sullen ende speuren.
Wat sal die neuswijse verwaende groote vrou,
Wat sal dat sustterken Iohanna seggen nou
Het hert haer splijten sal van nijdicheyt in stucken,
Alles aensende so na mijnen sin gelucken:
Mijn vreucht vermeerdert noch, dewyl dat haren spijt
Met droefheyt is vermengt: haer eere zynde quijt.
D. Vant leste, meucht ghy my Iouffrouwe wel bedancken,
Maer dees' u blijfchap in haer droefheyt, mocht wel wancken.
G. Hoe soo, D. my word geseyt van dese verneem al,
Dat veritas hierom my soeckend' is, en sal
Met alle naersticheyt op dit mijn spoor na iagen,
Om my met stucken van beschaemtheyt te belagen.
C. Des seker lachen moet. D. is u mijn leet dan lief,
C. Neen soo niet, maer om dat ghy u tot u gerief,
Soo staetlijc houwen kond, al oft g' u konde schamen.
Segt Dante weet men niet, ghy schaemt' end' eere samen

*Al overlangen tijt, ter Kercken hebt gebracht,
 Dat ghy van iongs al af, het schamen hebt veracht,
 En noch sout ghy (Godt wouts) voor u beschaemtheit duchten,
 Doch so is dat wel waer, indien ghy noch mocht luchten
 Een weynich eers oft dat in u noch schaemte waer,
 Te rechte mocht ghy u welschamen lieve kaer,
 Over het geen dat u gistravont is weervaren,
 En d'ander twee die t'uwen dienste by u waren,
 Ghy weet wel wat ic meyn. D. ghy klapt al wat u lust,
 En neven mijn verdriet, so maect ghy my ontrust.
 Maer oft nu veritas die my niet gonstich is,
 My ergens tegen quaem (God geve sy my mis)
 Wat raed ghy my te doen, al eert begint te wuylen?
 C. Doet even als daer doen Fleermuysen en nacht Wuylen.
 D. Wat doen die? C. gene dat, die quade wercken doet,
 Sy vlieden tlicht, also ghy mede vlieden moet,
 Bied haer den rugge vlucht in uwe duystre holen,
 G. ghy weet hoet met u staet. ic laet u in het dolen,
 Het is my wvel geluct, en dat door uwen klap,
 De klapsters hadden van Iohanna sulcken snap,
 Dat die klappachtige gans gaeno klappernijen
 Van my en pleechden meer, die stellende besijen.
 C. Men spreekt niet meer van u dat is nu al gedaen.
 D. Daer komt sy die ic vrees, Adieu ic moete gaen,
 Ic dorve my alhier nu langer niet verthoonen,
 C. Ic wil met u, want sy wilt niemant doch verschoonen,
 Haer aenschijn vlamt en brant gelijc de sonne fier,
 Haer oogen schitteren als eenen blixem schier,
 Snellijs komt sy tot ons, ic wil haer niet verwashten.*

Deuchden-Schole.

Vierde Handeling, Tweede verschooning.

Veritas, Curiositas.

SOo wijct de duyfternis den nevel en de nachten
Der Sonnen klaerheyt schoon, alsoo ontvliet en vlucht
Dese naemschenstere *Detraclio*, beducht
voor my, de waerheyt, sijnd' eenvuldich en vrymoedich,
v vaer siin sy die dat kuyfche, minneliicke en goedich
Schoon maechdeken, met een so schandeliic gerucht
Bevlecken wilden? ia die soet geurige lucht
van haren naem en faem gans stinckende te maken?
Laetse nu (connen sy) my eenichsins genaken.
Nu wijcken sy met schand, nu siet ooc alle man
Dat ic die logen snel licht achterhalen can.
Daer by dat achterclap ten lesten raect tot schanden,
En die belogene te kroonen is voorhanden,
In dit deuchtsamich kindt word ons dat hier verthoont,
Die valschliic overtuycht. door my weer wordt verschoont,
Met stille swijgen sy verduldich heeft gueden,
Maer ic heb wackerliic en hert voor haer gestreden,
So dat haer deuchtsaemheyt nu wijder is bekent.
Dus dient de logen die haer valsliic had geschent
Ten besten: soo vind hy sin vyanden geslagen
Die daer verduldichliic kan lijden en verdragen,
Men gaf dees dochter na dat sy doorgaens by nacht
In een oneer liic Huys Bancketkens heeft gebracht,
En Hoerery bedreef: wie sou dat lijden mogen?
Nu wist ic dat het vals, versiert was en gelogen.
Dies ic verscheyde mael dees achterclapster de
Bestraffen (soot behoort) selfs door haer Neven me,
Dees, dies t'onvreden was, en soeckende driemale
T'ontgaen de schaemte van de valsche loge nate,
d'Onschuldige daer by noch te bekladden bat,
Al'tgeen sy had gefeyt waer maken te vermat,
perhalven nam tot haer (om 'tself wel uyt te vueren)
Tot valsch getuygen twee lichtvaerdige gebueren:

Dees hadden wel gesien *Iohannam* voor en na
 Met *Charitatem* gaen, meest ooc des avonts spa,
 Geladen tſy met ſpijs oft andre noodichede,
 In't huylken van een ſchaemle weduwe, daer mede
 Sy haer behelpende, hun valſchlic heeft bediet,
 Dat t'ſelve alles ſo in onneer was geſchiet:
 En met geſchencken en beloften haer beweegde
 Te ſweeren, dat dees maegt daer Hoererye pleegde,
 Dit maect een quaet gerucht van *Ianna* door de ſtadt,
 Doch haer getuygenis in s'rechters oog noch wat
 Verdacht was, door't beleyt en wijsſfeliic voorgeven
 Van Iannas Moeder, Oom en beyde hare Neven,
 Die haren goeden naem en wandel, die altiit
 Gebleken is eerbaer, voorſtellende met vlijt,
 Den Richter hebben doen ſo veel van haer gelooven,
 Dat hy hem niet ſoo haect van d'ander liet verdooven:
 Te min mits dat ſulc werc doorgaens ſo ſtil geſchiet,
 Datmen niet licht'lic can daer van bevvijſen iet.
 Deſe getuygen dan gevraegt met vvat voor reden
 Sy doch *Iohannam* ſo dees Hoerery aenſtreden,
 Om de beſchaemtheit van haer tuygenis t'ontgaen,
 Verklaerden opentlic ſy vvildent houden ſtaen,
 daer by dat ſy dat licht haer overtuygen konden,
 devviil ſy beyde ſelfs dat hadden onder vonden,
 Ia ſelfs geſien dat ſy onſchamel nu en dan
 Opt bed gelegen was by een geſel oft man.
 Den rechter aen de hand belovende daer neven
 Hem 'tſelve te doen ſien, ſo haect te pas mocht geven.
 Siet deſen tijt was nu gekomen ſo haer docht,
 Dewil *Iohanna* weer giſt' ravont ſonder locht
 Int huylken van dees arme VVed we was getreden,
 derhalven liepen ſy ſeer haectich, wel te vreden,
 Met dees *Detraſtio* onſchamel ende ſtout,
 Tot haer tyvee Neven, tot de Schepens ende Schout:

Deuchden - Schole.

Die tsamen na dit huys ontrent den thienengingen,
Denkt met wat droever gang, de Neven sonderlingen,
VVant sy niet anders nu en fagen voor de hand
Als voor haer nicht een onwtblusscheliicke schand.
De tuygen liepen voor seer vrolic met een leere,
En stelden die aen't huys, nu seyden sy miin Heere
Kond ghy door dat gelas wel in de keucken sien,
wat daer al omme gaet, en watter sal geschien,
Hoe valsch dat wy nu sijn oog schijnelic sal blijcken,
daer by hoe eerelic *Iohannas* schoon practijcken:
De waerheyt t' onser eer, sal comen voor den dach,
So datmen schande van dat hoerken spreken mach.
De schout clam op de leer, hy stont een wijle stille,
En door dit vensterken sach alles na sijn wille.
Quam daer na weder af niet anders hy en sprac,
Als Schepens treet med' op, aensiet ooc met gemac
Al wat hier omme gaet, tis wonder wat ic speure,
de Schepens deden so d'een ging den andren veure,
En quamen weder af, verwondert even seer,
de Neven me daer na belast wert vanden Heer
Om alles ooc te sien, de leder op te slijgen,
En watter mocht geschien voor eerste noch te swijgen.
Sy dedent, doch met wat een treurich herte, can
Seer lichteliicken wel begrijpen ider man.
Als nu de tweede Neef van boven was gecomen,
Detractio de leer heeft blijdlic ingenomen,
Maer quam seer treurich af, haer selven sy ver stal,
En liet de tuygen daer in noot en ongeval.
want dees soo haest als sy sijn vande leer gestegen,
door Schoutets last terstont sijn by de hals gecregen,
Men socht *Detractio*, men heefter na getracht,
Maer die schandvleester was ontkomen by den nacht.

En nu dewijle dat gefien was van hun allen
 Dat daer geen mans perfoon in huys was, na haer kallen,
 Gelicmen ooc het huys doorfoeckende bevand,
 En dat *Iohanna* niet op't bed lach, t'haerder fchand,
 Maer in haer kledren ftont met opgefcrede mouwe,
 Aen eenen tob en wies de doecken vande vrouwe,
 De kinder doecken me, ooc dat aen d'ander fy't,
 De goede *Charitas* neer fat te dier tijt
 By't vier, daer fy d'een kind in wind'len had gewonden,
 En pappe t'eten gaf, geliect me werd bevonden,
 Soo waren Neven, Schout en Schepenen verblijt,
 En dancten God de Heer, ia prefen fulcken vlijt.
 En om haer deuchdfaemheyt noch wijder uyt te breyden,
 So deden fy dees twee nae t raethuys ftracx geleyden,
 Daer fy fiin ondervraecht, en wt haer eygen mond,
 Ooc eygenwillige belijdeniff' men vond,
 Dat fy *Iohannam* noyt aldaer gefien en hadden,
 Met eenich mans perfoon, oft andre vuyle kladden:
 Maer wel dat fy te met met *Charitas* daer quam,
 En wt haers moeders huys fpijs ende dranck me nam
 Het welc *Detraetio* haerlieden doen bediede,
 Dat fulcx ter eeren van haer pollen soo gefchiede,
 Dat fy bancquetkens hiel met menich jong gefel,
 Dat fy getuygen me vermoedende fulck spel
 Van dees *Detraetio* met giften ende beden
 daer waren toegebracht, dit fiinde soo beleden,
 Begeerden fy genaed, geen recht noch anders iet.
 Het welc door tuffenpraec der Neven is gefchiet,
 Mits hare flechricheyt, en fiin soo defen morgen
 Gebannen voor een jaer, na dat fy met veel forgen
 Gefet fiin voor het volc een ur lang op de kaec.
 Vvat ongehoopter vreucht en wat een groot vermaec
Ioannas moeder fchiep, haer oom en bey de Neven
 door defe deuchdfaemheyt end' eer haer weer gegeven,

Deuchden - Schole.

Elck menschlic herte wel en licht bedencken can.
Hier over is alnu verblijt oec alleman,
Alfoo beschermt de Heer den siinen, voor't aenranden,
Alfo verlos ick me d'onnoofele van schanden:
En so beschaem ic die saem-roovend' achterklap,
De valsche tuygenis, logens en vuylen snap.
Cur. Al dat ghy daer vertelt, al'tgeen ghy hebt gesproken,
Is alles soo gheschiet: ick haddet al geroken.
Detractio selfs ooc seer wel geweten heeft
In wat een eere, sy nu om dit stucxken leeft:
Daeromme ging sy ooc met *Galilea* strijcken,
Die oock geen onrecht had, dat sy u socht te wijcken,
VVant sy voorwaer al wat heeft op haer leden vry,
Daer ic af weet, hoort doch, hout eens u oore by.
Ve. Spreect overluyt, of swijcht ic neyge u geen ooren.
Cur. Sit doch wat by my neer, ghy sult wat wonders hooren,
Van *Galilea* die't soo schendich heeft gemaect.
Ver. Ic hoore liever goet dan quaet, u seggen staect,
VVy dienen niet by een, ic wete van die saecken
y vel mogellic veel meer dan ghy my wijs kond maken,
Icga, dewiil ic heb gedaen dat my toe stont:
Hy doet wel, die daer schout'tgeclap van uwen mondt.

Vierde Handelinghe, Derde verschooninge.

Curiositas. Detractio.

D*Aer gaet die spijtige waenvijse Dearne binnen,
Wat laet s'haer duncken doch ic kant my niet versinnen,
Ic meyn dat ic soo goet en soo verstandich ben
Als sy, en thien daer toe hoe wel ic't selfs beken.
Ia wel Detractio dorst ghy't aldus weer wagen?
Komt ghy nu wederom gesloopen wt der hagen?*

Ghy wist dat u vriendin wech was, en deet ghy niet?
 D. Groot wonder, wonaer is hier inde staet geschiet,
 Men souder haest wel een groot wonder boec van schrijven,
 Cur. Wat isser gaens? seght op, laet sulcx niet by u bliuen.
 D. ic bid u hoort my doch, ic ben soo vol getast
 Als 't schip dat sincken wil van overladen last,
 Een lichter aen mijn boort soec ic om niet te waden,
 Alsoa ben ic al nu met vwoorden vol geladen.
 Tis met my alst met een bier vat dat gisten wil,
 Soo ic de bom mijns monds toe hond' en svuyge stil,
 Van vwoorden bersten sal: den bodem sal vtspringen.
 Cur. Wat ist doch. D. ic segh noch 'i syn wonderlycke dingen.
 Cur. Waer af doch? ist ooc iet van onse Galile?
 D. Ia vande selve, ia hebt ghy't geroken me?
 Cur. Wat doch geschiet hier dat voor my oyt bleef verborgen?
 Ic wveter al vvat af. D. Soo vroeg al in den morgen?
 Tis desen nacht nu eerst na mijn ontvlucht geschiet,
 Vveet ghy daer ooc al van? Cur. neen ic en wvete niet,
 Hoe ghy quaemt vande leer, hoe ghy u hebt verholen:
 Wat ghy door vwenster saeght en is my niet verholen.
 D. Ghy kond de swerte konst, God segen ons, vveet al,
 Cur. 'Tis door geen vvitte konst, dat ic u seggen sal,
 Dat Galileas lief is desen nacht gevangen.
 D. Dat u sintfelten schend, vvat hoeft ghy te verlangen,
 Ghy wvetet al. Cur. soo niet met al omstandicheyt
 Eylieve segget my. D. hoort dan ic ben bereyt.
 Cur. Maer doeter doch niet toe. D. ic salt ooc niet vermindren
 Cur. Nu seght dan ic verlang. stofferen can niet hindren.
 D. 't was by de middernacht vvy vwaren samen sat
 Van spijf' en dranc, daer by van danssen moed en mat,
 Als Galileas met den Spaignaert lach om slapen,
 De Schout (na dat hy my gesocht had met syn Knapen)
 Quam daer ter Cam' ren in soo sachtkens als hy mocht,
 En vant in haren arm den Spaignaert die by socht,

Deuchden - Schole.

De Schoutet deed' haer beyd' onfachtelijc ontwaken,
De Spaignaert moest hem strax aentreckende reet maken.
Om met hem voort te gaen na de gewanckenis,
De dienaers vattend hem, geknevelt vast en wis.
Die arme Galilehem siende dus in banden,
Verbaest, verschriekt beschaemt, sloech ende wrang haer handen,
d' Aensicht becrabbende 'thaer wuten hoofde trac,
Niet anders tierende met raesernyc sprac
Al oft sy had geweest vol duyvelen, beseten
Men sond om haren Oom men liet hem dit spel weten,
Doch hy was wter stadt, men bracht haer 't sijne t'huys.
Cur. Dit was haer een verdriet, dit was haer een groot kruys.
Wt sulck een vrolijk lief in d' alderdroefste smerte
Te vallen, is beswaert voor sulcken teeren herte.
Maer seght my doch waerom dat hy gevangen is?
Det. Het is een grondich dief, en moorder, dus ic gis
Dat hy sy aengeclaecht oft bestich na geschreven,
Heeft noch veel wijven die noch alle sijn in 't leven,
Op morgen moet hy voort, en steruen soomen acht.
Cur. daer leyt nu alle den gedroomden grooten pracht,
Maer segt my (soo ghyt weet) hoe ist dan met den gelde?
Dat Galilea hem soo tromvelijc toe telde?
D. Al wech, verdweenen en vertcert, tis al te niet.
Cur. Hoe soud in eenen dach dit kunnen sijn geschiet?
D. Men kan wel in een uyr so vete gelts verspelen,
Het was alree meest al (daer sal niet veel aen selen)
Verdroncken en vergaen op 't teerelinger sandt,
De reste diemen noch (dat vveynich was) daer vands
Quam in des dienaers hand, dats in der wvolven kaken,
Cur. Wat ramp moest al haer goet alsoo te nieteraken?
En was haer niet genoegh 't verlies van eer en faem?
D. Soo draeyt Fortuyn haer spil, 'tgeen haer is aengenaem

*Symceest doet, ende minst het geen den mensche lust,
Wie daer vaert op de zee en 'therte stelt gerust
Op de Fortuyn, daer hy den wint niet heeft in handen,
Moet naer haer piype me, op dansende belanden.*

Vierde Handeling, Vierde verschooning.

Curiositas, Detractio, Iohanna, Humilitas.

DAer comt Iohanna, oft sy van dit spel ooc weet?
D. Ic dencke neen ic hebt haer immers niet geseet.
 Haer karre gaet nu vast op't drooge door de sanden,
 Sy is weer in haer eer, haer vyanden tot schanden,
 VVat lust moet haer dit siin. *Iohanna* waer gaet ghy?
Io. Ter scholen leyt miin gang tis tijt dat ic daer sy.
D. Hebt ghy van dage niet geleert dat u verheugden?
Io. Ia ic, miin waerde moer heeft my geleert meer deugden.
 Als ic beleven can. *D.* Neen dat en meyn ic niet,
 Hoort *Galilea* is elendich in't verdriet,
 vvt d'alderhoochste weeld, seer onverschens gevallen.
Io. Eylas, eylas, daer van en weet ic niet met allen.
D. wat, seght ghy noch Eylas, dat heeft sy niet verdient
 Aen u, hoe moogt ghy doch tot haer soo siin gesint?
Io. De Heere Christus heeft al meer verdient na wensche,
 Soud ic niet droevich siin met dees mijn even mensche?
D. Ghy segt van even mensch doch hier op dient geseyt
 Dat tussen vyand ende vriendt is onderscheyt,
 VVas sy u vyand niet socht sy u niet t'aenranden?
Io. En badde Heere niet aen't Cruys voor siin vyanden?
 Dat heerlic Voor-beeld na te volgen is miin lust,
 'Twelc miine less' ooc is, miin leven en miin rust.
D. Dat is seer quaet te doen. *Io.* dat ist, doch voor den quaden.
D. Ic meyn dat ghy wel weet, dat sy, selfs door miin raden,

Deuchden - Schole.

Arbeyde om uwen naem te schenden, dat is klaer,
Io. Dat haere krancheyt was, God wilde my door haer
In'oeff'ning brengen, siet oft sy my schoon quaet wilde,
Soo wilde my Godt goet, diet al ten besten stilde.
D. Sy heeft voor seker eenen schandeliicken val.
Io. wie ist die noyt en viel? wie valt weer op staen sal.
D. Ia wel op staen sy blijft vlack liggen int aenmercken,
Soo heeft sy recht haer loongekregen naer haer wercken,
Ic segh sy leyt eerloos, Godloos en hopeloos,
Verdoemelijc in een vertwijfeling boos.
Io. Ach leyder! dats my leet, dit my miin hert doorwond.
D. Dit uwen mond wel spreekt, maer anders in den grond.
Io. Eenvuldichlic gaen ic de vvaerheyt niet besijden,
Hoe soud'ic my in iemants qualic vaert verblidden?
Daer voor behoed my God. *D.* Sy had lust in u leet.
Om u spijt aen te doen sy altiit vvas bereet.
Io. Dat vvas (indient soo is) geen goeden lust om dragen,
In diergellicke lust en schep ic geen behagen,
Iemants onlusticheyt kan my vermaken niet,
Ic ben eer lustich om te mind'ren haer verdriet.
D. Ghy noch ooc iemant el en soude dat vermogen,
'Tverdriet is haer te groot, de sinnen siin vervlogen:
In vvanhoop leyt sy vast, haer selven sy verdoemt,
van Godt spreekt sy gans niet, maer vanden Duyvel roemt,
Siet soo heeft alle spel siin vveder spel by tijden,
Die u bespottende loech dagliex met verblidden,
vverd nu van elc bespot. *Io.* de joncheyt die den raet
Der ouderen en haer leermeeesteren versmaet
Onvviis is ende dom en lichtlic komt te dolen.
Is dees elendige, versmadende de scholen,
gestruyckelt, als onvviis, s'is meer ontfemens vvaert
Dan sy bespottens is, vvant s'is genoech besvvaert,
Die staet noch vallen mach: dit dient vvel vvaer genomen
vvyat anderen gebeurt ous mede mach opkomen,

Als

Als dan so souden wy veel liever getrooft sijn
 Dan haetelic bespot in onse smert en pijn,
 Dit hooren wy te doen, maer ghy wilt sulcx niet plegen,
 Dies ghy seer qualiic doet, ghy gaet verkeerde wegen:
 'Twas voormaels u gespeel, ghy preeft haer int geluc
 En nu verlaet ghy haer, ia schelts in haren druck.
 Dats tafel vrienden werc, 't behoort so niet te wesen,
 Heeft sy by u geen troost en wilt ghy haer mits desen
 Ooc nu geen goet meer doen, so spreekt van haer geen quaet,
 'T quaet spreken ider een (van wie het sy) mistaet.
 D. Dit meysken kan haer oud neuswijs heyt niet verlaten,
 Comt *Curiositas* laet haer alleen staen praten:
 My lust alfulcke schamperen geselschap niet.

Vierde Handeling, Vyfde verschooning.

Johanna, Philosophia.

D Aer gaen sy beyde heen sy konnen my niet luchten,
 Ic daer en tegen vveer verblijd my in haer vluchten,
 Wie aen den Ketel wrijft wort van den roet besmet.
 Die met den kreupelen om gaat sich daer na set,
 En leert ooc hincken me, die dagelycx verkeeren
 Met snoode klappers boos, ooc me quaet klappen leeren.
 Daer komt mijn vvaerde vrouw v. Meesterse cant geschien,
 Salcke verandering by eenich mensch te sien
 Als Galileam is soo schielijc overcomen?
 P. Dit meysken heeft doch oyt haer tyt niet vvaer genomen,
 Mijn leering tegenstre, mijn school heeft sy veracht,
 En niet dan op den pranc en praten heeft gedacht:
 Daer by socht lekkerlijc te drincken ende 't eten.
 Ongeeren leerde sy, haer eygen werc vergeten,
 Dewyl sy ondersocht dat haer niet aen en ging,
 En wat sy vveten mocht als aen een klofcel hing.

Deuchden - Schole.

Wat was doch wt alsulcken stonten end' onwiffen
Hoorvaerdige Ioncheyt te wachten dan de grysen
Bedrueten onderdom, volschanden, hoon en smaet.
Io. Tis inder waerheyt soo, haer smert doch metter daet
Is my van herien leet, ick ben met haer beladen.
P. Haer vriend'lyc by te staen en kan voor al niet schaden,
Maer ic moet u hier een bescheyd' nheyt wijsen aen
Want elc in dese saeck, dewyl siit niet verstaen,
(Om haren goeden schijn) wat onbescheyd' lyc handelt.
Seghi my dan soo den druck weer werdt in vreucht verwandelt
Soud u dan wederom haer lief ooc niet lief syn?
Io. Iaet voorwaer. P. 't gene wy goet wancn na den schijn,
Oft quaet, dat is ons lief oft leet dat kan niet selen.
Io. Tis soo. P. in 't gene nu dees Deerne soo doet quelen,
Geschiet haer goet oft quaet? Io. wat nu doch vrouw ist goet
Datmen beneven 't goet ooc d'eer verliesen moet?
P. Waert dat het gelt soo goet, alst vier heet werd bevonden
Het sou soo nootlic me goet maken i' allen stonden
Den genen die dat heeft, als 't vier heet maken kan
Al die daer sijn ontrent: doch daer en is niet van,
Want wie 't gelt hebben meest, minst goet wel konnen wesen.
Ous ouders hebben dat den naem des goets mits desen
Geensins gewaerdicht, maer sy noemdent mede gelt,
En datmer omme koopt oft daerment voore telt,
Men have heeft genoemd, als 't gene vword beseten.
Maer dat voorby gegaen, voor antwoord sult ghy wvieten,
Dat het verlies van goet, ic meyn van 't valsche niet,
Niemanden goet kan sijn, soot ooc is een verdriet,
Tverlies van vware eer, hier staet noch aen te mercken
Dat dees verloren vwordt doort doen van quade vvercken,
Mach ooc het quaet doen dan iemanden goet syn? neen,
Maer datter ymand valt in schanden (doch ic meen

Alst by zijn schult geschiet wel iemands mach baten,
 Ia doet goet t' allen tijt die Godes straf niet haten.
 Io. Och waer nu dat verstant in Galileam mede,
 Dit schijnend' quaet bracht haer warachtich goet en vrede,
 En haren diepen val een weder hooch opstaen,
 Soo sulcx geschieden mocht mijn droefheyt waer gedaen.
 En dit haer iammer-leet my grondlyc son verblijden,
 Hier wt so merc ic nu dat tot verscheyde tijden
 Seer onbescheydelijc de mensche sich bedroeft,
 Want soo ic nu versta, de droefheyt men behoeft
 Tot salichmakinge P. te recht ghyt nu verstaet,
 Dan word de roe gekust, de straf men tegengaet,
 En dan verblijt men hem in weelderley elonde,
 Dit luyd seer vrent voor die den Heere noyt en kende
 Dacromme met verstand men over dencken moet,
 Dat het ons overkomt wt loutre liefde goet,
 En dat ons God noch niet staet met de lange roeden,
 (Dats ongestraft en laet) maer dat hy ons ten goeden
 Genadelijc kastyt, als hy door tegenspoet
 Ons van de dootelyk' omwegen keeren doet.
 Io. Och had sy het verstant als by my meyn te wesen,
 Sy waer halfwt den rou, zij waer wel half genesen.
 Wat dunct u waert niet goet dat ic haer eens besocht,
 En troost'lyc alle dit haer inden sinne brocht.
 P. Ghy moocht niet beter doen vwant dat waer liefdes kolen
 Op svyands hoeft gelyt, laet die nu niet verholen,
 Maer zij hoefi dubbel troost, s' is droef en arm daer by,
 Tgemoet leyt niet alleen maer tlichaem in de lij,
 Want zij wvel weet haer Oom heeft selve vele kindren,
 Dat hy om haren twil zij goed niet wvil vermindren:
 Maer haer met s. handen sal ter deuren vut doen gaen,
 Soo haest by komen is: vwant zij na zijn vermaen

Deuchden - Schole.

Noyt vracchd' en volgens dien ooc niet heeft willen leeren
Io. Ghy seght seer wel mijn vron, ick wil my tot haer keeren,
En wil haer troosten niet alleenlyc met den mondt,
Maer selfs ooc metter daet, dies wil ic nu terstondt
Mijn Moeder baren staet aengeven en begeeren.
Dat zij toelaten wil tot Galilees geneeren,
Ic haer toefeggen mach een laerelycxe rendt,
Eenige ponden laers tzij acht oft daer ontrendt,
Tot dat zij dan haer selfs behelpen kan en winnen.
Mijn moeder die vermacht, en salt ooc doen vut minnen,
Want zij is ryc en mild, dan vvil ic my verstercken,
En Galileam gaen met vwoorden ende vvercken
Vertrousten, soo t behoordt, haer segghend' al zyt ghy
Gebet, noch zyt ghy van het op eten vry
Dat zij meer droevich zij om hare snoode sonden,
Dan om Gods straffe die altyt vvord goet bevonden,
Dat sy t verderffelyc geselschap gans verlaet,
Verkeere by de goed', de boose myd' en haet.
P. So doet, hoort zij u dan, haer vvillende verkloocken
Tot t goede wil ic haer ooc mede wel besoecken.
Dient haer het self med' aen, Io. wel vron ic hebt verstaen.

Vijfde Handeling , Eerfte wtkomfte

Idida. Iohanna.

HErts-alderlieffte kind, dat ic u hier alleene
 By my ontboden heb, roert ons beyd' in't gemeene,
 Maer u alleen, wel meest, ghy siet nu menichmatel
 Ten houwellic versocht : waer van ic geen verhael
 Tot noch toe heb gedaen, want ic noyt had behagen
 In geen van alle die het self my deden vragen :
 Maer nu dewijle ghy versocht word na miin wensch,
 Van een alsulcke man, van een alsulcke mensch

m z

Die

Deuchden-Schole.

Die deuchtsaem is en goet, en dat het daer beneven,
Al tijt is dat ghy u ten houw'lick meucht begeven:
Soo is het dat ic u alsnu daer van vermaen,
Op dat ic uwen sijn daer over mach verstaen.

Io. Och? houwen moeder, wilt ghy mijner sijn ontslagen?
V moederlijcke liefden kon dit niet verdragen,
Soo ic bemercken kan. *Id.* neen waerde dochter dat
En is de meyning niet: want na dat ic u schat,
Geen liever my en mach geselschap sijn op aerden,
Doch thuyt dat kindren voedt men houden moet in waerden.
Ghy sijn den een'gen stock van mijnen ouderdom,
Dies niet te min wil ic de vreucht uw's dienstes om
Die overfoete vreucht uw's kindren wel ontbeeren,
Vw's lichaems vruchten doch te sien is miin begeeren,
Die souden my (so u de Heer te halen quaem)
Gelijck gebeuren kan, noch wesen aengenaem:
Ia dienstich sijn om miine droefheyte te versachten.
Ghy hebt noch boven dien, dat onlangs soud' ic achten
Met groot leetwesen wel bevonden, dat dees tijt
Men lichteliicken word eer ende name quijt.

Io. De trouwe God quam ons die reys daer in te baten
Gelijckhy noch doen sal, so wy hem niet verlaten,
Id. V goet vertrouwen kind ic in u prijsen moet,
Den steen doch wt de wech te leggen is me goet.
s'ls haest geschent die met een logen word geschonden,
Derhalven waer't ghy met des Houwlijcx band gebonden,
D'oorfaec van quaden klap gans wech genomen waer,
End' ic in't sien van uwe kinderen daer naer
Soud mijnen hoochsten wensch genieten hier op aerden.

Io. Veel liever wil ic selfs moeyt en verdriet aenvaerden
Dan dat ghy uwen wensch sout derven, door miin schult.
Id. By desen jongeling geen onlust hebben sulst,

Vant hem en kan men doch niet anders wenschen mogen ,
 Hy is van goeder aert en Christlic opgetogen ,
 godvruchtich, naerstich, milt, ooc om te leven heeft ,
 Vint eerlic, wel bewaert, Barmhertichlijcken geest,
 Is Heerlic voor persoon, is eerlic in't geneeren :
 Mocht ic wel beter man voor u miin kind begeeren ?
 Is achtentwintich jaer, voor desen staet bequaem,
 Van *Duma* boortich en *Laudatus* is siin naem.

Io. Sal ic dan immers waerde moeder moeten houwen ?

Id. Sal ic van sulc een kind geen kinderkens aenschouwen

Io. Sal ic om eenen die my noch is onbekent

Miin moeder laten, daer wy t'samen siin gewent ?

Id. geen dochter lieve Kind haer moeder sal verlaten,

Als sy doet s' moeders wil : al waer ic u mach baten

ic gans geen leet ontsie, maer u te lieven min

Dan eenich ander mensch, en ben ic niet van siin.

Io. Neem ic dan eenen man moet ic u niet met smerten

Verlaten, ende hem beminnen metter herten ?

Soud u dat ooc lief siin *Id.* Och ! jan veel liever ict

My op der aerden nu en can gebeuren , siet,

vvant 'tis behoorelic, tis eerlic, en't moet vvesen,

Soud sulcx aen u te sien, niet vvaerdich siin gepresen ?

Io. ghy vveet vvel moeder dat dit is een groote saec,

'T vvelc elc een vvel te doch, verhoopt tot siin vermaec:

End ic vvas onverdacht in dit schielic aengeven,

Daer toe noch niet gesint in sulcken staet te leven.

Maer nu de vviile ghy dit best te vvesen acht ,

Soo vvil ic my hier op bedencken desen nacht ,

In Godes vrees, vvil ghy my soo veel tijts vergonnen,

Id. Seer gaerne lieffte kind al eer t ooc vword begonnen

ghy u bedencken moet : myn sinnelicheydt me

vveel liever derven vvil, dan ic met rou u de

Deuchden - Schole.

Hem trouwen tegen danc, gelic ghy sult ervaren.
My die u moeder ben, mijn sin u te verklaren
Betaemt wel, t'uwernut : maer aengesien dat ghy
Den vryer trouwen sout, so komt u boven my
Te willen in dit stuck, doch gave God den vader
Dat hier in werd volbracht ons beyder wil te gader.
Io. Dit sal ontwijfeliic geschieden by aldien
Dit houw lic by den Heer geschiet is en voorsien :
Die sal miin herte dan met min daer toe bevvegen
Alst in oprechte liefd nu t'uyvaerts is genegen,
Om u te volgen med' in andre saken meer,
Id. Gaet dochter u bedenct en bid der Heeren Heer.

Vijfde Handeling, Tweede verschooning.

Iobanna, Philosophia.

ONs leven wel te recht noemt Iob een striit op aerden,
Ic meynde wvoder nu derust met vrucht t'aenvaerden,
De Heere doch en heeft soo haest my niet verlost
Van dees Detractio, die my veel tranen kost,
Oft hy en stelt my vveer in t'perc, om strijden tegen
Miin eygen sinlicheyd end' hert, ic was genegen
Te bliuen ongehout, en alst doch moest geschien.
Miin hert en sinlicheyd wel vallen soud op dien
Deuchtsamen Iesmaias : doch tussen Moeders vwillen
En miin voornemen is een overgroot verschillen.
Sy wwil ic trouwen sal aen een alsulcken man
Van Duma, die ic noyt en sach, o Heer ken kan,
Miin herte hanght naest Gods aen miine lieve Moeder,
En nu believet haer, ic neem tot een behoeaer
Een onbekende man. O kommerlicke saes!
Wat onlust comt my voor, in stede van vermaec'

Och wat een swaren drang my perst aen alle zijden,
 Miins moeders liefd my port miin eygen vuil te mijden
 En over d'ander syd perst my miin Moeders leet
 Om tgeen my liefste waer, te laten ongereet.
 Ach ! wat een quelling doen my dese tegenheden.
 P. Iohanna. Io. dats miin vrou. P. 'tis soo kind, weest te vreden.
 V Moeder daer ic nu ben daetlyc afgegaer,
 Badt my dat ic n hier eens soude spreken aen,
 En nu bevind ic u seer droevich end' in treuren,
 Wat is doch d'oorfaec dat ic dit nu sien ghebeuren ?
 Io. Waerde Meesters geensins my dit te heelen staer
 De Heere seynd, u hier ic boeve goeden raet,
 En meynde u daerom, te spreken. P. van wat saken ?
 Mijn moeder wilt dat ic my vaerdish soude maken
 Om houwen : soo dat sy my niet behouden vuil,
 Gans tegen miinen sin te meer is noch 'tgeschil,
 Om dat het is aen eenen die ic niet en kenne,
 Daer ic nu vast mijn hert van dach tot dach gewenne
 Tot eenen andren, seght, wat sal ic hier in doen ?
 Wil ic my tot het geen my 'twinste lief is spoen,
 't sal sin mijn hoochste leet, doen ic nu daer en tegen
 'tgeen my lief soude sin, daer ic toe ben genegen,
 't sal sin mijns Moeders leet. nu d'een geschieden moet.
 Mijn vvaerde vrouwe seght vvat vind ghy nu voor goet ?
 P. Iohanna lieve kind u sovaricheyt des herten
 En is voor vvaer niet kleyn, doch tegenheyt vol smerten
 Van een deuchd'saem gemoet, het rechte proef slus is.
 Alsoo toont ooc een goet sturman zyn gangen vvis
 Niet in goet vveder maer in nootvweer end' onvveder,
 Als 'tsture baer gedrwy's 'tSchip drijvet open neder,
 Alsoo en siet men ooc by schoonen dage niet
 Der sterren klaerheyt, die men by den donckren siet,

*Het is nu weder tijt te nemen by de handen
 Het is nu weder tijt de lessen aen te randen,
 Dat ghy die hebt geleert te thoonen metter daet :
 Want deuchd in't klappen niet maer in weldoen bestaet ,
 Wel doen is anders niet dan Gods gebodt te houwen,
 Waer over elc ooc moet sijn sinnelijcheyt schonwen .
 Oft houdijt anders kindt ? Io. ic vind soo oock by my .
 P. gebiedt God niet men d'ouders eeren sal ? Io. ia hy .
 Wat cere mynt God hier, een buijginge der Knien ?
 Oft een eerbiedinge in't aensien vande lien ?
 Io Een eerbiedinge die lichaemlijck is alhier
 Van Gode word vereyscht, en daer beneven , schier
 Al' onderdanicheydt : doch vast in goede saecken .
 P. Dat hebt ghy recht , maer seght , wat wilt ghy hier van maecken
 Ist niet een goede saeck die uwe moeder wil ?
 Io. Het hou' lijc is wel goet , maer ist niet beter slijc
 Te blijven alijt maecht ? P. Iae't maer oock sorgelijcker ,
 In sulck voornemen vindmen menich grof beswijcker .
 Meyndt ghy te blijven in den Maeghdelijcken staet ?
 Io. Vrouw, dat en segh ick niet. P. het is oock gans geen raet .
 Ic hebbe ooc te hans gemerct wt uwe reden ,
 Dat ghymet houwen ooc sout wesen wel te vreden ,
 Als het geschieden mocht met hem die ghy bemint .
 Io. Dat hebt ghy recht gevat , 'tis vvaer en ic bekint .
 Dits nu de swaricheyt . P. hier merc ic dochter dat
 Valcen vlexken van verkeerd , Opinio omvat :
 Dat doet u in dit stuck noch al vvat onrechts vvanen ,
 Soo van u selven als van die u vvel vermanen .
 Io. Hoe dat mijn vrouwe ? P. secht , u Moeder heeft s'uwv lief ?
 Io. Sij is veel meer tot mijn als tot haer selfs gherief .
 P. Dat seght ghy , nochtans soo ghevoeldt ghy , buyten vusten
 Heel anders, maer seght voort , u is noch niet verghten*

Dat uwe moeder is veel ouder als ghy zijt.

*Io. Met reden gaet dat vast. P. u moeder is in't leven
Veel langer dan geweest dan ghy, en daer beneven
Veel meer gesien, gehoort, ervaren en versocht,
En weet derhalven meer. Io. tis waer en recht bedocht.*

*P. Soo ist ooc waer dat ghy (doch merc ic buyten wesen)
In sulcke meyning staet, die' u self u doet vergeten:*

Ja recht daer tegen strijft, end u soo drae vich maect,

Io. In wat voor meyning vrou, soud ic dan zijn geraect?

*P. Ghy waent (al merct ghyt niet) dat ghy als zijnde vroeder
Vselven liever hebt dan wel u doet u moeder*

Seght die een ander meest beminne' is, en doet

Hy den beminde niet alijt het meeste goet?

Io. Ja hy. P. Nu meynt ghy, merct, soo ghy na uwen siene

Een vrijer nemen mocht, dat ghy door dese minne

Vselfs meer goets sout doen, dan oft ghy eenen naemt

Die na uw's moeders sin is deuchd'saem en besaemt.

Io. Dat moet ic lyden vrou, en dit doet my ooc' liden.

P. Soo lijdt dan, dat ghy waent, dat ghy als nu ten tijden

Vselven liever hebt dan uwe moed'r u heeft.

Io. Voor traot, in mynen druc ghy my vermeer'ing geeft.

Want uwe rednen vrou seer klachtich in't vernoegen,

Beken ic over miin verwaentheit my doen vroegen.

P. Dat vroegen is u goet, dien druck verheugen doet.

Dien druck't bedruete hert verandert in't gemoet,

Nu even gelijct hier is met de liefd' toegaende

Ist met de vwijs heyt ooc, vwant ghy tot noch toe waende

Te wvesen vvel soo vwijs als moeder wvesen mach.

Io. Hoe sou dat wvesen vrou, vvat komt nu voor den dach?

P. Dat sult ghy hooren, seght mint ghy om andre saken

Den vrijer die u thert en sinnen kan vermaken,

Dan vvel om dat ghy hem vwaent deuchd'saem ende goet,

Godvruchtich, eerelijc en vreed'saem van gemoet?

Deuchden - Schole.

Io. *Dat is't vrou. P. en daer door soo acht ghy hier beneven:
T'geselschap van sulck man u goet sou zijn in't leven.*
Io. *Soo doe ic. P. nu dewyl u niet is onbekent
De groote Liefde die u Moeder t'waerts wendt,
Soo weet ghy ooc seer wel dat sy u sonderlinghen
Gont eenen goeden man, ia boven alle dinghen.*
Io. *Soo seker weet ic dat als ic Johanna heet.
P. Wist ghy soo seker ooc (ic spreke met bescheet)
Dat d'oud'ervarenthey't van uwe moed're in desen
Meer wylsheyts heeft dan in u ioncheyt wel kan wesen,
Geloof ic dat ghy in't verkiesen van een man
Die goet is en bequaem, uw s Moeders oordeel dan
Verd boven u onwyls vermocden sout betrouwen:*
Io. *Dats seker. P. soo moet ghy ooc meer als seker houwen,
Dewyl ghy soo veel meer u eygen duncken acht.
Als moeders out versoek, dat ghy seer onbedacht
Maect swaricheyt om wven vrijer te verlaten,
En die u Moeder wil te nemen t'uwder baten.
Dat ghy u wylser acht dan ghy u moeder hout.
Mijn seggen overveecht op dat het u niet roundt.*
Io. *K' onkennet niet mijn vrou, ick danck u vant vermanen,
Vwaerheyt overwint mijn meyning en mijn wvanen,
En ic gevoele sy soo krachtich is van aetde
Dat sy in mijn gemoet een ander opset baerdit:
Want mijn voornemen vvas te bidden inder yle
Dat zij my ongehoort liet bliiven noch een wvyle,
Op dat ic desen onbekenden wverde quijt,
En dien daer'tbert na staet noch kregemetter tijt:
Maer in dit miin opset, in desen miinen wvulle,
Door u vvaer onderwyls ic nu soo veel verschille,
Dat miin voornemen is miin moeders goeden raet:
In onderdanicheyt te volgen metter daet,
Ia sonder eenichsins haer seggen te vveerstreven:
P. *Dat gaet seer wvel miin kint, dat heet te recht wvel leven.**

*En steruen eygen wvil : waen wijs goet dunckenheyt
Verlaten, en te sin tot alle goet bereydt,
Nu ga ic blijdelic u droeve Moer werbliiden.*

Vijfde Handelinghe, Derde Verschooninghe.

Johanna.

MEt Christo willen wy wel leven maer niet lijdē,
 VVie sterft met Christo geern ? zeer selden men die vindt,
 VVaer om ? het steruen valt seer pijnelic mijn vriendt
 Dit seyten in tgemeen ; maer ist vvarachtich mede ?
 Sout niet ? wie sterft met lust oft sonder swarichede ?
 vvat isser smertelicker dan het steruen doch ?
 vvat steruen is dan dit ? dit is wat anders noch
 Als daermen selue sterft want niemant sal doch hincken
 Van yemants anders seer, ick moet my wat bedincken,
 De mensche sterft hy selfs als hy noch leuend blijft
 In't lichaem ? 't schiint wel neen, een ander men beschrijft
 Die daer ooc sterft, als ic te rechte my verfinne,
 Het waren dooden doch, en daer was leuen inne,
 Daermen van leuen mach, de doode laet die daer
 Begraven soo't behoort haer doode voor en naer,
 Sy is al leuend' doot, wort daer ooc niet vergeten
 van een weed' vrouwe die in wellust was gefeten,
 vvat ding siin dese doot ? het goede leuen siet
 Haer afgestoruen is, soo leefden sy dan niet
 Het goede maer het quaet, nu is het quaet oft sonde
 Een siecte die de siele noyt verdragen konde.
 De vruchten vande siect des lichaems niet en siin
 Dan swaricheyt en smert vol onrusts ende pijn.
 Also de vruchten van der sielen siecte mede
 Syn niet als, anx, onrust, droefheyt, onmacht, onvrede,

Deuchden - Schole.

Sal yemant nu dit goede leven, moet dit quaet
Voor eerft afsterven dan, dit quaet is metter daet
Een ander, wy sijnt niet gelijemen wel wil spreken,
Tis onsen vyand, die ontrufft ons door siin trekken,
So wanneer dan dat quaet daer toe men sich gewent
Aldus warachteliick elc in hem selven kent,
Voor sulcken doot vyand die ons droefheyt, onruste,
Onmacht, ia ooc den doot veroorsaect met onluste
Soo moetmen dan dat quaet oft sulcken vyand fel
Gerechtigliicken ooc vyandliic haten wel,
Die men vyandliic haet doot en vernietmen geeren
Om sulcken vyand leet te doen is ons begeeren,
Voornamentliic dewiil hy daglijx met geweld
Ous int gemoet ontrufft, perft, plaget ende quelt,
Alle dit doetmen hem in't dooden en verderven,
wat swaricheyt is dan in't dooden ende sterven?
Niet van ons lichaem, een goet maecfel vanden Heer,
Maer van den vyant, 'tquaet de sond, daer neven meer
Ous eygen maecfel boos, wie sou tot sulc een dooden
Oft sterven niet sich selfs verlusten ende nooden?
Holla ! wat wonder spreuc my daer valt wt den mond
Oft sterven van het quaet ons lustich vallen kond,
Tschijnt waerliic soo te syn, maer in des werelts ronden
Die meyning by den mensch heel anders word bevonden,
Dats waer : d'Oordeelen doch van God ons opper Heer
Van s'menschen oordeel siin verscheyden wijt, en meer
Als d'aerd gelegen is van s'Hemels opper sale.
voorwaer soo my de siect oft piinellicke quale
van Gicht oft Kancker die m'aen't lichaem had gequelt
Oft eenich andre siect die smenschen vleesch onstelt
Began te sterven: sou my ooc alsulcke sterven
Smerten oft pijnlijc syn ? soud ic sulcx willen derven?
Geendingen minder : want het soude soo ic acht
My goet en lustich siin, licht vallen ende sacht.

Is nu het sondigen, oft 'tquaet de siect der sielen,
 D'eenigen middel me om alles te vernielen
 Dat rust en vreucht by brengt, en moet dees treurge vrucht
 Als eenen quaden boom verdwijnen in de lucht,
 Hoe soud' het sterven dan vant quaed, oft vande sonden
 Niet werden vol van rust en lustich me bevonden?
 Als siind' een mindering van droefheyt in ons werc.
 Mijn siecte, soo ic nu door d'onderwijfen merc,
 Niet als waenwijf heyt was, en eygen sot verkiesen,
 Dit dede my miin rust onlustichlijc verliefen:
 VVat swaricheyt mach my doch dan gelegen siin?
 In dit af sterven oft out worden vande pijn?
 Ick segh van miine siect, droefheyt en onvermogen?
 Onrust en quaetheyt die de siel my had doortogen?
 Geen, Heer hoe schand'lic ons bedriecht verkeerde waen,
 Dat 'tsterven vande sondsy swaer te nemen aen
 En pijnlic, meynt elc een: 'twele nochtans niet te minne
 Licht ende lustich is, Nu schiet my in den sinne,
 En vinde waer te siin, 'tgeen met een wijs beleyt
 Hier voormaels een geleerd heeft aen miin vrou geseyt,
 Dats dat de Medecijs oft Chirurgijs den krancken
 Met pijn genesen, door scherp' ende bittre drancken,
 Maer dat Philosophy verlusticht en versacht,
 Ia wel soo haest eens op'tgenesen is gedacht,
 Och oft de Heere gaef dat vele dit verstonden,
 Voor dit afsterven, oft voor dese doot der sonden
 Min schroemens soude siin, en meer genesens van
 De sonden ende 'tquaet, by ider Christen man.
 O Heere hoe bevryt dees kennis miin gewissen,
 Miin hert en miin gemoet was treurich door't vergiffen,
 En nu ben ic verblijt, het was heel ongerust,
 En nu soo vind ic al de quelling uyt geblust.

Deuchden - Schole.

Om Moeders wel te doen waft al te fwack van machten,
Daer toe gevoel ic nu my fterc genoeg van krachten,
van u genadich Godt, komt my alleen dit goet,
van u genadich Godt, daer't al afkomen moet,
Die niet alleen in ons en fchept het goet te willen
Maer het volbrengen me om ons gemoet te stillen,
Daeromme moet ic u gaeftrijcke Heere milt
In't loven, bidden me ghy my verftercken wilt.
Dat u begonnen werc in my ten eynd mach komen,
My fterckend in het goet by my nu aengenomen.
Geeft dat ic defen ftacet mach aengaen sonder vlee,
Dat vleefchelicke luft my wt den wege trec,
Dat ic na uwen wil, miin moeder mach g'hoorsamen,
Ter eeren uwes naems, tot Kinder-baring, Amen.

Vijfde Handeling, Vierde verſchooning.

Aeneas, Iefmasias van Dama. Iohanna.

GOd geve u geluc, miin alderlieffte, ic meyn
vreed' ende blijſchap in den Heyl'gen Geefte reyn.
Io. Alfulc geluc dat is ſeer wenschelic om hooren
Aeneas maer het klinct van u my vrent in d'ooren.
Segt my wat dit bediet? *A.* vraecht ghy dat doch ter tiit!
weet ghy lief niet dat ghy de Bruyt geworden ſiit!
Io. Hoelc de Bruyt, wat nu, wie foud de Bruydgom vvefen?
A. iſt u verborgen lief, iſt ernſt miin vvt gelefen,
De Bruydgom ſelfs bied ſyn toecomende geluc.
De Heere ſy gelooft die ons helpt uyt den druc,
Dies vvilt my lieffte nu een vriendlic kufken geven,
Io. O Heere Godt vvats dit, vvaer is 't gemoet gebleven:
Ach! hoe beroeren my deef' vvorden tmaechd'lic hert.
Aeneas lieve vriend hier van doch niet en vvert,

Het

Het sal een ander sijn : soudet my dan ooc voegen

Dit liefdes teecken u te geven met genoegen ?

Soud ic u sulcken jonst betoonen op dees groet ?

Aeneas u verdriet my wel verdriet aen doet,

En 'tis my hertlic leet, maer wat can ic daer tegen,

Ic moet eens anders raet navolgen ende plegen.

Och oft ic u, noch ghy my noot gesien en had.

A. VVel wat verstoorens des herten is doch dat,

vvat segt ghy doch sult ghy een ander, dan my, trouwen ?

Io. Ach leyder ! ic en kan't u niet verborgen houwen,

Anea lieve vriendt, toont daerom metter daet

v Deucht in tegenheyt : Gods willen sy u raet,

verlaet u sinlicheyt, en ghy sult ruste vinden.

A. Hebt ghy *Iohanna* dan ooc buyten raet der vrinden,

Een ander Man getrouwt ? *Io.* neen ic, ic ben noch vry

van alle menschen : maer mijn moeder die wil my

Een ander geven. mach ic daer ooc tegenstreven !

A. Dit luyd veel vremder noch, want ic nu coom soo even

van daer u Moeder, met de vrienden allegaer

't Houwlic gesloten heeft van't tegenwoordich paet,

Sy hebben my geseyt ic u geluck soud bieden.

En nu bevind ick verkeert, wat mach dit doch bedieden ?

Oft gy droomt oft ic droom, maer segt hoe is den naent

van dien die voor u bevonden word bequaem ?

Io. Ic ken hem ganstlic niet, ic heb hem hooren noemen

van miine moeder, en voor eene vromen roemen,

Laudatus van *Duma*, O vriendt ken droome niet,

Elas ! 'tis al te waer, och ic moet dit verdrier

verdragen leeren vriend, en miin gemoet bedwingen.

Ic soec alleen in God miin rust voor alle dingen.

A. Nu sijn wy vvt den droom, herts alderlieffste sijn

Om miinent wil niet droef, daer tegens u verblijt,

Laudatus, die ben ick, 'tis al den selfen mensche.

Inwendich vvord mijn ziel als nu verblijt na vvensche,

Deuchden - Schole.

Voorwaeric wiste niet wat dencken, ia den grond.
Miins herten was beroert, meer als ick seggen kond,
VVant ic seer crachtich was verschriect, moet ic bekennen
Io. O bliiden uytgang, heeft God dit dus willen mennen ?
Met sulcken droef begin ? *Aeneas* lieve vrindt
Mach ick gelooven ooc ? *Ac.* Sout ghy niet lieve kindt ?
Aeneas miinen naem is in de griecse tale,
Laudatus in latiin, dat wetens' altemale
En ghy en wist dit niet, dat heeft u soo ic speur,
vervverret, en miin Ooms meest alle tijden deur
My noemen in Latijn, geliic ooc in't aenspreken
van uve moeder, om dit houlic, is gebleken
Dies vveest verskert liefu sin nen stelt gerust,
v vant tot een Gefellin des levens t' onser lust,
Ghy my gegeven syt, daer is geen vvederleggen,
v Moeyken komt hier selfs, sy sal't u selven seggen.

Vijfde Handeling, Vijfde verschooning.

Twee Nichten, by haer hebbende tyvec stomme ghespelen te vveten, *Superbia* ende *Prava Consuetudo*.

Iohanna. Aeneas.

E *Erste.* Hier sit de Bruyd'gom selfs, geluc nichte geluc.
Tweede. Rijc-dom en salicheyt God gun u sonder danc.
Io. v v ic salich is die is ooc ryck miin lieve Nichten
Ic danck u vande vvensch, doch van het onderrichten
Des houvvlycx vveet ic noch seer vveynich. E. dar is vrent
Dat's dan ons moeders schult, sy vvas nochtans gestemt
Dees boodschap u te doen is sy noch niet gekomen ?
Io. Ic heb haer niet gesien, ic heb haer niet vernomen.

Soo sal sy siin belet door't haesten na de mert,
 VVant tis al spaed, en tijt dat alles vaerdich wert:
 Sy heeft doch ons belast dat wy hier komen souden.
 u wenschen veel gelux, en wat gefelschap houden.
Io. So moet ic't nemen aen, God schicket siinder eer.
E. Maer wat gespelen Nicht begeert ghy by u meer?
Io. Niet dan *Humilitas* en *Charitas* te samen.
T. Te kleyn en veel te slecht siin die in Godes namen,
 voor u miin lieve Nicht, dit wel siind' overdacht
 So hebben wy dees twee, ons speelnoots med gebracht,
 Om op de feest met ons den staet te helpen meeren.
Io. Ic ken die beyde wel, laet die vry weder keeren.
 Sy siin wat ongeschickt. *E.* en Nicht na uwen staet,
 Sijn d'uw' t'onhebbelic en t'armlic in't gewaet.
 Ghy wilt immer al een heerelicke bruyloft houwen,
 Dat yder uwen staet mach speuren end' aenschouwen,
Io. V Vat miine Moeder en de Bruydgom daer in doet
 Geschieden sal in als, haer willen vind ic goet:
 Maer wel soomocht ghy u hier in bedrogen viuden.
T. Hoe dat lief Nicht? ghy siit van groot geslacht en vrienden
 De Bruydgom en is ooc van minder vrienden niet,
 Die moeten daer al siin, soo't alles recht geschiet.
 En dat ten minsten voor twee ofte wel dry dagen.
E. Daer moeten mede siin speellieden, sou de wagen
 Al recht gaen, so men seyt, devvilj de jonge jeucht
 In't dansen ende spel verlusticht en verheucht,
 Ic dencke niet dat ghy vvilt met een schotel rapen
 Met uvven Bruydegom te bedde gaen, om slapen.
Io. Neen doch, ten minsten sal een maeltijt siin bereyt,
 die eerlic vvesen sal, en dat met sulc bescheyt,
 Dat alle vrienden arm oft riic aen vveder siiden
 Hun op de feest met ons vermaken en verblijden:
 Op miine bruyloft doch, soo ict vervverven mach,
 (Gelic ic hope ja) en salmen door den dach

Deuchden - Schole.

Geen borgets houlijx goet in gulſicheyt verteeren,
Derhalven ſalmer ooc het droncken drincken weeren:
Maer kſal beſtellen dat een'ge arme my bekend,
(Op dat den koſt niet wert in overdaet geſchent)
Hun in miin bruyloft ooc verbliiden, door't genieten
Des overvloets, alſulcx kan niemanden verdrieten,
Dit weet ic eerliic is, en God behaeglic me,

T. Ic weet niet watmen oyt op ſulcke bruyloft de
Salmer niet danſen dan ? noch boerden t'eenger uren ?
Ic dencke ſy en ſal maer eenen avont duren,

E. Is dit de bruyloft daer wy hebben na gehaect,
Een nonne kleeding Nicht (dunct my) ghy daer van maect,
Ghy ſtelt u aen oft ghy waert tot een Non geboren

Ac. Ghy Macghden ic heb ſulc Bagijntken wtverkoren,
Die alle dingen ſoo begint te doen naer wenſchen
't Behaegt den Heer en alle goddeliicke menſchen,
Sulck bruyloft my behaegt en deſe Bruyt veel meer,
Haer doen en eere ſtrect alleen tot Godes eer,
Met haer ſoo wil ic tot dit houweliic my wenden,
En in de vrefe Godts beginnen en volenden,

Vijfde Handelinghe, Seſte verſchooninghe.

Marta, met alle de voorgaende.

Vrienden Bruyd'gom Heer u wachten, tis al tijt
Om eten, 'tis al reet, ſy vragen waer ghy ſiit.

A. vvy komen, gaen wy lief, u Nichten niet laet ſcheyden
want d'ouders hooren na de joncheyt niet te ſcheyden,

Martha,

Martha.

Ghy Heeren hier verſaemt ghy mannen ende vrouwen,
 wacht na de feeſte niet men falſe binnen houwen.
 Nochtans ſoo ghyt verbeyt, de Bruyd gom met de Bruyt
 Met al haer ſpeelgenoots noch ſullen komen uyt,
 Om danſen eenen rey, doch niet als d'Iſraliten,
 Om 'rgulde Kalf, en ſoo den rechten God verliten,
 Noch als Herodias om 'thoofte des goeden Ians:
 Maer als de maechden die eenvoudich met een dans,
 Tot een verquickinge, gemengt met een lof-ſingen
 Den koning en Propheet David tegemoet gingen,
 Doen hy verſlagen had, den grooten Goliath,
 Leviathan verwaent de vyandt die doch dat,
 Menſchliicker geſlachte gans te niete ſoect te bringen
 Die ons eerbare Maecht *Iohannam* niet kon dwingen
 Maer ſy hem overwan, geliic den vuylen Geest
 Aſmodeus, die noch leeft by de ſnoode meeſt,
 Geen macht en heeft, by haren Bruydegom vol deuchden
 'Twaer ſchande dat ſy haer hier inne niet verheuchden
 waer om en ſouden ſy haer dan verbliiden niet,
 Soo wel inwendich als wtwendich dat niet fiet?
 Ic meyn dat onder u ghy Heeren ende vrouwen,
 Niemand het ſelve ſal met een quaed oog aenſchouwen
 Dewijl, alles verſtaet, den goeden goet te ſijn,
 wy bidden u daer om tot een genoegens ſchijn,
 Toont med' een teecken van verheuging ond'r u allen,
 Hier med' iſt nu volſeyt, laet het u wel bevallen,

SLOT-LIEDT

deser Comedie, op de wijze

Phœbus is langh over Zee.

M

Aeghdekens die hier komen sijt
Op dat ghy mocht met vreugden leeren,
Door *Godts ghenade* vliedt altijd
Het vier der sonden, t' uwer eeren:
En acht niet op der dwafen leer,
Om *Wijfheys* doch bidt God den Heer

Iohanna.

Philoso-
phia.

Hy sal u geven meer.

Curiositas.

Als sinlijcheydt u smaect aendoet,

Evangeliū

Mits dat ghy leerd het *Boeck der Deuchden*:

Stelt die doch vry vut u gemoedt,
Hoe wel sy komt, soo't schiint, met vreuchden,
Sy locket u met kluchten sot,
Maer hoortse niet, blijft vast by Godt,
En houdt sin gebodt.

Humilitas

V sotheydt leeren recht verstaen,
Voor d'eerste less' u wordt gegeven:

v vant *Ootmoedt* siindetogedaen,
Soo moogt ghy vry met Christo leven,
Alle t geen uwe domheydt stijft,
Verblijft by u niet ingelijft,
Maer vlijtich dat verdrijft.

Opinio
perv.

Trect u dan den *verkeerden vvaen*

Tot de soete lekkere spijfen,
Oft wilt sy u door haer vermaen
Tot yd'le pronckerye wijfen:
Navolgt goe raedt naer uwen plicht,
Siet dat sy u niet en onsticht,
Dus wandeldt in het licht,

Siet

Slot - Liedt.

Galilea. Siet d'*Ongheftadighe* fottin
Sal den verkeerden raedt na jagen,
v vant zy hanget al haren fin
Aen hat schijn-goedt met wel behagen:
De snoo verganckeliicke vreught
verkieft fy voor de foete deught,
Die eeuveliick verheught.

Maer de geene die wel verftaet
Dat alle fonden straffen bringen,
Ende ooc de deucht loont metter daet,
Hare dienaren sonderlingen:
Op alfulcke vreuchde niet acht,
Maer wel de domme jeuchtsche pracht
Ontvliedt fy naer haer macht.

Defidia. Sulc een die na de deught soo haect,
En fal de *Luyheydt* niet vertragen:
v vant al waer dat zy haer genaect,
Soect fy daer van te fiin ontlagen.

Detractio. Sy stopt haer oor voor *Achterklap*,
Ia die haer toonen vyandtschap
verschoont fy van't gesnap.

Curiofitas Al loct *Neuf-wijfheydt* dese maegt
Na de verborgene secreten,
Betoondt zy dat sulcx haer mis haegt,
Trachtet niet naer het hooge weten:
'Tgebeten goedt doet fy met vliit,
Hout sich nederich t'aller tiidt,
In ootmoedt haer verblijdt.

Voluptas,
Superbia. De *Wellust* en de *Hoeruaerdy*
In weelde en pracht haer willen setten,
En haer te vangen soecken fy,
Door vrijers loos in *Venus* netten,

Slodt-Liedt.

Met geschencken en minne-brief,
Het meysken doch tot haer gerief
Vliedt sulcken Herten dief.

Voor de gift netten sy haer eer
En ooc haer lichaem doorgaens wachtet,
De schoonpraet ende V Vulpfcheyt seer
VVijsseliicken sy verachtet;
Die dees na gaen, om 'svleesch wellust,
Vast worden van bedroch gekust,
En vallen in onrust.

Gansgeene lekkerheyt betaemt
voor de maechdekens die deucht weten,
Den soeten beet maect haer beschaemt,
v vachten haer voor lekkerlic eten:
Door snoode gulsicheydt ten val
Menige maecht geraken sal
In't oncerliick getal,

Veritas. D'oneereliicke Clapper quaer
van die erliic is na wenschen,
Met sulc een schenden sy bestaedt
Haer vuyl te decken voor de menschen,
De *Waerheydt* doch de logen wel
By tijden achterhalet snel,
Ontdeckende suic spel.

Als dan de quade Hopeloos
Seer treurich is en gants verlegen,
De goede doch voor daden boos,
Haer noch te helpen is genegen,
Met raedt en daedt, met gelt en goet,
Sy haer in haren tegenspoedt,
verquickend' is 'tgemoeedt:

De Heere fiende een fulcken Hert
In dees soo *Liefelyck* en goedich,
Op dat sy weer vereeret werdt,
Tot een goet Houwliic schickt haer spoedich
Alfulcken die te *loven* staet,
Hem med' in *Stilheydt* vroeg en laet
Duma. *Ghehoorsaem* tegen gaet.

Bruylofts Tafel - Spel

Person. *Vreucht ende Druck.*

Vreucht.

Rede en geluck u sy in dese feeſte,
Rou ende druck altijd hier d'ongereefte,
V Veeft te ſamen
Met onſen Bruydegom en Bruyd
Naer 't betamen
Verheught en bly van geeſte.

V Vaer ick het huys vervul de minſte met de meeſte
Van herten is geruſt, geen quelling men daer ſiet,
Men weet van geen onmin, men kent daer geen verdriet,
Doch ſelden ben alleen, maer wel kome altijd nader
Daer ic miin voeſter vind en miin verheuchden vader,
• Dats *Liber* en *Ceres*, die trouwe doen behouwen
V Vant waer die niet en ſiin de Liefde is in't verkouwen.
Pecunia ons Oom my altijd voore gaet,
Die brengt my over al in eenen goeden ſtaet,
Met dit geleydt ick my doen over al beminnen
v vant ydel borſſe maect niet als beroyde ſinnen,
Maer wie komt doch alhier ſoo ſeer miſmaect gegacn.

Druck.

v vat ben ic hier verdwaelt? ic moet een weynich ſtaen,
My dunct hier is het niet datmen my heeft ontboden,

Vreucht.

Vreucht.

Dat dunct my seker ooc van waer komt ghy gevloten?
 VVie soect ghy? wie siit ghy? hoe siit ghy dus onstelt?

Druck.

Quelling heb ic genoech ic leve sonder gelt,
 'Tkout water en 'tdroogbroot my meest de tiit door voedet,
 Bid God ghy menschen al dat hy u daer voor hoedet,
 VVellust heeft my gebaerdt en overdaet my bracht
 So wiit, dat ic alsnu word over al veracht,
 De ganische weerelt door geen menschen my begeeren.

Vreucht.

v Grysaert men alhier ooc lichtlic kan ontbeeren,
 Al waer men vreucht bejaegt geen druc en is op't spoor.

Druck.

VVaer vreucht is binnens huys is druc wel voorde door,
 Soo siin wy dicvvils oock onwetende by een.

Vreucht.

Dat sta ic toe, doch siin te saem soo niet gemeen,
 Dat wy soo opentlic geliic gaen in een stede.

Druck.

'Tis daerom dat ic ooc soo zeer beschroemt hier trede,
 Nochtans ben ic door be van maticheyt doen komen
 Ia in de meeste weeld voor d'oogen vanden vromen,
 Hun tot een achterdocht, op dat sy door den lust
 Niet vallen in elend en droefheyt ongeruft,

Bruylofts Tafel - spel.

Met eeren mach ic my dan hier wel eens verthoonen

Vreucht.

Al dit geprafel Druc en kan u niet verſchoonen
V Vech paët u wech van hier de vrolijcheyt ghy ſtoort.

Druck.

Wat kan't doch ſchaden datmen my een weynich hoort
Daer geen en druc en is hoe kan daer blijſchap weſen,
Sulc voelt de vreugt die eens is vanden druc geneſen,
Byt doncker ſchroem'lic ſwert by't duyſter vanden nacht:
De ſchoonheyt van den dach geſien wort groot geacht,
De ſchoone ſwanen ſijn veel witter in de Haven
V Vaer van den Oever is beſet met ſwarte Raven.
Ic kom, ic loop, ic ga, ic ſta by vele lieden
Die my onwetende najagen in't ontvlieden.
Alſo weet ic ooc niet, hoe ic nu kome hier,
Ic ſoec geen ſnaren - ſpel noch Muſicaels getier.
V Vant miin natuer vermach geen vrolicheydt 'taenſchouwen

Vreucht.

Daeromme ſo ſout ghy dy oec daer buyten houwen,
En laten die hier ſijn ſoo vrolic in de vreucht.

Druck.

V Vre goe gewiſſen heeft te meer ſal ſijn verheugt,
Aenſiende dat hy is van my den druc bevrijt,
Ic moet doch ergens ſijn, en hebbe t'aller tijt
In ſwerelts hof geweest, ia by den eerſten menſche,
Adam ons vader die't eerſt al had na ſijn wenſche,
My heeft in't hert gevoelt en dicwils was beſwaert,
Als hy met arbeyt heeft ſijn onderhout vergaert,
Abraham, Iſaac, Iacob, Loth, Iofaphat,
David en duyſend meer, die goedren hebben g'had,

Ooc (als den goeden Iob) een spiegel aller vromen,
By tijden nu en dan, veel drucx is overkomen,
Daer om laet my niet siin gans wt den sin gestelt.

Vreucht.

Ich hout so, ia 'tis waer, doch, so ghy selfs vermelt,
By tijden, ist nu tijt alhier op u te dencken?
weg (seg ic) weg van hier, ghy meugt my nu niet krencken
vveeft met den droeven droefen met den blijden bly,
waer wilt ghy daer me deur, moet ghy niet op een sy,
vvaer waft oyt minder tiit te weenen of te treuren?
Als hier ter feesten daer het niet en mach gebeuren?
Dewiil de Heere (die van water maecte wiin,
Op dat een ider sou ter Bruyloft vrolic siin)
Ons hier soo mildeliic van alles heeft gegeven,
En 'smenschen Heerlicheyt ten toon stelt, daer beneven,
Als Koning ofte Heer van alles datter leeft,
Al'tgeen op aerden waft hem te gebruycken geeft,
Geliic ghy hier moogt sien als in een spiegel schoon.

Druck.

Ghy spreekt van Heerlicheyt, stelt siin elend ten toon,
Klaerliic men vinden sal dat geen van alle dieren
Elendiger mach siin, als *Plinius* met manieren
verstandeliic verhaelt. Merct seyt hy) hoe de mensch
Gans van natueren niet en heeft na siinen wensch,
T'is noodig (op dat hy siin naecte lichaem dec)
Siin kleeding voor de koud' van and're dieren trec,
Die mild'liic siin begaeft als sy te voorschijn treden
Elc na gelegentheynt met wel bedecte leden,
van schelpen, pluymen, haer oft Huyten wel bereyt,
Natuer den mensch alleen dees mildicheyt ontseyt,
Hem van d'eerst' ure aen af niet gevende dan tranen,
Die van de sekerheynt des elends ons vermanen.

Bruylofts Tafel - spel.

Siet hier den grooten Heer, Natures schoonste werck,
Diet alles onder heeft, van sich soo gans onsterck.
Dat hy so haest, hy komt te niere soude gaen,
Soo m'hem met naersticheyt niet wilde gade slaen,
Aenmerct hem als hy eerst van Moeder word geboren,
vvat ist een armer dier, wat komt hem al te voren,
vvat swaricheyt, wat siect, wat pijn elend' en smert,
Hoe swac is hy en teer: en d'andere soo hert.
Behelpend' haer soo haest sy komen vande moeder,
Ooc so is haer natuer bequamier ofte vroeder,
Innemende niet meer als haer tot nootdruft dient.
In siect' elc sonderling' tkruyt voor de krencte vindt,
Daer doch de mensch siin hoop stelt op de Medecijnen,
Die dicwils voor de siect de siecten doen verdwiinen,
Hoe kleyn een wormken is, alst op der aerden komt
Tast ende voelt nae't aes, ia kruypet onbeschromt.
Een Kiecxken wel soo haest het wt den dop can raken,
Ist suyver ende reyn, s'ond'reens dat schoon te maken
'Tloopt na de moeder toe verstaet haer roepen wel,
verwacht geen Kieckendief, ontloopt siin clauwen sel,
Stelt sich van eersten aen tot picken ende t'eten:
De mensche doch eylas, sal ergens niet van weten,
Necmt wel so haest feniin als 'tsoete soch der memmen:
Tast onbesuyft in't vier, verstaet geen moeders stemmen,
En hoe hy ouder word hoe hem meer moeyte naect,
Ia meer en meer hoe hy tot meerd'ren staet geraect:
Daerom *Euripides* te rechte wel mocht seggen
Als hy het leven van den mensch wild' overleggen,
So wie aenmercken wil des menschen ongeval,
Te recht hy siin geboort' altiit beweenen sal.
Sterft hy, soo moet men hem in d'aerde neder-vellen,
wat is siin wellust dan? wie sal siin afcomst mellen?
En wat heeft doch de mensch in't leven alle iaers,
Als veel elenden groot veel misvals en gevaers.

Ja meerder als men can met tongen wtgespreken.

Vreucht.

Ba so vry 'tſchijnt ghy ſiit gekomen om te preken,
Is u Sermoon voleyndt hebt ghy nu al geſeyt?

Druck.

Die Heerlicheyt heb ic ten deele wederleyt:
Daer om onnoodich acht dit proncken ende pralen.

Vreucht.

Ic wete niet waer ghy dit ſoo te ſaem moogt halen
 Doch leeftmen in de Schrift dat God in Edens pleyn
 Den menſche na ſijn beeld geſchapen heeft gemeyn,
 Te heerſchen over al de Dieren die daer leven,
 V Vaer over Adam hun de namen heeft gegeven.
 Daer om geenſins by hem moet ghy geliicken meer
 'Tgedierte dom en ſtom: hoe wel dat God de Heer
 Haer riiclic heeft verſien en mildelic gegeven
 'Tgeen tot beſcherming diendt en nootdruft van haer leven,
 De menſch daer tegen heeft geſchapen en gemaect
 Van een ſeer teedre vel onnooſel ende naect:
 want mits hy ſijn verſtant en d inwendige ſinnen
 (die 'tgroot gewelt en alle ſtercken overwinnen)
 Altiit gebruycken moet, is hy in Edens Hof
 Gemaect ſubtiil en teer, en van geeltiger ſtof:
 want waer hy grover van humeuren dic van vellen,
 Sou plomper ſijn verſtant ſo niet te wercke ſtellen.
 So is de werc-man vvijs ſeer vvonderbaer in't vverc,
 Die hem alhier niet heeft geſtelt in s'vverelt perc
 verſien met vvapenen, gelic als d'ander Dieren
 Geſchelpt, gehorent zyn, geklauvvt op veel manieren;
 Maer vvcl gevapent met verſtant ende in den Geelt,
 vvaer tegens niet vermach de ſtercke van een beelt,

p iij

Gelic

Bruylofts Tafel - spel.

Gelijk het selve men seer licht bewijzen kan.

Druck.

Van veel geestiger stof (segst ghy) maer wat is dan?
Veel slechter dan 't swaer, plomp en 't grove slijm der aerden?

Vreucht.

O! dat d'almachtich God daer van den mensche gaerden
En is tot mindering van siine glori niet,
Maer op dat hy daer door siin Hoovaerdye liet,
En kennende sich selfs den Heere leerde kennen,
'Thert na den vader toe en na siin erfdeel wennen,
Dien slijm heeft hy ooc niet met ydelheyt gemengt,
Maer door den wint siinsmonds hy 't leven daer in brengt
Alfoo dat ooc den Geest van eenen mensch alleen
Veel beter is dan al der dieren in't gemeen,
Hoe veel in schoonheyt ooc hy d'and're gaet te boven
Men niet wtspreken kan, men can die niet volloven.
Siet hoe hy vol verstants het hoofd om hooge recht
En d'oogen wel gepaert daer in soo net gehecht,
Als spiegels vanden Geest, die door haer sehoone stralen
De vicrige begeert der liefd' in't Hert doen dalen,
Neus, ooren ende mond, de tong ooc, die vermach
Dat geen gediert en can gebrengen aen den dach,
Die tot den Hemel klinot, so groot en sterk van machten
Dat sy de gramschap Gods can stillen en versachten,
Van d'ander leden med' en isser niet misser,
Aent lichaem ooc gans niet dat eenichsins hem let.
O wel volmaecte dier, ia dobbel wel volmaect
Als God schiet dat de man by siin maninne raeet,
Siin hulpe siin verlaet siin steunsel in sijn leven
Sijn hert gemoet en sin, een been, een vlees daer neven.
Dit hier al nu geschiet, gelijk ghy mercken meugt,
Vwie is in *Cana* dan met Christo niet verheugt?

Daer

Bruylofts Tafel - spel!

55

Daerom Druc vvijft ten is alhier geen tijt om treuren,

Druck.

God geve haer geluc, ic ga, doch macht gebeuren,
Laet my miin af fcheyt doen, geliic als dan behoort,

Vreucht.

Men staet u dat vvcl toe, doch maket cort, nu voort,
vvat hoest ghy u hier in soo lange te bedencken?

Druck.

Sijt doch so haestich niet, ic hebbe vvat te schencken,
Ic hoop Bruyd'gom en Bruyd, dat sullen nemen acn,

Vreucht.

So moet ic mede doen eer ic van hier sal gaen
Maer vvat ist dat ghy hebt?

Druck.

Ic heb de *Hensche Trouwve.*

Vreucht.

vvcl druc het selve ic hier ooc mede schencken souvve
Ende even soo gemaect, nu vvcl dit my genoegt,

Druck.

Heer Bruydegom, vrou Bruyd de Heer die't alles vvlegt
Na sijnen goeden wil, u gevende is te samen
Om met elckanderen in't Houvvelijc te ramen,
Ontfangt in danc de *Trou* die *Henselijc* bevvaert,
Oft ghy door tegenspoet oft siecten wierd beswaert,
Geliic den aerdschen mensch seer veel kan overkomen
Laet dit sijn vanden Heer geduldich aengenomen,

Blijft

A Monsieur Heyns

SONNET.

Tous Arts par Art se font solides & certains,
Ains un don celeste est la docte Poësie:
Don special de Dieu: Pallas sa chere Amie,
Prudente, favorit les graves escrivains.

Le Chantre Meonide en ses vers, ses desseins
Il nous despeint, vainqueur: & par sa melodie
Ulyse & Aecide en ont l'Ame esjouie,
Le Causeur Apollon de mesme & les forains.

Mais Zacharie Heyns qui, diligent, compose
En l'une & l'autre langue, & en vers & en prose
Des Livres studieux? Merite double honneur.

Courage Heyns, Ami, ta Muse t'eternise,
Le resveur est sans dent: ta Muse favorise,
Car cest ta Caliope, & chante ton bon heur.

Jean Coutereels d'Anvers.

Druck-fauten.

Inde Emblemata Christiana pag. B. 4. linia, 10. **Leest voor vergaett, vergaet.**
P. B. b. l. 6. voor Tal, daer, P. C. a. l. 6. voor, genoechlicke genoechlicker, C. b. l. 2
voor Christen, Christi. l. 12. voor &, ce. l. 39. voor allen, affen, p. D. 2. b. l. 4. voor
heeten, geheeten. P. E. 3. b. l. 15. voor sonfle, fenfle. E. 4. a. l. 3. voor somme,
fanvé. P. I. 3. b. l. 13. voor snelles, isnelles, P. N. b. l. 19. voor A sevre, a l'oeuvre.

Inde Emblemata Moralia, Pag. 10 lin. 4. voor ongelijc angelich, P. 11. b. l. 2.
voor menschen, visfen, P. 12. a. l. 6. voor vellems vellens. P. 14. l. 1. voor hou-
wende, verwende. P. 31. b. l. 3. voor onstellende, onstellēde is. P. 32. a. l. 31. voor
r'uwarts, 'tmywarts. P. 32. b. l. 16. Vasserelle, Passerelle. P. 36. a. l. 8. voor wor-
den, worden de Charites. P. 38. a. l. 11. voor facte lacte, afficia, officia. l. 14. voor
weet niet, weet niet wat P. 40. a. l. 6. voor mede, me kan. P. 42. a. l. 14. voor mu-
tanda, imitanda. Inde Deuchden-schole. P. 8. a. l. 21. voor swacheydt, waer-
heyt, P. 16. a. l. 16. voor liefelicker, lijfelicke, l. 21. voor, het in, het welc in. P. 19
b. l. 10. voor om dat zyn, om d'af zyn, P. 20. a. l. 24. voor wel, wil, l. 33. voor
gasten, giften, P. 24. a. l. 21. voor Peccatus, peccati, p. 27. b. l. 14. voor dat, dat's, p. 30
a. l. 20. voor geheugt, gehengt, p. 32. b. l. 1. voor willich, willende, p. 33. b. l. 30.
voor stucken, stricken, p. 34. b. l. 30. voor drymale diemale, p. 42. a. l. 5. voor,
voor, van, p. 44. a. l. 22. voor klachtig, krachtig, b. l. 26. voor ongehoort, onge-
hout, p. 46. a. l. 12. voor out vvorden, ontvvorden, b. l. 1. Voor vvel, vvil. l. 21.
Voor dochter, nochter, p. 47. a. l. 8. Voor verstooren, verstoorenis,
l. 22. voor bevind, vind, p. 49. a. l. 14. voor menschelijcker: menschelijc. p. 49
b. l. 23. voor verblyft, verblyff, p. 50. a. l. 4. voor aē hat, aen't. l. 26. voor 'tgebetē;
'tgeweten, p. 52. a. l. 16. voor wy oock, wy diewils oock.

Int Nederlandts Loff van Baertjens desen regel wtgelaten, de lesten regel
vande Pagie.

Wat goet van Iupijn komt dit volc ontfanghen heeft.

De reste, meest Letter-fouten, hebbe sonder aen te wyfen door laten staen,
alsoo de Leser wel sal connen oordeelen wat letteren d'een voor d'ander ghe-
stelt zyn, den sin dat genoechsaem uytwijfende.

F I N I S.